

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
József-körút 18.

Főszerkesztő: VÉSZI JÓZSEF.
Felelős szerkesztő: BRAUN SÁNDOR. A SZERKESZTŐSÉG.

Egész évre 28 k., (14), 1/4 évre 14 k., (7), 1/8 évre 7 k., (3.50), egy hónapra 2 k. 40 fillér, (1.20 frt).
Egyes szám Budapesten 8, vidéken 10 fillér.

Lecke.

Budapest, november 10.

(v.) A lecke, amelyről itt szó lesz, a történelem leckeje. Akinek ez a lecke szolt s aki nem akart rajta okulni, az ki is lehetne más, mint Ausztria? Akadémiai székfoglalójában ma Beöthy Ákos érdekes és alapos analízist adta a saját létosztónét is konokul elfojtja s a történelem tanításaival szemben megfoghatatlanul érzéketlen Ausztriának. Históriai élelítés és mélyeséges igazságszeretet nyilatkozik meg a Beöthy fejtegetéseiben, amelyek a 48-iki törvényhozás szellemével s emennek Ausztriára való hatásával foglalkoznak. Ha akkor Ausztria fel tudja fogni a magyar nemzet átalakulásának nagy horderejét, ha meg tudják odaát az uralkodó politikai tényezők érteni, hogy az új rendszer zavartalan továbbhatása feltétlenül azt szülte volna, amit Beöthy Ákos találóan a 67-iki kiegyezés egy korábbi analogonjának nevez: mennyi keserű szenvedése maradt volna el a mi nemzetünknek s mennyi megalázó vesztesége Ausztriának! *Am fata invenit viam*, — a balvégzet lepte el a monárkia utját. Tizennyolc évvel később helyreállt ugyan ismét a magyar alkotmány a negyvennyolcas törvények alapján, de időközben kiverték Ausztriát Németországból s Olaszországból: szörnyen drága volt a lecke pénz, amelyet a történelem, ez a legbőlcsebb tanító-mester, a makacs tanítványon behajtott.

A magyar alkotmány érintetlensége s egészséges erő kifejtése mért volt örökké szálka a hagyományos osztrák politika szemében? Hiszen a mi szabadságunk nem feltételezte sem Ausztria bukását, sem a monárkia sulycsökkenését. Csak *egy* feltételezett, de azt aztán szigorun, sőt ezt még ma is feltételezi: — az örökös tartományok népeinek alkotmányos önrendelkezési jogát. Ettől fázott a hagyományos osztrák szellem, mely megkonstruálta magának a dinasztikus hatalom rögeszméjét,

s mely sohasem akarta belátni, hogy csak erős államnak lehet erős a fejedelme, az államok ereje pedig csakis az alkotmányos szabadság alapján épülhet fel.

Mostanában egy kissé mintha mi is okulhatnánk e leckén. Ezuttal mintha a magyar nemzet atyját is környékeznék a balvégzet. Ausztriának 1867-ben megszerezte az alkotmányos szabadságot a magyar állhatatosság. Igaz, hogy két évtizeddel később s nagy megalázások és rettenő veszteségek után jutott hozzá, de hozzájutott s általunk jutott hozzá. A közlekedő csövek fizikai törvénye ezzel diadalmaskodott a politikában is. De győzelme nem tartott sokáig. Alig harminc esztendeig. Aztán váratlanul rászakadt a válság az osztrák alkotmányosságra. Ausztria népei elfeledték, vagy talán fel sem ismerték soha a szabadság értékét. Talán azért, mert nem maguk küzdötték ki, hanem a mi sürgelűnkre úgy kapták felülről ajándékba. Denikve alig három évtized múlva megrokkant az osztrák alkotmány. Tartalma elfajult, szerkezete unosuntalan elakadt. Most már olyan, mint egy rossz óramű; néha ketyeg egyet-kettőt, de azt is gyengén. Aztán megáll és akarhogy rázzák, még sem akar megindulni. Mi pedig lépten-nyomon tapasztaljuk, hogy ez a baj nem egyedül az osztrákok baja, hanem a miénk is, sőt talán a miénk inkább, mint Ausztriáé. Mert a pragmatika szankcióból folyó államügyeink elintézésében az osztrák örökös tartományok népeivel való alkotmányos megegyezést kívánják törvényeink. Odaát pedig a népképviselői rendszer már csak névleg áll fenn, funkcióiban szétesélyes és megbízhatatlan, teljes csődjé csalhatatlan jelek szerint a küszöbön áll.

És a mai körkép. Hát holnap vajjon mi lesz? Ha bekövetkezik odaát az összeomlás, lesz-e elég ereje a magyar nemzet alkotmányos szabadságának, hogy az osztrák parlamentarizmust hamvaiból ismét feltámassza? Avagy a közlekedő csövek fizikai törvénye most

megfordított irányban a magyar alkotmányosság rovására fog érvényesülni? Ha jól szét-nézünk, mintha észlelhetnénk már egyes tüneteket, melyek ezt a komorabb eshetőséget helyezik kilátásba. Tessék jól megfigyelni a magyar közállapotokat. A romlás szelleme suhog felettük sötét szárnyaival. Megfogható és kikutatható ok nélkül itt is zavarok jelentkeznek az alkotmányos gépezet munkájában. A magyar képviselőház még nem obstruál ugyan, de már fecserli az időt, s már nincs kellően lelkiismeretes tekintettel a sürgős és komoly állami szükségletekre. A három ellenzéki párt közül kettő tüntetően távol áll a szubverzív törekvésektől, a harmadikban pedig a hivatalos vezérelt s a higgadtabb elemek a parlamenti ügyek korrekcióját elintézésével melletti foglalkozást állást. S az időpazarlás mégis zavartalanul folyik tovább, a romlás lappangó irányzata hol itt, hol ott tör elő, titkos kezek nyugtalanító incidenseket tenyésztenek, a felforgatás hívei olajat öntenek a zsarátokra s a mesterségesen felszított lángot át akarják plántálni a tömegek indulataiba. A magyar alkotmányosság helyzete még nincs megromtva, de már romlik. Pedig a rendkívüli eszközökkel való ellenzéki harcra semmi elfogadható motívum nem található az ország kormányzatában. A hatalom az ellenzékét nem terrorizálta a választásoknál; a kisebbség kezéből sem az erőszak, sem a korrupció nem ütött ki egyetlen mandátumot sem. Az ellenzék ezt maga is beismeri s tehát nem mentheti viselkedését semmiféle szubjektív érzéssel, mely haragos elfogultságra jogosíthatná őt a kormányval szemben. Másfelől a közigazgatás is humánus, jogtisztelő és becsületes; az adminisztráltak milliói tudják, hogy minden panaszukra igazságs vizsgálatot indít s törvényes elintézését ad a végrehajtó hatalom. Ilyen viszonyok közt a parlamentben az ügyek elintézésének zavartalanul kellene lefolynia. És mégis mutatkoznak nehézségek, mégis komor ár-

TÁRCA

Philippe.

— A Budapesti Napló eredeti tárcája. —

Írta: Braun Sándor.

Császárok, kormányok és állambölcsek, duslakodó milliomasok és kifosztott szegények, ezeket dolgoztató egyesek és egyeseket szolgáló ezrek, rettegő tőkésék és kockát se ismerő proletárok, népvözérek és vezérelt népek veszteségeiket és reményeiket mérik a szociális forradalom küszöbén. Szövetségek kötődnek és oldódnak. Uralkodó császárok fegyverek millióit töltetik engedelmessé népekkel, sőt nemzetekkel, személyük és határaik óvására. A tőke és a tömeges termelés kar-tellekbe gyűrűzi erejét és szerződéses becsületes betartásának fátylába burkolja a gyöngébbek kizsákmányolására kitévelt szövetségeket. Az erőseknek millióik vannak: és a gyöngék száma millió. Ott vagonyt és erőt jelent a millió: emitt türetést és elszántságot. És miközben az erő fegyverkezik, az elszántság készül az ütközetre. A rettenő összeesapás előtt az államrendbe bujtatótt társadalom kirendelt szolgáló, a törvényhozások utján jobb berendezkedésekre törekszik. De mert nincs rá szíve, hogy fehér kalácsot adjon a panaszos kenyér helyébe, narkóziással igyekszik

a türelmetlen és békétlen kiáltozókat elcsitítani. Az öröklött és szerzett vagyon páncélszekrényei mögül is gyanakvó aggodással nézi az ólálkodó szükséglet, amelynek mohó éhségét kielégítésre ösztönzi a rendbontás legizsább hatalma: a szenvedély. De mondják mégis: császárok, kormányok és állambölcsek, törvényhozások és szövetségek nyugodt értelemmel állanak őrt a a renden. Sőt békés császárok, okos kormányok, tapasztalt állambölcsek, higgadt törvényhozások és becsületes szövetségek: született, kirendelt, bevált, választott és önként alakult támasztékai az erősek nyugalmának és a gyöngék bele-törődésének. Menjen hát a gép tovább, amíg menni bír.

De a vékony telegráfróton, amely a világot a kultúra egységében csatolja össze demokratikus forrasztó gyanánt, diszsonzánsan berreg keresztül egy hír, tébolyítóan izgalmas, hogy a világ egyik uránál, az egyik rendtartónál, a legnagyobbánál, száznál is több millió ember korlátlanul császárszánál, a minden oroszok cárszánál is nagyobb ur egy spirítisztá, Philippe ur, egy francia szédelő, cársz II. Miklós cárnak, a sápadt orosz koronásnak, aki a lélekidézés rejtelmeinek hatalmába került, szándékában, akaratában, döntéseiben, parancsaiban e titokzatos hatalmasság szolgálója, idegen, fegyelmehetetlen, ismeretlen dimenzióknak áldoztatja. Még ha legenda is, borzalmas ez a hír. A regebeli fátumok-

nál szébrnyűbb, amit beszél. És e vágató időben is megállást parancsol mindeneknek. Mert nem kerekedhetik csak olyan ember körül, akit lelki dispoziói a hagyományokkal összeveszejtettek, akiben a százados zsarnokság öregbítésére nincs kedv, de a szabadság kivirágztatására nincs eltökélés. Aki nem tudja elfelejteni, amit az élet modern iskolájában tanult, de akiben nincs elég nagyság arra, hogy a maga tudását elnyomott milliókkal teremtett jogok alakjában közölje. Aki megriad a megszámálhatatlan sok ágyu éhes torkának láttán és megváltó ötletektől üzönten is zsarnoksáék maradván, az emberiség felszabadítására invitálja a világ hatalmasságait. Aki mellől az eszme ébresztő társa hirtelen és váratlan, fel nem derített halálokkal dől ki. Akinek álmaiban megölt ösök véres árnyai kísértének. Aki meg tudja hallani Északázsia felől a szibériai deportáltak elgyötört sóhajtásait, de beéri rózsaszín hajlandóságainak olyan legyezgetésével, hogy enyhítő parancsait az orosz közigazgatás aljassága bűnhődés nélkül kijátszhatja. Aki csókot vált a szabad francia köztársasággal, de a maga hamleti töprengésén túl nem jut az abszolutizmus ábronsainak lazításában. Akinek kormányzása alatt a parasztek éhsége és kínja forradalomba fullad és vérbe fullasztatik. Akinek trónusa előtt apák és anyák, apák és anyák szá-zainak rettenő könnyei hullanak agyontipott, lópa-

nyak borulnak a közszellemre. Pedig az ellenzék három párta közül csakis egy s ennek az egynek is csupán egy töredéke buzgólkodik a rendbontás körül s a közvéleménytől kárhözatos munkájára semmiféle biztatást nem kap. Nem kell-e az osztrák viszonnyok kölcsönhatását felismerünk ez aggasztó jelenségben? Nem fogunk-e arra a tapasztalatra jutni, hogy valamint 1867-ben a magyar alkotmány felállítását ajándékozta meg Ausztriát az alkotmányossággal, azonképpen most az osztrák parlamentarizmus közelgő válsága okozza a mi népképviselői szerkezetünk kezdődő zavarait is?

Aggódó szemmel nézünk az égboltra. Az osztrák alkotmány felett elterpeszkedő viharfelhő nem bocsát-e egy-egy sietőgő vilámlót ide a magyar földre is? Keskeny folyó a Lajta, könnyen gázol át rajta a veszedelem. Jól gondolja meg ellenzékünk, mit cselekszik. Eddigélé kedvező volt a magyar nemzet helyzete a jövődől minden eshetőségével szemben. Volt egy erős kormánypartunk, mely ismeri kötelességeit s egy tekintélyes ellenzékünk, mely ismerte jogait. E tényezők helyes egyensúlyát pedig biztosította a parlamentarizmus zavartalan helyzete. Ilyen állapotban nyugodtan várhattuk be a nagy próbáltatások közelgő idejét. Am ha most hírtelen és ok nélkül magunk forgatjuk fel a saját rendünket, haszontalan küzdelmekre fecséreljük el erőnket, könnyelműen felidézett válságokkal meddő izgalmakat kellünk, akkor szétűl állapotban s feltartóztatathatlan erőbomlás közepette juthatunk bele ama komoly idők forgatagába, amelyek nagy elhatározásokra fogják szólítani nemzetünket. S úgy folytassák munkájukat a szubverzív törekvések vezetői, hogy rajtuk lesz a felelősség, amiért erőszakkal behurcolták ebbe az imént még egészséges alkotmányu országba az osztrák kontagiumot. Fata inveniunt viam.

Az indemnitás.

Budapest, november 10.

Nincs kivétel. Ma is volt téma a napirend előtt. Kubik Béla hozta szóba, hogy a katonai parancsnokság már esütörtökre megidézte Nessi Pált, akinek mentelmi ügyében pedig csak pénteken terjeszti be jelentését a bizottság. Megkérdezte tehát az elnököt, hogy hajlandó-e intézkedni a sérelmes dologban? Gróf Apponyi Albert elnök első sorban konstata, hogy — és ez talán az elnökség mulasztása — a katonai parancsnokság nem értesült hivatalosan a parlament elhatározá-

tákkal legázolt reménységeik, gyermekeik, az orosz tanulóifjúság vesztén. És aki végül mindezekért sápadt és beteg. És egy francia spiritiszta, egy gall szélhámos háójába került, a Philippe uréba, akit, ki tudja, mifélesztekta, ember, hatalmasság segít a boldogsághoz, hogy a cár akaratán való mindenhatóságán túl, még kettős fizetést is huzzon.

Kiesoda e Philippe ur? A párisi orosz titkos rendőrség abba a buta becsületességbe esett, hogy kisütötte ez ember sok rendetlenségét. És jutalmul úgy intézték a szellemek, hogy elcsapódott e titkos rendőrség feje. Oh, a hatszoros számár. Miért nem mondta, hogy bizonyára Philippe ur derék, becsületes férfi, a legtöbb elkötözött szellem földi helytartója és ma talán rendőrminiszter Pétervárott. És vajjon e Philippe kit jelent meg, kit idéz a démonológia nagy törvényeivel, varázsló szavakkal, ráolvasással, szent kabbalával, nagy francia őse, Rivail nyomdokain? Kit? II. Miklós cárnak atyját, III. Sándort. A világ oroszainak szóló ukázokat Miklós cár kezével egy halott írja alá. E birodalomnak, Európának, talán a világnak sorsán ur: — egy szellem, egy halott.

És mit mondhat vajjon holdfényes esteiken, amikor, miként Hamlet atyjának szelleme, kikől gyötör kénköves lángok közül III. Sándor cár árnyéka? Talán az atya lelke fíával rokon? Talán egyazon kultusz vezérlője alatt vannak ők ketten? Ugyanazt akarta-e III. Sándor cár életében, amit tervelt trónfoglalásakor eleven fia? Meg tudja-e tartani a halott tanácsadó-

sárol. Ezt tehát haladéktalanul pótolni kívánja s hivatalosan értesíteni fogja a parancsnokságot, hogy a képviselőház Nessi Pál ügyét a mentelmi bizottsághoz utasította. Ennek kapcsán azután gróf Apponyi Albert azt mondta, hogy a mentelmi ügy elintézéséig Nessi semmiféle katonai eljárásnak nem tartozik magát alávetnie.

Ezzel a nyilatkozattal az incidens befejeződött.

De csak egyelőre. Mert folytatása került később a folyosón, a miniszteri tereben és a t. Ház nyílt ülésén is. A jelenségek világosan mutatkoztak és élénk figyelmet keltettek. Mialatt ugyanis Bakonyi Samu az indemnitás-vitában igen ügyesen polemizált a volt kereskedelmi államtitkár szombati beszédével: a figyelmet lassankint elterelte az érdekes szónokról egy még érdekesebb jelenet. Megjött az ülésbe báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter és le sem ült a bársonyszékbe, hanem egyenesen fölkereste Széll Kálmán miniszterelnököt, akivel együtt nyomban fölültek az elnöki dobogóra gróf Apponyi Alberthez.

Akkor már nyugtalanokodott a szélsőbal:

— Hohó, itt készül valami!

— Még visszaszívják Apponyival a nyilatkozatát!

A nyugtalanokodás fokozódott, mikor gróf Apponyi Albert Bakonyi Samu beszéde közben hírtelen átadta az elnöki széket Tallián Bélának és a miniszterelnök és a honvédelmi miniszter társaságában elhagyta az üléstermet. Hiába beszélt olyan érdekesen Bakonyi, még a szélbaliak is kislittek, hogy a jelenségek nyomát tovább kísérjék. Széll Kálmán, báró Fejérváry és gróf Apponyi eltűntek az elnöki szobában. Tárgyalnak. Csak a Nessi-ügyről s az elnök nyilatkozatáról tárgyalhatnak. De mit? Mi bántja Fejérváryt? Mit vettét el Apponyi? Visszavonja-e nyilatkozatát? Vagy módosítja tán? És mi lesz abból? Ilyenformán teli volt a folyosó kérdésekkel és szenzáció-annyaggal. De míg az elnöki szoba ajtaja meg nem nyílt: a kérdésekre még csak kombinatív válasz se akadt.

Közben Bakonyi Samu erős helyeslések között s a szélsőbal tapsai között befejezte beszédét s Tallián alelnök öt percre felfüggesztette az ülést.

Ekkor tünt fel a folyosón gróf Apponyi Albert alakja. A szélsőbal természetesen a legnagyobb érdeklődéssel környékezte meg s ekkor gróf Apponyi Albert a körje csoportosult függetlenségi képviselőknek elmondotta, hogy valamiben módosítani fogja ugyan nyilatkozatát, de annak lényegét nem érinti. S a szünet után, mikor az ülést újból megnyitotta, hangsúlyozta, hogy azt a bi-

zottság elhatározta, melynek elnöke az elnököt értesíti arról, hogy az a mentelmi ügy a képviselőház fog dönteni azon kérdés felett, vajjon iorog-e fönn itt a mentelmi jognak megsértése, igen vagy nem: mindaddig, míg a képviselőház ebben a kérdésben nem határozott, az illető képviselő ellen semmi néven nevezendő eljárásnak helye nincs. (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon.)

Azonban én azt hiszem, hogy itt az a parancsnokság, amelynek eljárásáról szó van, azt a vádat nem érdemi meg, mely Kubik Béla t. képviselőtársam felszólalásában foglaltatott, mert az a hatóság — és ez talán mulasztás az elnökség részéről — hivatalos értesítést arról, hogy ez az ügy, mint mentelmi ügy a Háznak bejelentett és itt döntés alatt áll, nem kapott. (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Az szükség-telen!) Ilyen eset még nem fordult elő és én azt hittem, hogy a köztudomás, mintán a Ház tanácskozásai a hivatalos lapban közölhetek, e tekintetben elégséges. (Mozgás a szélsőbaloldalon.) De e mellett bármely halottnak állhat alaposan arra az álláspontra, hogy amiről ő hivatalos értesítést nem kapott, azt ő pusztán hírlapi tudósítás alapján tekintette venni nem tartozik. (Halljuk! Halljuk!) Én tehát a mai napon hivatalosan fogom értesíteni az illetékes parancsnokságot arról, hogy Nessi Pálnak esete, mint mentelmi

ügy, az elnököt értesíti arról, hogy az a mentelmi ügy a képviselőház fog dönteni azon kérdés felett, vajjon iorog-e fönn itt a mentelmi jognak megsértése, igen vagy nem: mindaddig, míg a képviselőház ebben a kérdésben nem határozott, az illető képviselő ellen semmi néven nevezendő eljárásnak helye nincs. (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon.)

Amikor az éhség rágta őket, volt gögjük uralkodásom idején visszautasítani könyörületem adományát, az inségségolyt. A síromban se akarom hallani a finn rumok meleg, derült, elégedett hangjait. Legyen gyász, vér és könny a dalaikban. A házaikban a te képed és orosz szentek képe. Megértek neked a finn vetések. Az én uralkodásom napja száritotta őket. Vágd le. Büntesd őket orosz törvénnyel. Téped ki a nyelvét, aki nyelvéit feletteni nem tudja. És a finn szabadság utolsó követit rakasd oda lépésnek trónod elé. Ez a belső politika. Most hallgasd a külsőt. Bulgáriából kikorbácsoltattam Battenberg Sándort és a derék bolgárok nyakára küldtem Kaulbars tábornokot. Vigyázz a Balkánra. És ha kell, néhány ilyen Kaulbars nélkül meg vadászni se járj. Az államtanács, a szent színódnus, a miniszterek: csupa báb.

A szellem zöldes fénytől övezetten siri magányába vonul. És siri magányban helyén marad a cár. Ki kell tölteni a közt, amely sok nemes szándéka és mind e szándékoknak cselekedetekben nagy ellentétje közt mutatkozik. Ki tudna kíváncsiságával feljutni a cári trón hideg magasságáig, hogy mind e nagy kontrasztokat közvetlen közelből figyelje. A kérdésekkel teli nagy világ felé most választ int egy iszonyu feltevés, hogy az ifjú cár eleven gondolkodása halott agyból táplálkozik. Aki már elfelejtett, tanuljon meg újra imádkozni, hogy ne rohanja meg pusztulás a világot azok miatti, akik sorsát öntudatlan intézik.

zónyos átiratot, melynek elküldését első nyilatkozatában jelezte, a honvédelmi miniszterhez, mint a katonai parancsnokság felettes hatóságához fogja intézni.

Tehát ez volt az egész. A parlament nyugodtan tudomásul vette s most már zavartalanul folytatódott a vita. Sebess Dénes és Horváth Gyula beszéltek még, de röviden és jóval kisebb hatással, mint Bakonyi Samu, aki ma nehéz szituációval volt kénytelen a figyelemért küzdeni, de a nehéz szituációban is derekasan megállta a helyét...

A képviselőház ülése november 10-én.

— Kezdeté délelőtt 10 órakor. —

Elnök: Gróf Apponyi Albert.

A kormány részéről jelen vannak: Széll Kálmán miniszterelnök, Lukács László, Darányi Ignác, báró Fejérváry Géza, Láng Lajos, Flósz Sándor.

Apponyi Albert: A jegyzőkönyv hitelesítése után bemutatja a csongrádi választókerület képviselői küldési jogának feltűggesztése tárgyában kiküldött bíráló-bizottság jelentését és egyszerűen indítványozza, hogy ez, a tápéi kerületre vonatkozó határozat jelentéssel együtt a pénteki ülés napirendjére tüzes-sék ki. Ezt a Ház elfogadta.

(Nessi Pál mentelmi ügye.)

Kubik Béla: Nessi Pál mentelmi jogának megsértése ügyében szóialt. A mentelmi bizottság arra utasított, hogy jelentését a pénteki ülésre mutassa be. Azonban szólnak tudomására jutott, hogy a katonaság — nem törődve a képviselőház intézkedésével — november 13-ra már meg is idézte Nessi Pált, amit a Ház a saját méltóságának megóvása érdekében el nem tűrhetvén, kéri az elnököt, intézkedjék, hogy a katonaság respektálja a Ház határozatát és a mentelmi ügy elintézéséig Nessi Pál ellen semmiféle eljárást folytani ne merészkedjék.

Elnök: Kubik Béla előadására van szerencsém megjegyezni a következőket: (Halljuk! Halljuk!) Minden kétséget kizáró tétel az, hogy milyet a képviselőház Nessi Pál képviselő ügyére nézve azt határozta, hogy azt a mentelmi bizottsághoz utasítja és hogy a mentelmi bizottság véleményes jelentése alapján a képviselőház fog dönteni azon kérdés felett, vajjon iorog-e fönn itt a mentelmi jognak megsértése, igen vagy nem: mindaddig, míg a képviselőház ebben a kérdésben nem határozott, az illető képviselő ellen semmi néven nevezendő eljárásnak helye nincs. (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon.)

Azonban én azt hiszem, hogy itt az a parancsnokság, amelynek eljárásáról szó van, azt a vádat nem érdemi meg, mely Kubik Béla t. képviselőtársam felszólalásában foglaltatott, mert az a hatóság — és ez talán mulasztás az elnökség részéről — hivatalos értesítést arról, hogy ez az ügy, mint mentelmi ügy a Háznak bejelentett és itt döntés alatt áll, nem kapott. (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Az szükség-telen!) Ilyen eset még nem fordult elő és én azt hittem, hogy a köztudomás, mintán a Ház tanácskozásai a hivatalos lapban közölhetek, e tekintetben elégséges. (Mozgás a szélsőbaloldalon.) De e mellett bármely halottnak állhat alaposan arra az álláspontra, hogy amiről ő hivatalos értesítést nem kapott, azt ő pusztán hírlapi tudósítás alapján tekintette venni nem tartozik. (Halljuk! Halljuk!) Én tehát a mai napon hivatalosan fogom értesíteni az illetékes parancsnokságot arról, hogy Nessi Pálnak esete, mint mentelmi

eset, a képviselőháznak bejelentett és hogy a képviselőház dönteni jog a fölött, hogy vajon itt foglalkoztat-e mentelmi jognak megsértése, igen vagy nem? Magától értetődik, hogy Nessi Pál képviselő urnak mindaddig nem szabad semmiféle olyan eljárásban részt vennie, amely a képviselőház döntése alatt lévő ezen ügyet érinti. (Helyeslés.)

(Az indemnity.)

Bakonyi Samu: Nagy Ferencel polemizál. Fejtetői hogy a függetlenségi párt egy a választások tisztességét, mint az összeröheterhetlenségi törvény létrejöttét sürgette. A Házat azért naponta el a miniszterelnök, hogy annál szabadabb keze maradjon a kormányban a kiegyezési tárgyalásoknál. A költségvetés tárgyalásának más formáját a függetlenségi párt is sürgette, onnan indult ki a kezdeményezés. A miniszterelnök ígéretet is tett és most mégis indemnityvel áll elő a reformok megtétele helyett. Szerinte olyan elvi ellentéteket, amelyeket a kormányparton vannak, egy kormányon lévő pártban nyugodtan viselni nem lehet. A képviselőházban a plénum előtt is voltak ezen ellentéteknél és megnyilatkozások. Nem jogosult a kormánypartnak szabadulni elnevezése sem. Mert ez a párt mindig szemben állott a szabadelvűséggel. A párt kebelében azonban állnak egymással a politikai és közgazdasági szabadelvűségek emberei. Nagy Ferenc felhívja a függetlenségi pártot is, hogy legyen kezét az osztályok érdekeinek védelmére. Ez nem talál visszhangra. Miért nem intéz olyan felhívást, hogy valósítsák meg a közgazdasági politikának egyik fontos kérdését, az önálló vámtérületet?

A paktum vita tárgyává tett tartalmával szemben magára nézve azt tartja kötelességnek, amit választói előtt programbeszédében kifejtett. A miniszterelnök a pénzügyi bizottságban azt az argumentumot hozta fel, hogy a párt részéről a politikai becsület kérdése az, hogy a miniszterelnök úgy értelmezte létrejöttét, hogy a paktumot, mint most. A nemzet elveszti a bizalmát, ha ilyenformán magyarázzák neki a törvényt is. A Száll-kabinet megszegte ígéretét akkor, mikor akadozásba bocsátkozott az osztrák kormányval, amikor olyan kérdésekben is tárgyal, sőt engedélyeket tesz, amelyek már a Badeni-kormány engedett Magyarországnak. A parlament többsége azhoz ragaszkodott, hogy a Bánffy-Badeni kormány javaslatai képezik azt a határt, ameddig az engedélyekkel az ország elmehet. Másokkal fel kell állítani a vámsorompókat. A kormány azonban nem terjesztette be az önálló vámtérületre vonatkozó törvényjavaslatát. Minaszték követelt el és engedett a Koerber-kormánynak. Példákkal igazolhatja, hogy a kereskedelmi szerződéseknél bármely oldalról történjék a felmondás, akkor fel kell ajánlani egyidejűleg az új tárgyalások megkezdését, ezt pedig nálunk az önálló vámtarifa elkészítése előtt megtenni nem lehet. Létesíteni kell tehát a tárgyalások megkezdése előtt az önálló vámtarifát, így áll a dolog az olasz borvám-klauszálával is. A miniszterelnök szakutóba vitte gazdasági kérdésekben az országot. Kormány rosszabb minden előző kormányánál. Széll Kálmán bele akarja vinni a nemzet közútadátába azt, hogy egy jogfenntartó törvényünkben sincs meg a jogunk az önálló vámtérülethez.

Az ország szomorú helyzetében előáll a kormány a katonai javaslatokkal, a nagyhatalmi állásra való hivatkozással. Egyenesen fölháborít, hogy az új javaslatok még merészebbek a visszavont javaslatnál. Hosszasabb foglalkozik a katonai dolgokkal és szemére hányja a kormány, hogy ebben a részben sem érvényesíti a nemzeti érdekeket.

Azt hirdetik némelyek, hogy a kormány az ellenzékkel, különösen a Kossuth-párttal azt szavaztat meg, amit akar, akkor szereli le az ellenzékí támadást, mikor neki tetszik, mert valami titkos okokból rendelkezik az ellenzékkel. Ezt az állítást, mint vakmerő rágalmat, a leghatározottabban visszautasítja. A függetlenségi párt nem személyek ellen kizd, hanem a rendszer ellen.

A kormány az ellentállásra készíti a nemzetet. Ha dinasztikus politikát akar a kormány folytatni, Vigye ki, hogy a dinasztia érdekei ebben a felírásban foglaltassanak, „Pro patria et libertate.” (Zajos éjlenzés a szélsőbaloldalon.)

A beszéde folyamán kifejtett okok miatt bizalmatlansággal viseltetik a kormány iránt, nem fogadják el az indemnityt. (Taps és éjlenzés a baloldalon.)

Elnök: Ot perore felüggeszti az ülést. Szünet után.

Elnök: Újból megnyitom az ülést. Mielőtt a napirend folytatására térnék át, pólólag jelentem a t. Háznak (Halljuk! Halljuk!), hogy a Nessi Pál képviselő ur mentelmi ügyéről szóló hivatalos értesítést, mely az ügyben eljáró katonai parancsnokság számára kiadandó, a parancsnokság föllítes hatóságához a honvédelmi miniszterhez fogom intézni. (Élénk helyeslés a jobboldalon. Mozgás a szélsőbalon.) Ezek után áttérünk az indemnity tárgyalására.

Sebess Dénes: A kiegyezés kérdésével foglalkozik. A nemzet nagy többsége akarja az önálló vámtérületet, de Ausztriában ezt megakadályozzák. Nagy Ferencel polemizál a kereskedelmi szerződés felmondása és az 1899. XXX. t.-c. értelmezése tekintetében. Világos, hogy a kormány elmulasztotta az autonóm vámtarifa megalkotását, elmulasztja tehát a kereskedelmi szerződés felmondását is így elmulasztja az önálló vámtérület felállítását. (Helyeslés a szélsőbalon.) A világon ma az agrárérdekek védelme mellett szállnak szóra. Legfontosabb a Németországgal való szerződés, de Németország oly magas agrárvédmékokat követel, hogy el nem fogadjhatják. Előáll tehát a vámháboru, kénytelenek leszünk a német iparcikkeket kizsoronítani az országból, ami ismét Ausztria javára fog szolgálni. (Helyeslés a szélsőbalon.) A Balkán-államok felé kellett volna fölfüggeszteni a fordítási helyett eljátszottunk ott minden rokonszenvet.

(Igaz! Ugy van! a szélsőbalon.) Ezt mind Ausztriának köszönhetjük.

A nemzetiségekről szól. Különösen a szász nemzetiségi kérdésről nyilatkozik, mely határozottan közgazdasági.

Horváth Gyula: A nép nyomorúságáról beszél, mely sokkal nagyobb, mint volt a rendi alkotmány idején. A nép adózásában tömördek az igazságtalanság, amelynek megszüntetésével a kormány nem igen siet. Az új katonai javaslatok is okai a bizalmatlanságnak, amelynek következtében nem fogadják el az indemnitytias javaslatot.

Az elnök a vita folytatását a holnapli ülésre halasztja s két órákor berekeszti az ülést.

BELFÖLD

Papi birtok parcellázása. Darányi Ignác földmivvelésügyi miniszter Pozsonyban, Csákdény és Alsó-Osille községek határaitban 280.000 korona költséggel megvette a zirczi apátság 1145 hold jó minőségű földjét, melyet telepítési célokra fog fölhasználni.

Az erdélyi püspöki cím. Kolozsvárról táviratozik a Magyar Távirati Irodának: A református egyházkerületi közgyűlésen Wlassics Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszternek az erdélyi püspöki címre vonatkozó leirátával foglalkoztak. A leirától kitűnik, hogy a miniszter *sem tartja történelmi adatok alapján kibocsátott előbbi rendeletét.* A miniszter hangsúlyozza, hogy az erdélyi püspöki címnek közgyi tartalma és jelentősége nincsen. Több felszólalás után a közgyűlés elhatározta, hogy ezt a kérdést, *jobb időkre* hagyva orvoslását, *állandó nyílt sérelemnek* tekintik.

Tanítók küldöttsége a Házban. Az állami tanítók küldöttsége ma délelőtt az országgyűlésben tisztelgett gróf Apponyi Albert házelnöknek, majd Széll Kálmán miniszterelnöknek és Lukács László pénzügyminiszternek. Wlassics Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszternél is tisztelni akart a küldöttség, de Wlassics Bécsben van.

Gróf Apponyi Albert a képviselőház ülése előtt 10 órákor fogadta a 150 tagu küldöttséget, melyet Molnár József panosoval állami árvaházi igazgatótanító vezetett. Molnár üdvözli szavaira Apponyi azt válaszolta, hogy ha nincs is közvetlen beolvása a tanítók fizetésrendezésére, mégis nemcsak az állami, hanem a községi és felekezeti tanítók érdekeit is szíven viseli s azokért mindig küzdeni fog. Annak idején is a magasabb fizetésminimum mellett küzdött. Apponyi szavai lelkes éjlenzést fogadta a küldöttség.

Kozma László, az állami tanítók második nagygyűlésének elnöke vezette a küldöttséget Széll Kálmán miniszterelnök elé. Kérte a miniszterelnököt hogy az állami tanítók fizetésrendezésénél legyenek tekintettel a tanítók kívánásaira. A magyar tanítóság, a magyar kultúra apró munkáisi, erkölcsi sérelemnek tekintik a tervbe vett fizetésrendezést. Ismerik a miniszterelnök jóindulatát, nemes szívét. Kérik, hogy a tanítóságra nézve kedvezőleg intézze el a kormány a kérdést.

A miniszterelnök válaszában kijelentette, hogy a tanítóság kérését megfontolász tárgyává teszi. Ugy tudja, hogy a kérdés még nincsen véglegesen elintéztve, a tárgyalás a fizetésrendezés kérdésében folyik. Legyen meggyőződve a tanítóság, hogy ő, aki az összhangot szereti a kormányzásban, itt is megtesz mindent, hogy a jogos érdeket szem előtt tartásuk, az okokat mérlegeljük. Nagy jelentőséget elismeri a tanítói munkásságnak. Szíven viseli a magyar művelődés legkisebb munkásának ügyét is. Biztosítja a tanítóságot jóindulatáról.

Lukács László pénzügyminiszter kevéssel egy óra után fogadta az állami tanítókat. A küldöttség szónoka itt is Kozma László, a tanítói nagygyűlés elnöke volt.

Lukács pénzügyminiszter hosszabb beszédben válaszolt a küldöttség szónokának. Jogosultnak ismeri el a tanítóságnak helyzetük javítására irányult törekvését. Hogy rokonszenvezik a törekvéssel, már maga az is bizonyítja, hogy a tisztviselők és tanítók fizetésjavításának kérdése napirendre került az ország kedvezőtlen, nehéz anyagi helyzete dacára is. Maga is abban a véleményben van, hogy a tanítóság és a tisztviselők helyzete általában javítható. Tekintetbe kell venni azonban, hogy roppant nehézségekkel állunk szemben. A nehéz anyagi viszonyok között vigyázni kell az államháztartás egyensúlyára, mert az állam existenciája forog szóban.

Megvannak a határok, amelyeket átlépnie nem szabad. Ugy szeretné a kérdést elintézni, hogy a tanítók többsége megnyugod ék benne.

Kijelenti, hogy a kormány a tanítók fizetésrendezésének tervezetét közzé nem tette. Ami a lapokban megjelent, az *indikáció* folytán történt és csak kombináció eredménye. A kormány még ebben a kérdésben nem határozott, várják be, míg betérjeszti javaslatait a kormány hivatalosan.

Nem tartja helyesnek a kérdés olyan felállítását, hogy a tanítók a kezelő-személyzettel egyenlő fizetést kapjanak. Másfépp kell megítélni ezt a kérdést, a meglevő viszonyokból kell kiindulni.

A tanítók fizetésrendezését úgy kívánja végrehajtani, hogy nagyobb legyen a kezdőfizetés és később, mikor családot alapítanak és érzik jobban az élet terhét, jobb legyen a javadalmazás.

Kéri a küldöttséget, hogy várjanak csak türelemmel, legyenek meggyőződve egy a kultuszminisz-

ter, mint az ő jóindulatáról és rokonszenveről. Jóindulattal foglalkozik ezzel a kérdéssel s amit tehet, majd meg is teszi.

A tanítók lelkes éjlenzessel fogadták a miniszter beszédét. A küldöttség oszlóütkön keresi fel Wlassics Gyula közoktatásügyi minisztert.

Széll Kálmán üdvözlése. Veszprém-vármegye közgazgatási bizottsága ma Fenyvessy Ferenc főispán elnök eto alatt ülést tartott, amelyen egyhangulag elhatározta, hogy Széll Kálmán miniszterelnököt a kívándorlási törvényjavaslat betérjesztése alkalmából felirátilag üdvözli, annál is inkább, mert e törvényjavaslat által a dunántúli országos kívándorlási kongresszuson kifejezésre jutott közóhajtás érvényesült.

Münch Aurél nyilatkozata. Münch Aurél országgyűlési képviselő a következő nyilatkozatot közlésére kért fel bennünket:

A csongrádi képviselőválasztás megsemmisítése folytán e kerület képviselőválasztási jogának feltétele nem függesztése tárgyában véleményem nyilvánított bizottság tárgyalásairól a szombati lapokban megjelent közlemény személyre vonatkozó oly téves közleményeket tartalmaz, hogy kénytelen vagyok kérni, hogy a telvtel jegyzőkönyv erre vonatkozó szószerint tartalmazt léremagyarazások elkerülése végett közönni sziveskedjék.

A jegyzőkönyv 3. pontja: Münch Aurél felvilágosítást kér előadótól: a) Hány tanyai lakos volt az etetés-itásban részésvült választók között? b) Mivel a bemellékelt számla tételei szerint a választás napján s azt megelőzőleg jelentékenyebb fogyasztás történt, kideríthető-e a vizsgálatból, mennyi volt a tényleges fogyasztás, hány választó lett megvendégelve és beolvasoltatott-e választók ez alkalommal? Előadó felelősgosítja ... stb.

4. Münch Aurél a tanyai lakosok számának megállapítására s a számlára általa felhozottak kiderítésére pótviszgatalt elrendelését indítványozza.

A bizottság a pótviszgatalt nem rendeli el (6 szavazat 3 ellen) ... stb.

Elnök a kérdést szavazásra tűzi.

Münch Aurél szavazatát indokolva, jegyzőkönyvbe kéri venni az alábbiakat:

Miután a bizottság az általam indítványozott pótviszgatalt elrendelését megelőzte és így az általam felhozottak már most döntő befolyással amegy sem lehetnek ezen ügy elintézésére, teljesen eltekintve azon kérdéstől, vajon hány tanyai lakos lett a választás napján megvendégelve és kik és mily beolvással a további magyartársukra lettek a kérdéses számlán jogtalt étel és italokkal és mikor megvendégelve, eltekintve tehát ezen körülményektől, a tárgyalás folyamán előadottak és a vizsgálati iratok, valamint a kuriai ítéletből nem látok beigazolja oly nagymérvű etetés és itatást, amely elodkolná a választói jog fölfüggesztését. Csatlakozom az előadó javaslatához.

Angyal József: A Münch Aurél kijejtése értelmeben csatlakozok az előadó véleményéhez, stb.

Ez a tényállás. Ehhez hozzátenni vagy elvenni valóm nincs, de a korábbi közlemények teljesen tévesek.

Dr. Münch Aurél.

A megyei pénztárak államosítása. A vármegyei pénztári és számvonéségi teendőknek ellátásáról sz.616 1902. évi III. t.-c. 1903. évi január 1-én lép életbe. Ehhez képest Széll Kálmán miniszterelnök mint belügyminiszter a vármegyei központi és gyámpénztáraknak, valamint a vármegyei számvonéségi ügykezelésének állami kezelésbe való átadása, illetőleg átvétele körüli köveleud eljárásra s az ezt megelőzőleg szükséges intézkedésekre nézve terjedelmes körrendeletet intézte a megyei törvényhatóságokhoz.

Az új törvény végrehajtására vonatkozólag, nevezetesen a kir. állampénztárak (adóhivatalok) és a kir. pénzügyi igazgatóságok mellé rendelt számvonéségeknek a vármegyei és gyámpénztári kezelés, számviteli ellenőrzés és nyilvántartás körüli eljárását a belügyminiszter a pénzügyminiszterrel egyetértőleg igen terjedelmes, részletes Utasításokban szabályozta. Három rendbeli ilyen Utasítást dolgoztak ki, és pedig:

1. A vármegyei pénztári teendőknek a kir. állampénztárak (adóhivatalok) által való ellátásáról;

2. A kir. pénzügyi igazgatóságok mellé rendelt számvonéségek, illetőleg számvonéségi kirendeltségek által ellátandó vármegyei központi számvonói szolgáltról;

3. A vármegyei gyámpénztáraknak a kir. állampénztárakban (adóhivatalokban) való kezeléséről, az árvapénzték gyűlöszözetéséről és a gyámügyi számvitelről.

Ezeket az utasításokat a belügyminiszter 12-ikén, szerdán fogja közzétenni.

Az agrárismus és a szabadelvűség. Tegnap vezércikkünkre ma a Házunk válaszol; természetesen szerkesztőjének szokott hepiáskodó és gyűlölködő modorában. Van okunk felteni, hogy ez a cikk nem tejezi ki híven a szabadelvűpárt agrár tagjainak véleményét. Várunk tehát, amíg illetékes részről kapunk komoly mérlegelésre érdemes feleletet.

A dereoskelek kérelme. A dereoskei járásnak egy küldöttsége tisztelgett ma a képviselőházban Széll Kálmán miniszterelnöknek. Lukács László pénzügyminiszternél és Póss Sándor igazságügyminiszternél.

Telekönnyvet és adóhivatalt kértek a járás részére. A miniszterek megígérték, hogy a kérdést tanulmány tárgyává teszik s lehetőleg teljesítik.

Képviselőjelölés Csongrádon. Csongrádról jelentik, hogy a szabadelvűpárt mai értekezletén arra az esetre, ha ott országgyűlési képviselőválasztásra kerül a sor, az értekezleten résztvevő választók Réti Ferenc ügyvédet kiáltották ki jelöltnek.

A Nessi-ügy.

— A Budapesti Napló tudósítójától —

Budapest, november 10.

Mára volt összehívva az a mentelmi bizottsági ülés, melynek a Nessi-ügyben a parlament utasításához képest az első szót kell kimondania. Az érdeklődés ébrentartására ez is elég lehetett volna. De a véletlen és a katonai parancsnokság gondoskodott róla, hogy egyéb is kerüljön, ami az érdeklődést a Nessi-ügy iránt ébrentartja.

Matyasovszky alezredes ugyanis, a 79. honvédelmi-gyalogdandár becsületügyi választmányának elnöke, a következő parancsot intézte Nessi Pál országgyűlési képviselőhöz:

M. kir. 79. honvédelmi-gyalogdandár becsületügyi választmánya.

273/b. ú. v. szám.

Tekintetes

Dr. Nessi Pál sz. k. v. m. kir. honvédhadnagy urnak

Budapeston.

Budapest, 1902. november 8-án.

Főlhivom hadnagy urat, hogy kihallgatása végett f. hó 13-án d. e. 8 órakor a Ferenc József-honvédelmi-gyalogsági laktnagyban (Üllői-ut végén) jelenjen meg.

Ezen parancsmórról szóló átvételi elismervénye aláírva ide azonnal betérjesztendő.

Matyasovszky alezredes b. ú. v. elnök.

Ez a parancs még tegnap megérkezett címére. A függetlenségi párt tudomást szerzett róla s ma reggel különböző kalandos hírek keringtek a folyosón, hogy mit fog csinálni Nessi Pál és mit fog csinálni a függetlenségi párt. A hírek között az volt a legkevésbé, hogy mindjárt az ülés elején *sart* ülést követelnek. Az iv már készen is volt. De már az ülés előtt annyira tisztázódott a dolog, hogy az ívet elzárhatták s mindössze *Kubik Béla* kapott mandátumot, hogy napirend előtt kérdezze meg az elnököt, mit szándékozik a sérelmes katonai parancsnok szemben tenni.

Ez így is történt. Hogyan és milyen következzésekkel, azt apróra elmondja országgyűlési bevezetésünk. Gróf *Apponyi Albert* elnök, hogy röviden itt is elmondjuk, kilátásba helyezte, hogy az esetnek a mentelmi bizottsághoz való utasításáról hivatalosan értesíteni fogja a katonai parancsnokságot, amit később a miniszterelnökkel és a honvédelmi miniszterrel való tanácskozás után világosabb formában úgy ismételt meg, hogy a hivatalos átiratot a honvédelmi miniszterhez, mint a katonai parancsnokság felettes hatóságához, fogja intézni. De első és második elnöki nyilatkozatában egy volt a lényeg: hogy a mentelmi ügy elintézéséig Nessi nem tartozik magát semmiféle katonai eljárásnak alávetni. S az elnöki nyilatkozatnak ez a lényeges tartalma általános megnyugvást keltett.

Hogy azonban az elnöknek kétszer kellett nyilatkoznia: az a folyosón sok szóbeszéd tárgya volt.

Az elnöki jogról van itt szó. A házelnök hatósága a képviselőházban, a képviselőkkel szemben s amennyiben a képviselők *salvus conductus*-ról kell esetleg gondoskodnia, a hatóságokkal szemben is. Azonfelül mint hatóság levelezhet más hatóságokkal, amennyiben neki erre a törvény esetleg jogot ad, például választási ügyben. De egyébként a képviselőház elnöke nem hatóság és más hatóságokhoz átiratot nem intézhet. A katonai hatóságok sem. Ezt gróf *Apponyi Albert* természetesen jól tudja és ha első nyilatkozatában nem emelte ki eléggé, azért ő sem gondolta másképpen, mint hogy a Nessi-ügyre vonatkozó hivatalos átiratot a honvédelmi miniszterhez, mint a katonai parancsnokság felettes hatóságához fogja intézni. De mert az első nyilatkozat esetleg félreértésekre adhatott volna alkalmat, azért emelte ki

második nyilatkozatában világosabban a forumot, melyhez az átiratot intézni fogja.

Az incidens ilyenét elintézésé megnyugvást is keltett minden irányban. Ami pedig az ügy érdemét illeti, úgy vagyunk informálva, hogy bár *Fejérváry Géza* honvédelmi miniszter a képviselőház elnökének jelezte hivatalos értesítését a mai ülés folyamán már át is vette s a maga részéről utasította a katonai parancsnokságot, hogy a Nessi-ügyben indított eljárást további intézkedés szüntesse be.

*

A Nessi-ügy jogi megítélése egyre élénken foglalkoztatja a politikai köröket. Abban egyetért mindenki, hogy nem büntető-eljárásról van szó, holott az eddigi precedensek, amelyekből a mentelmi jog gyakorlati értelmezése kialakult, mind a büntető-judikatura körébe vágnak, de például fegyelmi eset sohasem került a mentelmi jog szempontjából a Ház elbírálása alá. Am arra nézve nem egyeztek a vélemények, hogy a katonai becsületügyi eljárás csakugyan fegyelmi eljárásnak tekintendő-e, amint ez az ügy kommentálásánál legsűrűbben hangoztatják. Mert ezzel a felfogással szemben nagyon nyomatékos ellenvetések hozhatók fel. Így mindenekelőtt az, hogy a katonai fegyelmi eljárás szabadságvesztéssel járhat, holott a becsületügyi eljárás legsúlyosabb következménye a katonai rangvesztés. Az most már nagyon érdekes kérdés, hogy a katonai fegyelmi eljárás hogyan áll a mentelmi joggal szemben? Tudva van ugyanis, hogy a katonai fegyelmi szabályok minden bírói forma, minden perrendszeri biztosíték nélkül kiszolgáltatják a katonát feljebbvalójának. A feljebbvaló megidézi alárendeltjét és egyszerűen becsukathatja minden felelősség kizárásával. Tudvalevő pedig, hogy a főrendiház tagjai között — akiknek a mentelmi joga nálunk ugyanolyan természetű és terjedelmű a képviselőkével — lehetnek és vannak is aktív katonatisztek, akikkel megeshet, hogy feljebbvalójuk például kététi szabadságra vagy helyőrségi fogságra ítéli és ezt az ítéletet nyomban végre is hajtja. Megtörténhet ugyanez azokkal a képviselőkkel is, akik tartalékos katonák, mialatt fegyvergyakorlaton vannak. Az ilyen eshetőség a mentelmi jog szempontjából tisztázva nincs.

Az is látható azonban ebből a példából, hogy a katonai fegyelmi eljárás a mentelmi jog szempontjából sokkal súlyosabb, mint a becsületügyi eljárás, amely a törvényhozó személyes szabadságának semmiféle korlátozásával nem jár. A becsületügyi választmány ugyanis, a király által jóváhagyott eljárási szabályok szerint, megidézi ugyan a terhelt tisztet, de megjelenésre nem kényszerítheti. Az illető tiszt tetszésétől függ, hogy eleget tesz-e az idézésnek, vagy nem. És távolmaradásának mindössze az a következménye, hogy távollétében ítélkeznek ügyében, de ekkor is védőt rendelnek ki számára bajtársai közül. Az ítélet pedig súlyosabb nem lehet, mint annak a kimondása, hogy az illető tiszt nem méltó tovább a tisztí kardi-bojt viselésére. Ami hogy egy képviselővel szemben mincsintható-e esetleg méltatlanságnak, kibebítésnek, azt ezuttal egészen nyílt kérdésnek hagyjuk; de hogy a törvényhozót ebben a működésében semmiképp sem alternálhatja, az egészen bizonyos.

A Nessi Pál esete mindenképpen precedens nélkül való. Volt ugyan egy eset még a múlt század elején, mely némiképp hasonlatos volt ehhez, de mégsem tekinthető precedensnek. Az történt ugyanis 1807-ben, hogy gróf *Nyáry tábornok* a főrendi tábla ülésén mondott beszéde miatt megfosztották rangjától. Akkor a következő országgyűlés gravemenjei között súlyos szerepe volt ennek az esetnek, s végre is az országgyűlés követelésére gróf *Nyáry nasszakaipa tábornoki méltóságát*. Evidens, hogy az az eset nem olyan természetű, mint a mostani, mert gróf *Nyáry az országgyűlésen mondott beszéde miatt vesztette el rangját*, ami az *abszolút mentelmi jog* megsértése volt. Nessi Pált ellenben olyan eset miatt vonja felelősségre a becsületügyi választmány, amely abban a városban történt ugyan, ahol ő mint a képviselőház küldöttségének tagja volt jelen, de

nem olyan eseketekéért, amely ez a kiküldetésével kapcsolatos.

A mentelmi bizottság.

A képviselőház mentelmi bizottsága ma délután 5 órakor *Perzelt* Dezső elnökleto alatt ülést tartott, melynek egyedüli tárgyat Nessi Pál képviselőnek mentelmi bejelentése képezte. A kormány részéről bár *Fejérváry Géza* és *Plósz* miniszterek voltak jelen, az ülésen *Perzelt* Dezső elnök az ülést megnyitván, *Maróthy* előadó felolvasta gróf *Apponyi Albert*nek, a képviselőház elnökének átiratát, amelyben Nessi Pál képviselőnek mentelmi bejelentését a bizottsághoz áteszi, majd felolvasta a honvédkerületi parancsnokságnak Nessi Pálhoz mint szolgálton kívüli viszonyban álló honvédhadnagyhöz intézett iratát, amelyben őt megjelenésre idézi. A házszabályok értelmében felhívta ezután az elnök a bejelentő Nessi Pált, hogy a tényállásra nézve tegye nyilatkozatát.

Nessi Pál képviselő előadja, hogy amikor a Mátyas-szobor leleplezési ünnepségeihez a képviselőház küldöttségével mint annak tagja Kolozsvárra utazott, felkereste őt az ifjuság egy küldöttsége s tudomására hozta, hogy tüntetésre készül, amikor a katonai zenekar József Agost főherceg megérkezőkora a Gotterhalte-dalt fogja játszani. Az ifjuság a Kossuth-móta éneklésével akarta tularhagogni a katonai zenekart, Nessi tanácsára azonban, nehogy a tüntetésnek antindianstikus jellege legyen, úgy határoztak, hogy a Kossuth-dal éneklésétől eltekintenek és a Szózatot fogják dalolni. Így is történt. Amikor azután a tüntetők a képviselő vezetésével a városba vonultak, utánuk nyomult a rendőrség, az ifjuság vezető Nessi Pál szőváltásba is eiegyedett a rendőrökkel; hangsúlyozza azonban, hogy őt a rendőrség egyáltalán nem inzultálta, mert ha ezt tette volna, úgy már akkor kötelező lett volna az esetet, mint mentelmi jogának megsértését tudomására hozni a képviselőháznak. Ez azonban, ismétli, nem történt. A honvédkerületi parancsnokság megidézését mentelmi joga megsértésének tekinti, mert az elene indított eljárás alkalmas lehetne képviselői cselekvési szabadságának korlátozására, megfélemlítésére, mivel az reá büntetés is vonhat esetleg maga után.

Elnök kérdi, vajjon a bizottsági tagok közül óhajta-e valaki a tényállásra nézve kérdést intézni a képviselőhöz.

Sztrak Imre bizottsági tag kérdi, minő viszonyban áll a katonasággal.

Nessi Pál: Szolgálatonkívüli viszonyban áll s így az esetnek reá nézve szolgálati következménye nem lehet.

Nessi Pál meghallgatása után a mentelmi bizottság zárt tanácskozáskora vonult vissza és a kérdést beható tárgyalás a á vette, amely tanácskozás esti hét óráig tartott. Határozatot a bizottság még nem hozott, hanem holnap délután négy órakor folytatja tanácskozását.

Olay Lajos a kisebbség nevében indítványt tett, amely így hangzik:

Határozat Nessi Pál orsz. képviselő mentelmi jogán ejtett sérelem orvoslása iránt. Bihar altábornagy honvédkerületi parancsnok Budapestén iolyó 1902. évi november hó 4-én 3886. szám alatt kelt rendeletével Nessi Pál orsz. képviselőt ellen a becsületügyi tárgyalást elrendelte. Elrendelte mint katonai hatóság, tehát mint oly hatóság, melyet törvény alkotott, s mely törvény alapján működik. A törvényhozás függetlenségének s a törvényhozó mentelmi jogának megóvása céljából meg kell vizsgálni:

1. oly vád terhelt-e a képviselőt, melynek megtorlása a törvény rendeli s melynek megtorlása a képviselő személyes szabadságát, testi épségét, becsületét vagy vagyonát érinti;

2. illetékes hatóság, vagy bíróság törvény alapján rendelt-e a megtorló eljárást s

3. akár a vád természetes, akár az illetékeség hiánya miatt a képviselő ellen elkövetett zaklatás esete nem törög-e fenn?

A honvédkerületi parancsnok azt a vádat emeli, hogy Nessi Pál képviselő iolyó 1902. évi október hó 11-én Kolozsvárt a honvédenekar által játszott néphimnusz ellen zajosan tüntetett s a közbélepet rendőrség valamely közege által a zajongó tömeg szétoszlátása közben tetlegesen bántalmaztatott.

Az egyik vádbeli tényt a katonai hatóság féltreérthető módon s nem teljesen adja elő. A rendeletben ugynevezett néphimnusz, az Ausztriában Gotterhalte néven ismert zenemű volt. Ezt a zeneművet Magyarországon se törvény, se törvényes rendelet, se az irodalom, se a köztudat nem tartja néphimnusznak s e néven nem is ismeri. Csak a szövetséges Ausztriában ismerik néphimnuszának. Ez a zenemű Magyarországon szomorú történelmi korszakában adáz önkényuralom alatt a törvényt és alkotmányt felforgató idegen katonaság körében vált honossá s azért gyászos emlékeként idéz fel s a hazafias érzelmeket mélyen sérti. A magyar törvényhozónak nemcsak jogában áll, de sőt jogos és hazafias kötelessége minden helyen és minden alkalommal tiltakozni az ellen, hogy e zeneművet a magyar hadsér bármely része nemzeti ünnep alkalmával hivatalosan adja elő. E tiltakozás tényéből vádat emelni s e vád alapján megtorló hatóság eljárást indítani semmiféle törvényünk s törvényes rendeletünk nem parancsolja, sőt meg se enged.

A honvédkerületi parancsnokság hivatkozik egy honvédelmi-gyalogsági Gyakorlati Szabályzat-ra, melyben e zenemű előadása bizonyos katonai alkalmaknál megengedett. E szabályzat azonban csupán a katonaság belső szolgálati viszonyaira vonatkozik. Az 1899. XL. törvényeikk 3. és 6-ik §-ában foglalt

Törvényes rendelet fogalmának meg nem felel a Gotterhalte vonatkozó pontja éppen ama visszasságok egyike melyek Magyarország állami különállásának és a nemzet méltóságának meg nem felelnek és melyekben mi soha meg nem nyugodhatunk. Mint-hogy pedig Nessi Pál képviselő nem tett egyebet, csak a Gotterhalte előadását helytelenítette, e nézetét hangosan is kifejezte, ezzel pedig alkotmányos jogot gyakorolt és hazafias kötelességet teljesített és semmielőtt törvényt és törvényes rendeletet nem sértett: cuné! Ogva e cselekményéből vádat alakítani s ellene e miatt megtorló hatósági eljárást indítani nem lehet.

A másik vádbeli tény abban látja a katonai hatóság, hogy Nessi Pál képviselőt valamely rendőri közeg a zajongó lömög szétoszlátása közben tetleg bántalmazta. A katonai hatóság tetlegességét, melyről még e körülményből is Nessi Pál képviselő ellen alakít vádpontot, alig lehet komolyan méltani.

Kolozsvárt az említett napon nagy nemzeti emlékmű letelezésének ünnepe volt s ez ünnepe alkalmából nagy néptömeg sereglett össze. Nessi Pál képviselő, mint az országgyűlés küldöttségének tagja közmegbízott feladata és kötelessége alapján, tehát jogosan volt ott. Hogy a néptömeg körülserelgette és valamely rendőrközeg vigyázatlanul vagy oktalman bántalmazta: ez az ok akaratán és erején kívüli vis major és teljesen véletlen eset. Ha nem állott volna meg, az e kötelességében ott lenni és mégis odament, vagy ha katonai tiszt és nem polgári öntény lett volna ott, talán érthető a kellő óvatosság hiánya miatt némi szeméremény. De hogy Nessi Pál képviselőt az ő joga és kötelessége gyakorlása alatt a zajongó néptömeg szétoszlátása közben valamely rendőrközeg vigyázatlanul vagy oktalman bántalmazta, e körülményből igenis lehetne a rendőrközeg és talán a rendőrkapitány ellen alakítani vádat, de Nessi Pál képviselőt ellen semmiképpen nem lehet. Mindezekből kétségtelen hogy a honvéderületi parancsnokság törvényeszerűen megtorló vagy megtorlóval vádbeli eseményt vagy mulasztást Nessi Pál ellen nem csak igazolni nem tud, de sőt vádrendelésében fel sem említi.

A második kérdés az: vajjon illetékes hatóság, törvényes alapján rendel-e el a megtorló eljárást?

E kérdésnél az 1867-ik évi XII. t. c. 14. szakasza az irányadó. Mint-hogy pedig azok a körülmények, hogy Nessi Pál mint képviselő a törvényhozásnak tagja, továbbá, hogy mint az országgyűlési küldöttség tagja hivataloszerűen volt jelen az említett ünnepségnél és ott mint jogosult jelenlévő hangosan helytelenítette az osztrák néphimnusz hivatalos eljárást, egyáltalán nem a katonai jogviszonyok körébe tartoznak, hanem Nessi Pál képviselőnek magánpolgári és közjogi dolgát képezik: ez okból semmiféle katonai hatóság e cselekmények bírálatába törvényszerűségi nélkül nem avatkozhatik. Mint-hogy pedig mint szolgálaton kívüli hadnagy egyrészt és polgári öntényben és nem katonai egyenruhában volt ott jelen: ennél fogva a beavatkozásra még ürügy sem található. A törvényhozó ügykezelés meglehetősen elenyésznek, mihiyet megengednek, hogy a véderőközvetítő képviselő ilyen esetekben is a katonai hatóság legvilmi jogkörébe vonható. Mindezekhez képest a vád természete meg nem engedti, s a vád eljárását elrendelő katonai hatóság törvényes illetékességgel nem bír, hogy Nessi Pál képviselőt ellen megtorló lépéseket tegyen; ez okoknál fogva a képviselőhöz e határozta:

1. hogy Nessi Pál képviselő közjogi feladatahoz hiven járt el, mikor az esetet a képviselőháznak bejelentette;
2. hogy Bihar altábornagy honvéderületi parancsnok főtábornok rendeletében Nessi Pál képviselő mentelmi jogának törvényellenes megsértését látja; végül
3. hogy utasítja az ország kormányát, hogy Bihar altábornagy és eljárását meg-elő törvényes módon megtorolja és erről a képviselőháznak jelentést tegyen.

Beadja:

Olay Lajos.

A mentelmi bizottság mai ülésének megkezdése előtt Nessi Pál képviselőnek a következő átiratot kézbevitette a dandárparancsnokság:

Ertesítem hadnagy urat, hogy a m. kir. budapesti honvéderületi parancsnokságnak folyó hó 4-én kelt 3886/1064. eln. kt. szám rendeletével hadnagy ur ellen elrendelt becsületügyi előleges tárgyalás ugyancsak a m. kir. budapesti I. honvéderületi parancsnokságnak a mai napon kelt 4010/1073. eln. k. t. sz. rendelete értelmében a további rendelkezésig *ethalasztott*, miről a 19. honvéd gy. dandár becsületügyi válaszmányát is értesítem.

Dandárparancsnok beteg.

Fabricszky S. k., alezredes.

Az átirat borítékán a következő címzés volt: Nagyságos Nessi Pál m. kir. sz. honvéderületi hadnagy urnak Budapest.

A véderő-provizórium.

— A véderő-bizottság ülése. —

Budapest, november 10.

A képviselőház véderő-bizottsága ma délután 4 órakor báró Podmaniczky Frigyes elnökelele alatt ülést tartott, amely a véderő-provizóriumról szóló törvényjavaslatot tárgyalta. A kormány részéről báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter és Gromon Dezős államtitkár voltak jelen. Az előadói tisztelet München Aurél töltötte be. — Először az ülést megnyitván,

München előadó jelenti, hogy Budapest főváros közönségének kérvényét, melyben a póttartalékosok igénybevételenek szóló javaslat elvételét kéri a bizottsághoz utasították. Időközben a kormány a régi javaslatot visszavonta, miután azonban a javaslatok egyike szintén a póttartalékosok behívásáról szól, az előadó indítványára elhatározzák, hogy a kérvényt a javaslatot együtt fogják tárgyalni. A napirendre átérve ismertet a javaslatot, mely az újonjotulakot 125.000 illetve 15.500 emberrel emeli egy évre. München Aurél ismertet a javaslatot mely az újonjotulakot emelését tartalmazza. Nagy teherterhelés e. az eddigig képest vér- és pénzadóban. A pénzügyi terhet enyhíti azonban, hogy a létszám költségei eddig is meg voltak nagyrészt szavazva, csak a loyaltékok miatt nem voltak igénybe vehetők. Indokoltnak látja a tarackokra, hegyütegekre és új hadihajók számára kívánt létszámemelést, mert ez újraszervezésnek feltételül szükségesnek mert a csapatok létszámát a rendszeresített nővára kell emelni. A honvédelmi is az új szervezések erősen csökkentették a csapatok létszámát, e hiányok is pótlandók a helyes kiképzés és harcoképesség érdekében. Utalva a honvédelmi miniszter minapi bizalmas adataira, ajánlja a javaslat előadását.

Ujváry Ferenc: Az újonjotulak emelése szükségesnek látszik s ez újabb áldozatot igényel. A javaslatot csak akkor diskuciózná, ha a szolgálati időt két évről leszállítanák.

Tóth János: A közjogi ellenzék elvi álláspontjánál fogva a lime elutasítja. Különbösen ez a javaslat sérti az alkotmányt. Közjogunk megköveteli ugyanis, hogy Ausztriában is alkotmányos uton intézkedjenek el azok a kérdések, melyekre a javaslat vonatkozik. Ez odaát eddig semmi garancia nincs hogy a Reichsrath a javaslatokat tárgyalja és elfogadja. Sőt éppen obstrukciót jelentettek be több oldalról. Az alkotmányos megegyezés tehát lehetetlen. További kitágások, hogy a javaslat szűk keretben az egész véderőszert megváltoztatja, holott ezt nem alkalmi törvényben, hanem a véderőszert revíziójának keretében kellett volna előterjeszteni. Kérdi, elérte-e a véderő-önlelés a javaslatban a maximális határt s hogy a nagy áldozat mibe került. A javaslathoz nem járul hozzá.

Bakonyi Samu: Teljesen jogosult Tóth Jánosnak az osztrák viszonyokra való utalása. Hiszen maga Fejérváry miniszter a minap az osztrák parlamentre való divatkozással kérte a közben visszavont régi javaslatok tárgyalásának felülgészését. Vajjon most több kiútás van-e, hogy az újabb javaslatok Ausztriában elfogadjanak-e. Nem végünk-e most is hiába való munkát? Vagy na már nem helyez a magyar kormány sül'tarra, hogy Ausztriában parlament szavazza meg a javaslatot. Figyelemmel hogy az osztrák alkotmány szerint újonjotulak emelése a 14. §-nem alkalmazható. Ime a jelenlegi közjogi alap a véderőszert vizsgálás szempontjából is tarthatatlanná vált. A véderőtörvény revíziójával szerves kapcsolatba kellett volna a véderőszert ilyen fokú kitágítását kéri a törvényhozástól. Mert így kompenzáció követelésétől amintők a szolgálati idő leszállítása a magyar csapatok szolgálatát és vezényeltét nyelve, a magyar csapatoknak az alkotmányra való eskijö. elcsúszk. A javaslat indokolásában olvassa, hogy Magyarországhoz teherviselési képessége jelentékenyen emelkedett. Ez az állítás csak megengedhetetlen könevíműségből juthatott elő bele az indoklásba. A magyar kvótá-bizottság jelentéséből nem ezt látjuk. Lukács László expoziója is rámutatott súlyos anyagi viszonyainkra, melyek már az állambiztartást is fenyegetik. Nem olvassa ezt az expozé a honvédelmi miniszter? A katonai aspirációk kiszámítatlanok. A delegációban még csak az új agyakra szükséges legénységéről volt szó és ime most negygyzer annyit kének. Ha ezt a nagyhatalmi állással indokolják, úgy kéri, miért kisebb az olasz hadsereg bekeletészama még a miénkénél is? Hiszen a nagyhatalmi állást nem a bekeletészám, hanem a hadiérték számja meg. A kiképzés szempontja sem ajánlja az emelést, hiszen ha tíz évi század létszáma, csinájának a gyakorlaton és a zászlóalj négy századából egy száz adót. A nagyhatalmi állást az örökös provizórium jobban megtámadja, mint az átmeneti bekeletészám. Kérlelhetetlen harcot jelent be a javaslat ellen.

Pichler Győző ellentmondást lát abban, hogy a miniszter a minap a régi javaslat mellett kardoskodott és aztán később hivatalos kormánynyilatkozatot olvasott fel, mely előbbi álláspontját dezavualta. A miniszter bizalmas adatai nem ismerték meg az ellenzék. Németországban a hadsereg nemcsak véderőtényező, hanem a gazdasági fejlődés is előmozdítja azáltal, hogy a véderő az expanzív politikát védi, amely által eszköz a hadsereg gazdasági és ipari célok számára. Ott tehát a véderő fokozása üzleti szempontból is hasznos, holott mi hódító politikát nem folytatunk, nem is folytathatunk, minél fogva haditerneink meddő kiadások. Az osztrák zavarok következtében végre oda jutottunk, hogy létszámemelést kének a véderőtörvény revíziója nélkül, amely revízió pedig gazdasági és nemzeti kompenzációkra szolgálatunk alkalmat. A külföldön uralkodó nézetek szerint a mi nagyhatalmi állásunkat az a 21.000 ember nem fogja emelni.

Báró Fejérváry Géza: Raitzenhofferre céloz?

Pichler Győző: Az nagyon is a miniszter ur szájaite szerint beszél. (Derűtség.) A külföld azt tartja hogy a mi nagyhatalmi állásunk egy esopusi mesére emelkedett, egy kis állat m-séjére, mely addig futja fel magát míg fel nem pukkadt. Ilyen áldozatokat mi e nem bírnunk. Az ellenzéknek kötelessége minden eszközzel odahatni, hogy ez a javaslat törvénynyé ne váljék.

Báró Solymossy: A katonai kiképzés veszélyeztetve volna, ha a bekeletészám nem emeltnék. A századok oly kicsinyek, hogy alig lehet velük ki-vonulni, és tapasztalható tudja, hogy néha három századból alig lehet egyet összetákolni a gyakorlaton, ami a tömördek, de elkerülhetlen elvezényvelé-

sek következménye. Méltányolja bár a súlyos anyagi helyzetet, de a béke biztosítása érdekében vállalnunk kell ezen áldozatot, mert a legrégább béke jobb a legolhosabb háborúnál. Azonkívül a hadiköltségek nagy része ismét visszatrúli a termelő zsebébe. Ajánlja a miniszter figyelmébe, hogy legalább a kvóta arányában a hadsereg nálunk szerezzze be szükségeseit.

Ujváry: Pichlerrel szemben hangsúlyozza, hogy a két éves szolgálati időt szóval nem rekompenzáció-képpen kérte a javaslat megszavazásáért.

Domahidy Elemér nehezt szívevel szavazza meg az újabb terheket. De tekintettel arra, hogy 1889. óta most először kének nagyobb kontingenst, holott tíz év óta a népesség úrvendően szaporodott, a javaslatot elfogadja. A nép nem veszi olyan tragikusan a létszámemelést, hisz akik a sorozásn be nem vettek, sokszor röstelkedve vonul haza alutájába, sokan meg éppen sirva kéri, hogy tartásak benn.

Bolgár Ferenc: Szakszempontból tulajdonképpen nem újak ezek a javaslatok. A delegációban ő elismerte az új tüzérségi formációk helyességét, tehát következetességből is elfogadja a javaslatot. Másrészt az, hogy a póttartalékosok helyett ez az előterjesztés újonjotulak emelésével segít a bajon. Éppen az ő kívánságának tesz eleget. Ezek a javaslatok jobbak a régiéknél. A póttartalék nagyobb számú behívásának eljétsa az egyik előnye. A másik az, hogy most csak egy évi intézkedésről van szó, vagyis nyertünk egy évet a véderőtörvény revízió szempontjából s ez az idő alkalmat fog nyújtani a kompenzációk érvényesítésére. Késégtelen, hogy a hadügyi kormány legszívesebben venné, ha a provizórium helyett valahára tartósan rendezhetnők a véderőszert viszonyait. A két éves szolgálati diskussziója elől senki sem akar kitérni. Ossak tiszta tába kell hozni, nem róna-e ez elviselhetlen vér-és pénzterheket az országra. Ezt majd kitéjtük a Házbán, de már most rá kell mutatni a terhek szaporulatára, mert például Franciaországban a két éves szolgálati idő 270 millió frankkal szaporította a rendes kiadásokat. A reorun ugyanis az újonjotulak emelését követeli oly mértékben, hogy a bekeletészám a szolgálati idő redukciója következtében ne redukálódjék. Ilyen fenntartással hve elvben a szolgálati idő revíziójának. A javaslatot általános-ságban elfogadja, a részletes vitánál több ponthoz fog hozzászólni.

Előnk az általános előad bejárja.

München Aurél előadó Bakonyinak felelve konstátálja hogy a javaslat indoklása a teherviselési képesség emelkedése alatt főképp a népesség szaporodását érti. Noha pénzügyi tekintetben is mutatkozik haladás. A kiképzés szempontjából fontos, hogy nemcsak a legénységét kell kiképezni, hanem a tiszteket is, ami több század összevonásánál lehetetlen. Pichler esopusi meséjére megjegyzti, hogy ahol egy évben 44.000 póttartalékos van, ott puffadóknál lélni nem lehet. A póttartalék ilyenkor megduzzadása már-már illuziórússá teszi az általános védköteletességét. A hadgyakorlatok beszüntetéséről szó sem lehet és ez a harcoképességet támadná meg. A két éves szolgálati idő tekintetében figyelemmel arra, hogy műszaki csapatoknál és lovasságban a két év határozottan kevés. Ha komoly időben hegyt álló haderőt kívánunk, áldozatoktól sem szabad visszariadni. A teherterhelést legkíméletesebben van kimérve, csak az elkerülhetlen szükségletet elégíti ki, tehát újból ajánlja előadására.

Báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter: Ha a monarchia kénytelen lenne nagyhatalmi állásról lemondani, ezt Magyarország bána meg. Harmino év óta erősen elmaradtunk a véderő extenziv teljesítésében. Gondoskodnunk kell tehát, hogy legalább a legszükségesebb szervei változásokat végrehajthassuk és legalább a mostani kereteket kitöltjük. Most csak egy évre kérik a jutalémmelést, mivel Ausztriában a tíz évi emelés kétharmad többséget követel, ami a mai helyzetben szinte elérhetetlen. A többlet kiszámításánál figyelemmel kellett lenni arra, hogy pár évig fussa a többletből a szükségletek kiegészítése. Számította tehát a tüzérség igényeit, a csapatoknál mutatkozó nagy hiányokat, továbbá, hogy esetleges kisebb szervezések számára legyen érezővonal, végül, hogy két évi szolgálat után sürűbben történhessenek a szabadságolások. Az új szervezések, melyek kilátásban vannak, a következők: két vartüzér-zászlóalj, egy vasuti zászlóalj, öt vonatszázad, továbbá a tábori tüzérség újjászervezésével majdn eléllő szükséglet. Ezeket öt év alatt szukcesszive kérik majd a delegációtól, de arról már most kellett gondoskodni, hogy a megfelelő újonjotulak rendelkezésre álljon majd annak idején. Mindezt kitélik a huszonöt ezer emberről emelésből. A költségek tekintetében a következő megnyugtató kijelentéseket teszi a miniszter: A 6000 póttartalékos költségére a póhtelt benne van a törvényben. A tüzérségre nézve a költségek benne vannak a hadügyi költségvetésben. Végül a létszámotulakok pótlására sem kell új költséget, mert a hadügyi budgetben a teljes létszám költségét voltak beállítva. Az utóbbi évszázadok eddig mint interkalare maradtak meg, részínt virement utján adattak ki.

A többkötelet tehát, ami ebből származik, csak minimális lesz. Az osztrák viszonyok mellett mi történik a törvényjavaslatnál, nem tudjuk. De hogy ott is el kell majd fogadni, az nyilvánvaló, mert a létszámemelés előadása immár lehetetlen. A két évi

szolgálatról ó is azt mondhatja, amit Bolgar és Münnich. A kormány nem idegenkedik az eszmétől, de csak oly feltétel alatt, hogy az e reformokra szükséges teljesítmények megadatnak. Addig beszélni sem lehet róla és akkor is csak a gyalogságnál lehet keresztülvinni, ami bizony nagy szociális igazságtalanság. A honvédségnél a kétlévi szolgálattal elért eredmények a nagy szorgalomnak és buzogságnak köszönhetőek. Megkülöztetjük a közös hadsereget, de a gyakorlott szonnek rögtön felülrik azért a különbség. A javaslatot elfogadásra ajánlja.

Miután báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszternek beszéde után a képviselőház mentelmi bizottságába kellett távoznia, az elnök a vita folytatását holnapután délutánra halasztotta.

A civilista.

— A pénzügyi bizottság ülése. —

Budapest, november 10.

A képviselőház pénzügyi bizottsága ma délután 5 órakor Falk Miksa elnökelete alatt ülést tartott, amelyben a kormány részéről Széll Kálmán miniszterelnök és Lukács László pénzügyminiszter voltak jelen. A bizottság megkezdte az 1903. évi állami költségvetés tárgyalását. Első sorban a kisebb tárcaik kerültek sorra, melyekről Kammerer Ernő referált. Az ülés megnyitása után Falk Miksa elnök jelenté, hogy a véderőre vonatkozó két törvényjavaslatot a Ház a pénzügyi bizottságnak is kiadta. A bizottság mindkét javaslatot tanulmányozás és referálás céljából Szerb György bizottsági tagnak adta ki. A Ház áttette továbbá a pénzügyi bizottsághoz az állami tisztviselők memorandumát is, melyet a bizottság a fizetésrendezési javaslat alkalmából ki jog adni a megválasztandó referensnek.

Komjáthy Béla kérde a miniszterelnöktől, hogy a tisztviselők fizetésrendezését tartalmazó javaslat mikor kerül a Ház elé.

Széll Kálmán miniszterelnök utal arra, hogy a kérdés fontosságát a kormány méltányolja leginkább, hiszen még a trónbeszéd is hangzottja a megoldás szükségét. Nem is szólna arról, hogy az erre vonatkozó kérdések a legutóbb kijelölt munkaprogramban is elsőrangban helyet jelölt ki. Most a javaslat részletein dolgoznak a kormány nem zárkóztatik el tőle, hogy ezt a javaslatot a lehető legsürgősebben intézze el a törvényhozás.

A kisebb tárcaik tárgyalására áttérve, Széll Kálmán miniszterelnök kéri a bizottságot, hogy az udvartartás tételét csak a civilista jellemzéséről szóló javaslattal egyidejűleg tárgyalják, mert különben felesleges munkát végeznenek, ha ezt a tételt most a javaslat alkalmából is megvitátnak.

Komjáthy Béla az egész budgettárgyalás elhalasztását kéri akkorra, amikor a kitájtásba helyezett javaslat a Ház, illetőleg a bizottság előtt lesz. Nyilatkozatot kéri a miniszterelnöktől a trónörökös nevelésére, a magyar udvartartásra vonatkozólag, továbbá arra, hogy a civilistáknál kanak-e olyanok is apanagét a főhercegek közül, akik nagy fizetéssel járó állásokat töltenek be. A nádori méltóság betöltésére és az idegenben lévő magyar műkincsekre nézve is felvilágosításokat kér.

Rakovszky István egészen méltányosnak tartja a miniszterelnök kérését az udvartartásra vonatkozó szakaszok tárgyalásának elhalasztása tekintetében. Ezért a kérdéshez hozzájárul.

Barta Odön azt kérde, hogy a civilistára vonatkozó javaslattal miért késett meg a kormány, holott a régi törvény már lejárt. Felvilágosítást kér arra vonatkozólag is, hogy miért kell a civi listát éppen most emelni, amikor az ország válságos helyzetben van s amikor újabb katonai igények is leuagyeznek.

Kossuth Ferenc nem tartja helyesnek, hogy a civilistát hosszabb időre rendelik. Helyesebbnek tartaná, hogy azt évről-évre állítsák be a költségvetésbe, isentartván ekként az ország jogát, amely annál fontosabb, minél rosszabbá válna az ország gazdasági helyzete.

Justh Gyula Komjáthy Béla javaslatát teszi magáévá és előre jelzi egyben azt is, hogy a civilistát csak hosszú és szenvedélyes vita árán lehet majd felemleni. Ezt jó lesz tudni tenni is, lenn is.

Rakovszky István a maga részéről szintén figyelmezteti a miniszterelnököt, hogy a civilista-javaslat a lehető legrosszabb időben került szőnyegre. Ha erre vonatkozólag a miniszterelnök elterjesztést tenne, lehetetlen, hogy méltatásra ne találjon. Ezzel a kormány igen nagy szolgálatot tenne az országnak és a koronának. A civilista főemlése ellen még Ausztriában is nagy az elkeseredés, holott annak legnagyobb részét Ausztriában költik el.

Széll Kálmán miniszterelnök: Amikor a civilistára vonatkozó szakaszok elhalasztását indítványozta, ezzel azt célozta, hogy ezt a kérdést csak egyszer tárgyalják. A betervezendő törvényjavaslat hosszabb időre fogja megállapítani a civilistát, ugy, amint az eddig is történt. A budgetjog szempontjából helyesebb a költségvetés egyetlen tételét sem kötni meg, de monarkikus országban nem helyes ezt a kérdést minden évben vita tárgyává tenni. Komjáthy-nak azt válaszolja, hogy a trónörökös neveléséről a civilista-törvényben intézkedés nem lehet. Az apanage-kérdésre nézve a szóbanforgó javaslat tárgyalása alkalmával fog nyilatkozni. Nálunk e kérdésről a civilista korábban történi intézkedés, másból mint pl.

Angolországban, külön törvényekben. A nádori méltóságra nézve megjegyzi, hogy arról az 1867: VII. t. c. intézkedik, amelynek értelmében nádor nem választandó. A miniszterelnök nem is tudná ezt a méltóságot beilleszteni a mai parlamentáris rendszerbe s e tekintetben utal a 48-iki törvényeknek a nádori méltóságra vonatkozó egyes intézkedéseire. Melyeket az 1867. évi VII. t. hatályon kívül helyezett és kirekesztett a parlamentáris rendszer és felelősségkeretéből. Ez az álláspontja ebben a tekintetben. Arra a kérdésre, hogy a kormány miért állt elő éppen most a civilista-javaslattal, azt válaszolja, hogy a javaslatot fontos tárgyalások előzték meg s benyújtásánál többek között a tisztviselői fizetések rendezésére várt a kormány. Egyébként utal arra, hogy a civilistát előzőlth harminc évvel állapították meg és tudja mindenki az államélet és társadalmi élet minden viszonyaiól, hogy a harminc év előtti összegek ma sehol sem elegek. Elvgre is monarkikus államban élünk és adunk kell arra, hogy a harminc év előtt megállapított udvartartási költség ma már szintén nem elégséges. Jelzi azonban a miniszterelnök, hogy a civilista emelése egyetlen budgettétellel megnyirbálást nem vonta maga után, sőt ellenkezőleg, a kellő támogatás jut minden igénynek. Végül jelzi, hogy minden egyes összefüggő kérdésre a javaslat tárgyalása alkalmával a kellő felvilágosításokat megadja.

Komjáthy Béla felvilágosítást kér a budai királyi várak építkezésére adott kölcsön ügyében, melynek nyomát senol sem látja, sem a költségvetésben, sem a zárszámadásban.

Kossuth Ferenc utal arra, hogy ezt a kérdést ó is szóvá tette már a képviselőházban.

Lukács László pénzügyminiszter kimutatja, hogy a kölcsönnek igenis nyoma van a zárszámadásban. Egyben hangsúlyozza, hogy az építkezési költség nem kamatmentes, miként azt előszeretettel bangoztatják, hanem ellenkezőleg kamatozó. A részletekkel nem szolgálhat, mert nem tudja, hogy a kérdés szóba kerül, de ha tudta volna, a legnagyobb készséggel szolgált volna, mert nem áll utjában annak semmi, hogy alkalomadtán az erre vonatkozó felvilágosítások erre megadassanak.

Barta Odön nem érti, miért kívánják a kormány részéről a költségvetés tárgyalását, amikor nincsenek előterjesztve azok a javaslatok, amelyeknek fedezéséről a költségvetés gondoskodik.

Lukács László pénzügyminiszter kéri Bartótlól, vajjon minő kritikát mondott volna ó a költségvetés realitására, ha a kormány nem állította volna be az udvartartási tételüket a költségvetésbe, holott tudta, hogy ezekre vonatkozólag javaslatokkal fog a törvényhozás elé lépni. És ebben a kérdésben megvan a telete Barta vadjára.

A bizottság többsége az udvartartás tetelei tárgyalásának elhalasztását kimondta.

A kabinetroda tétélnél Komjáthy Béla indítványozza, hogy ezt a tételt is az udvartartással együtt tárgyalják majd, miután a két tétel szorosan összefügg.

Széll Kálmán miniszterelnök konstatálja, hogy a két tétel között nincs összefüggés, ám hogy lássa Komjáthy, miként az ellenzék ónya a miniszterelnök-nél előzékenységre talál, hozzájárul az elhatározáshoz.

Lukács László pénzügyminiszter kéri, hogy az országgyűlés tétélnék tárgyalását szintén halasszák el, miután a két ház gazdasági bizottságai a megnövekedett költségekre nézve még nem tettek előterjesztést.

Szederkényi Nándor azt kérde, hogy miután az új országgyűlés tétélnék még felvettek egy összeget, micsoda költség az?

Széll Kálmán miniszterelnök utal legutolsó jelentésére, mely hangsúlyozta, hogy a felvett összeget szükség lesz még. Ez az összeg az építkezés utolsó költségét jelenti. Az építkezésről különben részletes jelentést fog beterveztetni. A közönségi kiadások tétélnél Komjáthy Béla azt fejtegeti, hogy a 67-es kiegyezés esődjét mondott s ez újabb ok arra, hogy a tételt ne szavazza meg. Kifogásolja, hogy a delegáció mindent az albizottságban német nyelven, magyarul nem tudó közös miniszterek előterjesztésére intéz el. Szeretné tudni, minő viszonyban vagyunk Boszniával és Hercegovinával és hogy az Európától kapott megbízás alapján fizetett pénzt a megbízás elmulatvály kiül kapunk majd vissza. Konstatálja, hogy a magyar nyelv nem érvényesül Bosznia-Hercegovinában, ott a német nyelv érvényesül. Nem fogadja el végül a tételt a hadügyi kiadások emelése miatt sem.

Barta Odön: E tétélnék sok milliónyi emelésről van szó és pedig mind olyan milliókról, amelyeket nem nálunk költötenek el és olyanok költik el, akik adóterhekhez semmivel sem járulnak. Nem jogos, hogy a delegáció olyan költségeket szavazzon meg, melyekre vonatkozólag a törvényeket a törvényhozás még meg sem alkotta. A kvótarány megállapításában nézete szerint Ausztria népei borraivalót kaptak. És ezt az összeget is felvettek a költségvetésbe, még pedig teljesen önkényszerűleg, mert a kvótát nem állapították meg az 1867: XII. t. c. értelmében. A tételt nem fogadja el.

Szederkényi Nándor egy és más külügyi kérdésben kér felvilágosítást. Azt hiszi, hogy a miniszterelnök külügyi kérdések felől meg szokták ugyan kérdezni, de nagyjában Magyarország ingerenciája nem érvényesül aminek az oka az, hogy Ausztria és Magyarország érdekei ellentétesek. Kérde, vajjon a macedón-kérdésben van-e mozzanat mely reánk, magyarokra nézve veszélyeket rejt magában. Boszniában és Hercegovinában az osztrákok dominálnak. Kérde, hogy vajjon ölt-e majd végleges alakot Bosznia-

Hercegovinához való viszonyunk? A tételt nem szavazza meg.

Justh Gyula szintén ellenzi a tételt, mert nemcsak az ó meggyőződése az, de a tapasztalat is bizonyítja, hogy a 67-es alapon Magyarország hatalmas nem lehet. Nyilvánvaló, hogy a monárkia csak erős Magyarország mellett állhat fenn és virágozhat és ennek dacára azt tapasztaljuk, hogy mindig Magyarország gyöngyötesen dolgoznak. Nem fogadja el a tételt a szeretlen katonai követelések miatt sem. A mai technika mellett alig fizetjük ki a legutolsó ágyút, vagy fegyvert és a technikai haladás máris új vívmányt produkál, amit új és óriási terhekkel szintén meg kell szerezni. És vajjon mi hasznát veszünk az új felszereléseknek, ha a nép az óriási terhek a att lötkremegy? Ine a felgyőzésben követjük Németországot, de a szolgálata idő leszállításában nem.

Barta Odön utal arra, hogy Bosznia-Hercegovina nem felezi a maga költséget, amit bizonyít a költségvetés, melyben évről-évre találunk Bosznia-Hercegovina számára hitelt. Kérde, hogy amit mi Bosznia-Hercegovinára jordinak, miként van az nyilvántartva és kitől várhatjuk a beletetett lötkék visszatérését.

Széll Kálmán miniszterelnök honoralja az ellenzék álláspontját, melynél fogva azért nem szavazza meg a közönségi tételt, mert az elvi álláspontjával ellenkezik. Am a 67-es kiegyezés esődjét illeti, ezt a röpke szót nem használják helyesen, mert ez a esőd nem következett be. Az osztrák viszonyok hagynak ugyan fel kívánivalót, de velünk szemben Ausztria megfelelően jár el a 67-iki kiegyezés szellemében s így ma e kiegyezés esődjéről beszélni nem lehet. A delegációt is támadják ellenzék részről, amit ismét az ellenzék állásponttal tud megmagyarázni. Nem jogos dolog vádolni a delegációt, mely a költségeket nem igen szokta leszállítani. Hiszen mielőtt a közös budget a delegáció elé kerül, azt megelőzőleg a kormányok már ugys elkövelnek mindent, hogy azt összhangba hozzák az államok anyagi helyzetével. Beisméri, hogy a katonai kiadások terhe nagy és a miniszterelnöknek senki inkább nem óhajta a leegyezést. De konstatálja, hogy a mi katonai kiadásaink gazdasági viszonyunkra való tekintettel még ma is mögötte állnak a többi európai hadseregnek szükségleteinek. Az új terhek elől kitérni nem lehet, ha csak nem akarjuk, hogy a mi hadseregünk harc-készségben kellő színvonalon ne álljon. Kérde, vajjon az önálló magyar hadsereg nem kerülne-e még tetelemesb költségekbe? Késégtelen hogy többé kerülne, mert érdekeink védelmére nekünk is erős hadsereget kellene tartanunk. Ugyanez a szempont áll ma is a közös véderő mellett, melynek feltételül szükségessé kiadásai elől kitérni nem lehet. Méltánytalan Barta Odönnek az a vadjja, hogy a költségeket Ausztriában költik el. A közös hadseregnek nálunk is vannak szervei és pedig nagy számmal, azoknak a szükség-eit a pénz nálunk költik el. Ugyancsak Barta ki ógásója, hogy a delegáció megszavazott összegeket, amelyekre vonatkozólag a törvényt a parlament nem szavazta meg. Éle a kitógás sem állja meg helyét, mert a delegáció azzal a nyilt kijelentéssel szavazta meg a kifogásolt összegeket, hogy a törvényt a parlament megalkotta. Ha ez nem következik be, a közös miniszter sem költeth el egyetlen egy krajcárt sem. Hogy a kvóta nincs egész évre megállapítva és mégis be van véve a költségvetésbe, ennek az a magyarázata, hogy a miniszterelnök az ország érdekében látta a tétély megállapítást és ez a helyes álláspont, amelyért az ország előtt a teljes felelősséget elvállalja. Bosznia-Hercegovina kormányzati költségét Bosznia-Hercegovina tényleg felezi. Amit mi fizetünk, az a katonai megszállás költsége. Igaz, hogy ott a katonaság valamivel többé kerül, de viszont ez a katonaság Bosznia-Hercegovina nélkül is megvolna és pénzünkbe kerülne. Nem igen hiszi, hogy költségeink megtérüljenek, nem pedig azért, mert az ilyen természetű megbízásból járó költségek nem igen szoktak megtérülni. Szederkényi kérdésére azt telet, hogy a keleti kérdésekben arra a józan állápontra helyezkedik, amely érdekeinknek legjobban megfelel. Ennél tovább nem megyünk, a mit nyilván Szederkényi sem kíván, aki már azt a mértéket is sokajja, amennyiben már mi érdekelve vagyunk Bosznia-Hercegovinában. Kérdeztek ellenzék oldalról, hogy meddig tart Bosznia-Hercegovinában a katonai megszállás? Addig amíg tennivaló azok a mutatók melyek a megszállást szükségessé tettek és amelyeket szem elől nem téveszthet senki, aki a Keletnek ezt a viharlékét ismeri s érdekeink védelmét szívén viseli. Justh Gyula argumentumával szemben kijelenti a miniszterelnök, hogy maga részéről Magyarország szerepét a monárkiában tudja s hogy Magyarország csökkentése ellen megtesz mindent, amit meg kell tennie. A keleti katonai szolgálatait saót elben helyeselt, de figyelemzetnie kell arra, hogy ennek a leszállításnak nem szabad a hadsereg harc-készségét alternálnia, valamint arra, hogy a szolgálata idő leszállítása az unjonaiaké sokkal jelentékenyebb felemelését vonna maga után, mert különben ismét a hadsereg harc-készsége szenvedne. Olyan szempontok ezek, melyeket figyelembe kell vennie mindenkinek, de legkivált annak, akit a felelősség terhel.

A többség a tételt megszavazta, mire az elnök a tanácskozás folytatását holnap délután 5 órára tűzte ki.

A BUDAPESTI NAPLÓ teletónja.

Szerkesztőség 56—12

Kiadóhivatal 54—39

KÜLFÖLD

Károly király Bulgáriában. A román király holnap Ruszesukban visszaadja Ferdinánd bolgár fejedelemnek évek előtt tett bukaresti látogatását. Ez azért fontos és érdekes politikai esemény s jelzi egyszersmind a két állam közeledését, mert tudnivaló, hogy ezelőtt két évvel majdnem háborúra került a dolog Románia és Bulgária közt.

A német császár Angliában. Az angol lapok koncertjéből kiválék a *Spectator* hangja. Ez a lap Vilmos császár angol időzése alkalmából nagy feltűnést keltett cikket írt a császár ellen. Azt mondja, hogy a császár bizonyára nem csupán szórakozás okáért jött Angliába. Senkisémet tagadhatja, hogy a német császár nagy vonzóerőt gyakorol, de éppen e tulajdonsága miatt kellene az angol államférfiaknak vigyáznok és *Salisbury* példáját követniök, aki valahányszor Vilmos császár látogatását bejelentette, elutazott Angliából.

Különbön pedig a császár ottani tartózkodásáról a következő részletek érkeztek: A mai napnak Sandringhamben gyönyörű idő kedvezett. A szomszéd községek lakosai már korán reggel Sandringhamba mentek, ahol a templomba vívó utat sürü néptömeg lepte el. A templomba csak a község tagjai és a kastély lakóit bocsátották be. Elsőnek jelent meg a királyné, a walesi herceg, Károly dán herceg és neje, *Robert's* lord nejével és *Chamberlain* neje. Nemsokára azután megjelent a király, Vilmos császár, *Balfour* miniszterelnök, *Chamberlain* és a többi vendégek. A rendes reggeli istentisztelet után a nemzeti himnuszot játszották. Az ünnepi prédikációt *Rippon* püspök mondotta. Az istentisztelet után Vilmos császár és *Edvár*d király együtt sétáltak. Vilmos császár a királyi párnak nagyon értékes ajándékokat hozott, köztük két remek vázát.

London, november 10.

A *Standard* arról ír, hogy Németország és Anglia között jobb viszonyt kell teremteni, és azt mondja, hogy az angolok nagy többsége nem akar egyebet, mint német rokonaival barátságban és kölcsönös tiszteletben élni. Ebben az érzésben azonban mind a két félnek kell osztoznia. A sértő tüszurások egész sorát nem lehet mindjárt az első békítő szavakra elfelejtetni.

A *Daily Chronicle* azt mondja: Az angol nemzet viszonyát látja, hogy Németország és Anglia között a viszony, amely nagyon feszült volt, az által, hogy a két királyi rokon bizonyítékát adta egymás iránt való barátságának, javult. De azért talán még sem iognak bennünk oktalansággal vádolni, ha annak a gyanunak adunk kifejezést, hogy sok német nem Németország barátjának, hanem eszközeinek óhaját bennünket látni.

Sandringham, november 10.

A szomszédos *Dersingham*hoz tartozó uton, mely a király két birtokát összeköti, ma delután Vilmos császár, *Edvár*d király és a walesi herceg összesen 18 fát ültettek. Jelen volt a királyné, a walesi herceg két fia, *Viktória* hercegnő, *Károly* dán herceg és neje, gróf *Wolj-Metternich* londoni német nagykövet, *Lascelles* berlini angol nagykövet és a két uralkodó kísérete is. A vidék lakosai mint nézők voltak hivatalosok. A király egyék bérlője az ünnepség végén feliratot nyújtott át. Azután a fejedelmi személyek a közelben felállított ünnepi sátorhoz hajtatnak, ahol a király munkásainak és bérlőinek a király születésnapja alkalmából diszlamakot adtak.

Pobjedonoszev visszavonulása. Ez a kemény, rideg, öreg ember, a *Kölnische Zeitung* pétervári híre szerint, nagy korára való tekintettel visszavonul, a cártól fölmentését kérte, meg is kapta s utódja gróf *Szeremetjev* Szergiusz lesz. Vele az az ember tűnik le a közélet színteréről, aki hosszú évtizedeken legnagyobb akadály volt Oroszország haladásának, aki nem akarta meghallani, hogy morajlik valami az orosz föld alatt, aki fallal szeretete volna körülvenni a szent Oroszországot, hogy az európai kultúra be ne hatolhasson oda és meg ne mételezhesse a megcsontosodott ó-orosz felfogást, aki nemcsak a szent-szindórusnak volt rettegett elnöke, hanem a panszlavizmusnak is a pópája, aki két éarra gyakorolta káros befolyását, aki a szent-zsinat átkával, egyházi kiközösítéssel akarta elszigetelni Tolstojt Oroszország népétől, aki legfőbb okozója volt minden elnyomásnak, főfórrása minden keserűségnek, üldözője minden szabadságnak. A zsarnokságnak ezt a vén pribékjét nem tudta megbuktatni senki és semmi, most is önként meggyugyalomba, bizonyára sok millió orosznak nagy öröme.

Gyilkossággal vádolt miniszter. A Sztambulov gyilkosának, *Halju*nak a póre sok minden kellemetlen dologról lelebbenti a fátyolt.

Említettük már, hogy e póre még a fejedelmet is belekeverték, azt állítván róla, hogy Sztambulovot voltaképpen 6 tételle el láb alól. Most legújabbban *Cankov* belügyminiszternek a vejét, *Lyudzszkanov*ot gyanúsítják meg. Halju cinkostársa s a három gyilkosság állítólag rendezője: a macedóniai *Tufekesiev*, aki annak idején a macedon-bizottság alelnöke, még csak rövid idővel ezelőtt is pedig a szófiai vasutügyi minisztérium hivatalnokja volt, egy szófiai újságban közzétette *Lyudzszkanov*, *Cankov* veje és jelenlegi belügyminiszter bizonyos leveleinek fakszimillit, amelyek erősen gyanuba keverik *Lyudzszkanov*ot abban a tekintetben, hogy legalább a *Vulkovics* diplomáciai ügyvivő meggyilkolásában benne volt az 6 keze is. A levelek az 1892. év első hónapjaiból és Pétervárról vannak keltevez, ahol *Lyudzszkanov* akkoriban az apésával és más emigránsokkal élt. A levelek titokzatos, kissé homályos összeesküvő stílusban vannak tartva, közvetítő személyekről, szállítandó anyagokról (bombárd) és Odesszába utalandó ruhelekről stb. szólnak. *Tufekesiev* leleplezéseire *Lyudzszkanov* miniszterterátsai nem szándékoznak reagálni.

Az osztrák helyzet.

Bécs, november 10.

A politikai helyzet válsága elérte tetőpontját és a csehek készülő obstrukciója következtében nagyon valószínű, hogy a *Koerber-kormány* már néhány nap múlva beadja lemondását. Parlamenti körökben biztosra veszik, hogy a mostani kabinetet koalíciós miniszterium fogja követni. *Koerber* utódja gyanánt legsűrűben dr. *Baernreither*, az alkotmányhü nagybirtokosok tagját emlegetik.

A kormányalakítás előtt az összes pártokat konferenciára fogják egybehívni. A csehek táborában megvan a hajlandóság arra, hogy nem görditenek akadályok egy olyan koalíciós kabinet elé, amelyben ők is képviselve volnának és készek a nyelvkérdés megoldásának elhalasztására is beleegyezni. Szó van arról is, hogy a koalíciós kormány megalakulásáig átmeneti minisztérium fogja vezetni az ügyeket.

A véderő-javaslatok most is heves ellenzéssel találkoznak valamennyi párt részéről és jellemző, hogy még a lengyel-klub is a javaslatok ellen foglal állást, noha eddigelé katonai kérdésekben a kormány mindig számíthatott a lengyelek szavazatára.

Bécs, november 10.

A lengyel-klubban ma kerültek tárgyalásra a véderő-javaslatok. Megelőzőleg *Javorsky* elnök jelentést tett azokról a megbeszélésekről, amelyek közte és a landwehr-miniszter közt a betervezett javaslatok tárgyában folytak, aztán *Popovszki* előadó ismertette a javaslatokat, amelyeket elfogadásra ajánl ugyan, de ebből az alkalomból időszereinek tartja összefoglalni mindazokat a rekrimációkat, amelyek a katonai adminisztráció, ellen elhangzottak s felpanaszolja azokat a dráki ötleteket, amelyekkel az ellenőrzési szemléken lengyel nyelven jelentkező tartalékosokat sújtották.

Garabick lovag sürgős intézkedést követel arra, hogy a tartalékosokat aratás idején be ne hívják. Felhossa azt is, hogy az élestitéssel való lővési gyakorlatok veszélyeztetik a polgárság életét.

Gróf *Komorovszki* kijelji, hogy a lengyel-klubnak az összes panaszoikat őszintén fel kell tárnia a hadügyi kormány előtt.

Javorsky elnök összegezi a vita során felmerült megjegyzéseket és hangsúlyozza, hogy a panaszkok a katonai adminisztráció és nem a hadsereg ellen irányulnak.

Pastor azt tartja, hogy ki kell mondani a junktimót a véderőjavaslatok megszavazása és a lengyel-klub követeléseinek teljesítése közt.

Botter élesen bírálja a javaslatokat s kikel gróf *Welsersheimb* eljárása ellen, amely sérti a parlamentet. Nem fogadja el a szörnnyűséges törvényjavaslatokat.

Stwertzina szerint a véderő-javaslatok indoklása nem kielégítő, az újoncosági javaslat pedig egy hangzik, mint valami katonai napiparancs. Csak akkor hajlandó megszavazni a javaslatokat, ha behozzák a kétévés katonai szolgálatot.

Roszkowsky a katonai öngyilkosságok ijesztő szaporodását teszi szóvá s azt kívánja, hogy a klub a hadügyi kormány engedékenységétől tegye függővé állásfoglalását.

Végül elhatározta a klub, hogy *Gnievost* és *Popovszkit* bizza meg álláspontjának a követeléseinek kifejtésével az első olvasás alkalmával, a második olvasáskor ellenben csak abban az esetben hajlandó megszavazni a javaslatokat, ha a hadügyi kormány a klub követeléseit teljesíti.

HIREK

Budapest, november 10.

— BUDAPESTI NAPLO. November 15-én új előfizetés nyílik a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előfizetés ezen a napon lejár, méltóztatassanak a megújításról idejekorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.

— Kihallgatás a királynál. *Bécsből* jelentik, hogy a király általános kihallgatáson együttesen fogadta *Wlassics* Gyula közoktatási minisztert, *Szalay* Imre miniszteri tanácsost és *Fejérfataky* László egyetemi tanárt, mint a Nemzeti Múzeum küldöttségét. A király megígérte, hogy amennyiben a múzeum jubileumának idején Budapesten lesz személyesen jelenik meg az ünnepen, ellenkező esetben pedig egy tóherceggel képviselheti magát. A király a küldöttség tagjaitól élénken kérdészködött a múzeum fejlődéséről. Azután a pozsonyi orthodox zsidó hitközség elüljáróságát fogadta, amely, mint minden évben, átadta neki a Márton-napi ludakat.

— A német császárné Abbáziában. *Fiuméből* jelentik, hogy a berlini főudvarmesterei hivatal januárra Abbáziában bírált el a német császárné és leánya számára. A tél folyamán Vilmos császár is meg fogja látogatni családját s valószínű, hogy ez alkalommal *Ferenc József* királyval is találkozni fog.

— Új német nagykövet Bécsben. *Eulenburg* herceg bécsi német nagykövet tudvalevőleg visszalépett nagyon megrongált egészségi állapota miatt. Említettük, hogy utódául gróf *Wedel* kvirináli német nagykövet van kizemelve. Kinevezése berlini hírek szerint már meg is történt.

— *Ibsen háza*. *Ibsen*, az őz norvég szellemóriást, keserítik. Van neki egy kedves háza, amelynek az erkélyéről roppant nagy gyönyörűséggel szeret elnézni városának, *Krisztianának* házai fölött. Hát ebben a házában nem hagyják nyugton a világhírű drámaírt. A kormány előbb ki akarta bérelni a földmívelésügyi minisztérium egy osztálya számára, de a miniszter hamarosan lemondott erről a szándékáról, amikor megtudta, hogy milyen bosszúságot okozott vele *Ibsennek*, aki annyira fel volt háborodva, hogy inkább örökre odahagyja *Krisztianát* és *Norvégiát* és Németországba költözik, semhogy lemondjon a házáról. Most újabb gondokat kell kiállania, a világirodalom e hírességének és megint csak a háza miatt. Most a lebontás veszedelme fenyegeti ezt a házat. Ki akarják sajátítani valami új utcavert miatt. *Ibsen* megint csak tiltakozik. Az illetékes körök meg akarták nyugtatni, mikor megtudták, hogy így sem óhaj megválni a házától és azzal nyugtatták meg, hogy csak halála után bontják le a házat. Még ez sem nyugtatja meg *Ibsent*. De nemcsak 6, hanem a norvég olvasóközönség is fel van némilag háborodva, amiért így szekálják a norvég irodalom dicsőségét. Az olyan ház, amelyben *Ibsen* lakik és amelyben utolsó peréig meg is akar maradni, mégis csak van olyan nevezetes ház, amelylyel még sem kell egy elbánni, mint minden más közönséges építménnyel.

— A beteg *Eulenburg* herceg. *Berlinből* táviratozzák: A *Lokalanzeiger* közli, hogy *Eulenburg* herceget várakozási illetményvel ideiglenes rendelkezési állományba helyezte a császár. A herceg állandó nyugdíjaztatásért kérte, de a császár elismerő szavai kíséretében nem teljesítette ezt a kívánságot s a tőgy-falevelekkel ékesített vörös sasrend nagykeresztjét adományozta a hercegnék. *Eulenburg* herceg betegsége miatt nem fog egyhamar *Bécsbe* utazhat, hogy átnyújtsa visszahívó levelét.

— Pál nagyherceg felesége. A *Frankfurter Zeitung* közli, hogy *Pál* nagyherceg felesége, *Piestol-kors* ezredes elvált neje már nem éppen fiatal asszony; tizenöt éves fia *Pétervárról* a hadapródiskola növendéke. *Piestol-kors* ezredes 1886-ban báró *Stieglitz*től egy millió rubelt örökölt s mikor elvált nejétől, kétszáz ezer rubelt biztosított fiának.

— *Horánysky* Nándor emléke. A budapesti VIII. kerületi jözsefvárosi kör megbízásából most festi *Stettika* Gyula festőművész *Horánysky* Nándor volt kereskedelmi miniszternek életnagyságu arcképét, melyet elkészülése után ünnepélyesen fognak leleplezni.

— Amerika a magyarországi tótok ellen. A párisi *Le Rappel* írja newyorki tudósítójának jelentése alapján, hogy az Egyesült-Államok bevándorlási bizottsága elhatározta, hogy szigorított rendszabályokat léptet életbe az oroszok és a magyarországi tótok bevándorlása ellen. Különösen a magyarországi tótok elszaporodása és az ellentük fölmerülő temérdek panasz teszi szükségessé a külön rendszabály alkalmazását. A szláv bevándorlókkal valószínűleg úgy fognak elbánni, mint a kínaiakkal.

Zivatarjelző-szolgálat Budapesten.
Dr. Konkoly Thege Miklós, a meteorológiai intézet nagydírmű és fáradhatatlan igazgatója egy új gyakorlati intézményt akar Budapesten meghonosítani, amely egy-három órával előbb jelezne a bekövetkező zivatart s így a kiránduló nagyközönség mindig tájékozható magát. A műszerek már el is készültek a meteorológiai intézet műhelyében, most csak az volna kívánatos, hogy a kísérletek, melyekkel Konkoly igazgató Szalay László asszisztentist bízta meg, sikeres eredményre vezessenek. Ez új és ügyes eszme kivételénél tekintetbe kellene venni a nagyközönséget is, hogy ne csak egyesek élvezzék ez intézmény praktikus voltát és hasznát. Kívánatos volna, miután nem mindenkinek áll rendelkezésére telefon, hogy az új meteorológiai intézet helyének megállapításával erre a körülményre figyelemmel lennének s azt oly helyen, pl. a Dunaparton építenék fel, ahonnan a meteorológiai intézet zászló-vagy egyéb jelzését egy a pesti, mind a budai közönség minden nagyobb farság nélkül meg tudhatná. Ily módon ez intézmény nagy haszonnal volna egy a kirándulóknak, mint a kirándulóhelyek vendéglőseire, kik tudván, hogy zivatar közel, vagy nem készülnek, vagy idejekorán zivatar előtt beszédhetnek a vendégektől követeléseiket. A meteorológiai intézet a tavasszal már megkezdí az új szerkekkel a kísérletezést.

Chorin Ferenc diszpolgársága. Szatmárról telegrafálják: Szatmárnémeti törvényhatósága mai közgyűlésén dr. Chorin Ferencet, a város volt országgyűlési képviselőjét egyhangulag diszpolgárrá választotta.

University Extension. A központi egyetem aulájában, rendkívül díszes és nagy közönség jelenlétében ma este volt a népszerű iskolai tanfolyam (University Extension) ünnepes megnyitása. Kitiünőségeink közül ott láttuk: Zsitinszky Mihály államtitkár, Kéthy Károly rektor, Berzeviczy Albertet és nejét, Wlassics Gyulánét, Rákosi Jenőt, Ghyzey Béla nyugalmazott altábornagyot, Ghyzer Kornél miniszteri tanácsost, Hegedűs Lóránt orsz. képviselőt, Gaál Jenő miniszteri tanácsost, Erdődy Béla tankerületi főigazgatót, Kovács Gyula kir. tanácsost és a tudomány és műegyetem több tanárát.

Földes Béla udvari tanácsos, a népszerű iskolai tanfolyam központi bizottságának elnöke tartotta a megnyitó-beszédet.

Kifejtette, hogy a társadalmi béke záloga, a felmenő osztálymozgalom egy hatalmas tényezője és a nemzetközépis korában álló népeknek, mint a magyarnak, az egységes nemzeti kultúra erős emelvénye. Ha az 1848-iki törvényeknek — ugymond — cöljük volt: az egész nemzetet fölvenni az alkotmány sáncái közé, mi a „si parva licet componere magnis” nemzetet az egységes szellemi élet sáncái között akarjuk egyesíteni. Fontos szüktségnek tartja az általános műveltség emelését, hogy a népek versenyében lépést tarthassunk. Tanítani kell mindazokat, akik komoly szükseget éreznek, hogy szellemi kiképzetést nyerjenek. E tanítás haszna beláthatatlan, s az emberek sorsára döntő lehet. Kövessük — ugymond — az angolok példáját e téren és ennek még az a jótékony hatása is lesz, hogy annyira elsányult közéletünk komolyságban, önzetlenségben, nemesebb eszményekben gazdagabb lesz. Nem lesz kockázatos kísérlet az, amit teszünk, hanem győzelem ut. Tessék minket kitarással követni, a sikert biztosnak tekintjük. Új intézményt, új olárt emelünk a magyar köznevelődésnek! Felszenteljük a lelkesedés tőmjénét. Megálldjuk a kitarás erejével! Meggyújtjuk a hazaszeretet tüzeivel! A iskolai tanfolyamokat ezennel megnyitom.

A zajos éljenzéssel és tapssal fogadott megnyitó-beszéd után Berzeviczy Albert, a muzeumok és könyvtárak országos tanácsának elnöke tartotta a bevezető előadását *A cinquecento festészele és szobrászata* címen, melyről a iskolai tanfolyam keretében hat este át fog értekezni. A közönség mindvégig feszült figyelemmel hallgatta Berzeviczyt és az előadás végén lelkesen megéljenzte. Az előadás folytatása november 15-én lesz.

London vasárnapja. *Édvard* király még mint trónörökös erősen irányította a divatot, s ha valami neki megtetszett, a hívők egész serege ment utána. Hogy király lett, még mindig igazodik utána a közönség. Amióta Skótországból hazatért, néhány vasárnapot Londonban töltött, ami azt eredményezte, hogy az előkelő világ, amely az egész hetet Londonon kívül tölti, a hét végére bejön a városba és vasárnap ott a szórakozik. Ez nagyon divatos lett. A vasárnap este lett a legényesebb színházi est, s előadás előtt és előadás után ebéden és vacsorán az elegáns éttermekben és fogadóknak az urakra nézve a irakk. A hölgyek számára pedig az erősen dekolletált ruha szinte kötelező lett. Vasárnap azonkívül az is a jó tónushoz tartozik, hogy az előkelő negyed valamelyik templomában istentiszteleten mutatkozzék az ember. Mindez nagyon élénk teszi a városi életet, de megviseli a nagykereskedőket és „pénzembereket”, akiknek ennek következtében nincsen vasárnapjuk.

Adakozás. Dr. Goldberger Leó 10 koronát küldött szerkesztőségünkbe, hogy abból 5 koronát a

lapunk apró hirdetési rovatában szereplő *Szegény tanulóknak*, 5 koronát pedig *Segélyt kér P. J. 4312-nek* juttassuk. Az illetők a pénz átvétele végett jelentkezzenek kiadóhivatalunkban.

Száz korona kalandja. A debreczeni Margit-fürdőben javában gyömszölette magát a napokban egy utalvány, amikor egyszerre fölszisszent s felugrott a padról. A fürdőszolga azt hitte, hogy valami baja van, de kislőt, hogy éppen csak az esett meg vele, hogy elfelejtett valamit. Nagyváradra kellett volna küldenie sürgősen száz koronát. Utalvány, pénz a zsebében, hát hirtelen fölszaladt a kabinba s átadta az utalványlapot is, meg a bankót is Jánosnak, a fürdő szolgáinak, hogy adja hamarosan postára. Amig pedig János odajárt, még lustálkodott egy kicsit a padon. — Amikor a szolga visszajött, megadta neki a borralvóját s kérte a vevényt.

— Micsoda vevényt? — kérdezte ártatlanul János.

— Hát amit a postán kapott.

— Nem kaptam én semmit. Bedobtam s ott hagytam.

— Hova dobta be?

— Ide a ládába.

Az utazó ur gyorsan öltözködött s szaladt a postára. Ott melléje adtak egy embert, akivel elment a honvéd-kaszárnya falára erősített postaszekrényhez. Abban volt az utalvány is, meg a pénz is. — János pedig nagyot bámult, amikor tudtára adták, hogy számár.

Mascagnit letartóztatták. A *Paraszt-beszélet* zseniális szerzőjének, Pietro Mascagninak meglehetősen kellemetlen kalandja akadt amerikai tournéeján; legalább arra enged következtetni a szükszavu *newyorki* távirat, amely azt jelenti, hogy a szépejű olasz maestró Bostonban, impresszáriójának ellene indított pörnek alapján szerződésszegésért letartóztatták és csak 10.000 dollár biztosíték deponálása után helyezték szabadlábra. A bíróság holnap fogja ügyét letárgyalni. Ennek a nem kellemes qu-pro-quo-nak az a története, hogy Mascagni, bízva nevének varázsában, nagyon gyöngye filharmonikus zenekarral indult amerikai tournéejára. Azt hitte, hogy azoknak a félbarbár yankeoknak úgy is jó lesz akármí, csak ő dirigáljon. A dolog azonban nem vált be egészen, mert az első koncertek óriási közönség érdeklődése mellett folytak ugyan le, de mikor Mascagni zenekarának gyöngösege nyilvánvalóvá lett, a hangverseny-terem üresen maradt. A zenekart Mascagni nem bírta fizetni s így egy szép napon a zenészek felmondták az engedelmességét, Mascagni tehát kénytelen volt tournéeját megszakítani, amiért viszont impresszáriójától kapott szerződésszegési pórt.

— **Aból áll az ügy.** Az utóan lerongyosodott vén ember koldul. De kissé erőszakosan. Aki nem hallgat a kérő szóra, hanem a nélkül megy el mellette, hogy a zsebébe nyulna krajcárért, annak utána kiabál s mosolyogva, félvállról közöni meg a pénzeket. Amikor összegyűlt annyi krajcár, hogy be lehet fektetni egy kis itáiba, eltűnik egy percre. Aztán még kedélyesebb volt. Barátkozott az emberekkel s pálinkagöz ömlött ki a száján s osnyta káromkodás, amikor a rendőr valami igazoláslévét kért tőle. Erre aztán a kapitányságra került.

— Volt-e már becukva? — kérdezte tőle a kapitány.

— Ahol csak megfordultam, mindenütt becsuktak.

— Van családjá?

— Van a fenének. Mínek az nekem?

— Mi a mestersége?

— Semmi.

— Valami csak volt, mielőtt idejutott.

— Ur, de az már nem igen leszek.

— Hát szeretője volt-e, öreg?

A vén ember arra elkomorodott. Sötétség telepedett reá s aztán azt mondta:

— Aból áll az egész ügyem.

— **Kisiklás.** A Déli Vasut igazgatósága közli, hogy *Zala-Szent-Iván* állomásban ma tolatás alkalmával három teherszálló kisiklott, amelyek az állomáson való áthaladást elárlították. A 301. számú gyorsvonatnak az akadály elhárítását be kellett várnia és 90 perc késést szenvedett.

Sírkötelezés. Holnap, kedden délelőtt 11 órakor leplezik le dr. Silberstein Ötvös Adolf elhunyt kiváló írónk síremlékét a rákosi központi temetőben. — **A zágrábi szerbülködés.** Zágrábtól táviratozták: A szerb kereskedők ellen megindított igaztásnak már eddig is sok áldozata van. Több kereskedő csődöt jelentett be, a legnagyobb itteni szerb kereskedő-cég más kezébe ment át. Husz szerb család elköltözött, az itteni szerb bank pedig Budapestre teszi át székhelyét.

— **Megszökött rablógylkos.** Péterváradról értesítik a budapesti rendőrséget, hogy *Kocian* Adalbert 28 éves fegyenc az ottani katonai fogházból megszökött. *Kocian* a cattarói katonai bíróság rablás és gyilkosság kísérlete miatt 18 évi fegyházra ítélte. A szö-

kevény közéletmetű, szeme kék, haja világosbarna, arca széles, bajusza szakállá borotvált. Bánatos arckifejezése van, ha beszél, mosolyog.

— **Házasság.** *Éden* Ferenc, a Ganz-gyár tisztviselője, vasárnap tartotta esküvőjét *Valnicsek* Béla háztulajdonos leányával, Rózsikával a jőzeivárosi plébánia-templomban.

— **Szerencsétlenség vasútépítésmél.** A hódmező-vásárhely-makó-nagy-szent-miklósi vasut építésénél ma reggel 6 órakor nagy szerencsétlenség történt. *Benkó* István fuvaros kocsijával át akart haladni a rácsuti átjárónál, a mikor egy homokszállítóvonat haladt a pályán. A vonatvezető későn adott ellengőzt; a vonat a lovakat és a kocsit összezúzta. *Benkó* fuvaros szörnyet halt. Fejét a kerekék testétől elvágták. Az összeütődés következtében a vonat is kiskilott. Öt kocsi a három méter mélységű kükigödörbe zuhant. Az utolsó kocsin lévő munkásokból heten súlyos sérüléseket szenvedtek. Az elüljáróság a helyszínre sietett. A szigorú vizsgálat folyamatban van.

— **Megkerült mérnök.** A sajtóiroda jelentette, hogy *Branyicskai Nagy* Miksa mérnök az *Abdásia-szállóbeli* lakásáról eltűnt. A fátaleber már megkerült. Magánügyei elintézésével volt elfoglalta.

— **Gyermekének gyilkosa.** A szerbiai *Vranje* városkában — mint *Belgrádból* táviratozták — *Stanko Georgievics* megölte 18 éves leányát, aztán önként jelentkezett a hatóságnál. Elmondotta, hogy leánya jégben járt egy zimonyi asztalossal s már a napokban kellett volna a lakodalmat megülni, de nem tudta előteremni a megígért hozományt. Nehogy meg kelljen érnie azt a szegényt, hogy az esküvő után az asztalos hazaküldje gyermekét, inkább megölte.

— **Villamos elgázolás.** Ma délután fél négy tájban a 427-es számú villamos vasuti kocsi a Rókusz-kórház előtt elgázolta *Kohn* Sámuel 13 éves újságelárusító gyereket. A szerencsétlen fiu nekiszaladt a villamos kocsinak, amely elütötte s a mentőkészülék a fejt iszonyuan összetörte. Bevitték a Rókusba, ahol megoperálták, de ennek dacára pár perc múlva meghalt. Holttestét kivitték az orvostani intézetbe.

(x) **Kávé, tea- és rum-különlegességek** legolcsóbban kaphatók *Fratelli Deisinger*-cégnél Budapest, Ferenciek-tere, királyi bérpalota, Raktárak Püme-Trieszt.

(x) **Makacs baj** a csusz és köszvény, de gyógyítása a Zoltán-féle kenőccsel biztos. Uvegje 2 korona. Zoltán gyógytárában, Budapest, V. Sétátér-utca és Szabadság-tér sarkán.

(x) **Osztályorsorsajáték.** A legűbő főnyereményt osztályorsorsajegyeken eddig megbizonyíthatólag a *Nemzeti Pénzváltó Részvénytársaságnál*. (Budapest, Haas-palota) nyerétek. A nevezett intézetet, hol a nyereményeket bármily összegben lejáratt előtt is jutalmakéntesen kifizetik, mint a legmegbízhatóbb beszerzési forrást ajánlhatjuk az osztályorsorsajegyvet vásárló közönségnek.

A türelmes románok.

— *Jelenet.* —

(A bukaresti polgármester rőpiratot adott ki, melyben tagadja, hogy zsidóüldözés van Romániában. Többek közt azt írja, hogy zsidóktól sohse kérdezik meg a törvényességét, hogy zsidó akar-e pörölni, vagy románt. Azonkívül büszkén jelenti ki, hogy Bukarestben még egyetlenegyszer sem zavarták a zsidó temetőket.)

Egy román: Aljas ráfogás a külföld részéről, hogy mi üldözük a zsidókat.

A másik: Igaza van a polgármesternek. Komisz rágalom.

As egyik: Liberálisok vagyunk.

A másik: Türelmesek vagyunk.

As egyik: Nem üldözük a zsidót. Hát tud ön csak egyetlen esetet is, hogy zsidóknak a románok kitaposták volna a fejükből a szemüket?

A másik: Nem.

As egyik: Na látja. Hát történt-e csak egyszer is, hogy a törvényesség polgári pörben halálra ítélte volna zsidót?

A másik: Bizony nem!

As egyik: Hát történt-e csak egyszer is, hogy a bukaresti rendőrség zsidókat nyársra huzatott volna?

A másik (büszkén): Nem.

As egyik: Történt-e csak egyetlenegyszer is, hogy megöltözték volna Bukarestben a zsidóknak a lélekzést avagy a szivdobogást?

A másik: De nem ám!

As egyik: Megöltöztöttek-e valaha, hogy a zsidók csontvázat viseljenek testük belsejében?

A másik: Soha!

As egyik: Hát nem az övék minden szabadság? Nem szabad születniük és meghalniuk? Nem szabad köhögniük? Hát melyik ország liberálisabb, mint Románia?

A másik: Egyik se!

As egyik: Es még minket mernek vádolni türelmetlenséggel!

A másik: A tulók . . .

FŐVÁROS

(*) A községügyi és köznevelési bizottság ma délután ülést tartott, Almády Géza tanácsos elnökölte alatt.

Mindenekelőtt azt a tervet tárgyalták, hogy a *marhavásári vásárpénztár szerződése* fölmondassék s a vásárpénztár a főváros házilag kezelésbe vegye. Az ügyosztály azt a javaslatot terjesztette ma elő, hogy kifizenek ki hat tagból álló bizottságot az ügy tanulmányozására és javaslatlattel céljából. Fenyvessy Adolf elfogadja az ügyosztály javaslatát. De azaz, hogy a kiküldendő albizottság egyuttal foglalkozzék a portésvásári buszpénztár létesítésének a kérdésével is és erről szintén tegyen jelentést. Még többen szólalnak föl e kérdésben, aztán szavazásra került a dolog. *Hét szavazat volt ellene s az enőök döntött* a mellett, hogy a szerződést mondják föl. Fenyvessy indítványát egyhangul elfogadták és kiküldték a véleményező albizottságot. A bizottság aztán a *déligyümölcs-aukciók ügyét* tárgyalta. A *Magyar Kereskedelmi Részvénytársaság* kizárólagos engedélyt kapott a kormánytól arra, hogy déligyümölcs-aukciókat tarthasson. Most, hogy az engedély ideje az 1904-ik évi október hónapban lejár, azzal az ajánlattal fordul a főváros hatóságához, hogy hajlandó a déligyümölcs-aukciókat folytatni; ha hely van a vásárosarokban, akkor ott, ha pedig nincs. bérlet helyiségben, amelynek a bérét 6 fizeti. Kéri az engedély megadását tíz évre s ezért évi 5000 koronát fizet a fővárosnak. — Az ügyosztály elfogadhatónak tartja az ajánlatot, de mivel több részlel-kérdést kell tisztázni, javasolja, hogy ezt az ügyet is adják ki — véleményezés céljából — az albizottságnak. A bizottság egyhangul elfogadta az előterjesztést.

Tárgyalta a bizottság *Schubert* Sándor bizottsági tagnak a közgyűlésen tett azt az indítványát, hogy az állatvásárokon a darával való etetést szüntessék meg, mert a darával való etetés után az állat igen sokat iszik s a mérésáros, aki súly szerint veszi a marhát, a saját kárára fizeti meg a súlyát is. Az ügyosztály meghallgatva az érdekeltektől mérésárosokat is azt a javaslatot teszi, hogy ne tilsák el általában a darával való etetést, hanem redukálják a dara mennyiségét úgy, hogy akkor, amidőn a marha vásárra kerül, egy-egy állat naponta ne kaphasson három kilogrammnál többet; a mérlegelés pedig déli-előtt 11 óra előtt kötelező ne legyen. A tárgyhoz többen szólalt; *Schüller* György kijelentette, hogy ő nem ellenzi a darával való etetést, de kívánja a mérésárosok és fogyasztók érdekében, hogy *csütörtökön reggel, vagyis a vásár napján ne engedjék meg a marhák etetését*. Ehhez a bizottság többsége hozzájárult.

SZINHÁZ, ZENE

** *Kamarazene*. A *Hubay-Popper* kamara-négyes-társulat, amely a főváros zeneéletében előkelő hivatást teljesít, ma este rendezte ebben a szezonban első kamara-estélyét a *Royal-szálloda* disztermében. Az estén ismét együtt láttuk zenekedvelő közönségünk eljöttét, amely már esztendő óta bőséges ragaszakkal jelenik meg a kitérő művészek hangverseny-dobogója előtt. A műsor első száma *Csajkowsky*: f-dur vonósnégyes volt, amely ma érte meg első budapesti előadását. Ez a vonósnégyes közvetlenül *A hatyú-sziget* című ballet után következett, amely nem hozta meg *Csajkowsky*nek a remélt sikert. Ebből a korszakból való a b-dur zongora-verseny és a 21. számú zongora-sonáta. A kitérő előadás teljes diadalra segítette a kvartettet, amelyet pikáns harmonikus fordulatok, frissen lüktető ritmika és sajátosan nemzeti dallamosság jellemez. Leginkább hatott a második tétel (*allegro giusto*), amelynek eredeti dallamosságát csodás szépséggel énekelte *Hubay* Jenőnek édes kántinélában, és szívesh szóló lírában oly gazdag hedegéje. — *Brahms* a-dur zongoranegyesének zongora-szólámát ma este *Pahlen* Richárd bécsi zongoraművésztől hallottuk, aki, mint *Barbi* Alice zongorakísérője, már tavaly is megszerezte a budapesti közönség elismerését. A művészek azok közé a virtuózok közé tartozik, akik megérdemlik, hogy komolyan vegyék, mert ők is komolyan veszik a művészetet. *Pahlen* Richárd nem akar külső virtuózhatalásokkal sikert elérni, — igaz, hogy nem is tudna, — de meglepően nemes technikáját a mű érvényesítésének állította szolgálatába. Igen szép sikere volt. — A műsor utolsó száma *Haydn* g-dur vonósnégyese volt; a kezes és bensőséges stíluszerűség érvényesült a mesteri előadásban. (—ly.)

** *A Tetemhívás fölírásítása*. *Farkas* Odön ösmagyar dallamokban gazdag zenedrámaja új szereposztással és új rendezéssel kerül színpadra a Dalszínházban. *Bárczy* István szerepét az alkalommal *Szendrey* Lajos éneki, *Peió* *Szojor* Ilona, Tamás pedig *Hegedűs* Ferenc lesz. A régi szereplők közül közreműködőnek még *Kacsér* Margit (Abigél), *Lukács* Mihály (Benő) és *Kertész* Odön (Csáky Tibor). *A Tetemhívás* teljesben a Zichy-féle rajz után fogják rendezni, a zenekart pedig valószínűleg maga a szerző vezeti, ami különös érdekességet ad majd a szép magyar dalmű fölírásításának. Az előadás napját még nem határozták meg, miután az igazgatóság a Tetemhívást a Bécsi keringő új betanulásával együtt akarja adni, ezzel pedig még nem készült el *Guerra*, az új balletmester.

** *Niobe*. A Népszínház fényes sikert üdonságának, *Pásztor* Árpád és *Stoll* Károly *Niobe* című énekes játékaának első négy előadása eladott ház előtt került színpadra rendkívüli siker kíséretében. Ma már a délutáni pénztárváltásra alig maradt jegy, *Kury* Klára ragyogó alakítása egyetemes szenzáció tárgya és esténként megújuló nagy diadalokat lát. A mai est során a híres és máris népszerűvé vált *Mek, mek* nótát újra meg újra ismételték. *Kovács* Mihálynak *Dunn* Péter egyik legkitünőbb szerepe. *Kupléi* *Óriás* hatótékai keltenek. Szép sikere van minden este *Ledószky* Gizellának is. Szirmaival énekelte *vasuti duettjét* nagy tetszés kíséri. A darab sikerének részese *Siposné* és *Dóry* Margit is. *Niobe* ezen a héten még szerdán, csütörtökön, szombaton és vasárnap este kerül színpadra.

** *A Nemzeti Színház üdonsága*. A Nemzeti Színház legközelebbi üdonsága *Jakab* Odön háromfelvonásos színműve, *A jövendőnek* lesz.

** *A budai állandó színház ügye*. Az I. kerületi *Szabad Polgári Kör* tegnap népes értekezletet tartott a budai állandó színház dolgában. Elsőnek *Taksonyi* József előadó szólt fel, aki előadta, hogy a budai állandó színház ügye a *partoskodás* miatt került le a napirendről. A fővárosi bizottsági tagok nem tudtak megegyezni abban, hogy hova építsék a színházat. Azt ajánlja, hogy vitassák meg először is azt, mi módon lenne lehetséges a budai állandó színház létesítése. Több színház tekintélyt az véli, hogy társadalmilag kell megindítani a mozgalmat; válaszszerzőnek egy végrehajtó-bizottságot, amelynek feladata lesz a fővárosi bizottsági tagok körében érdeklődést kelteni, a budai kerületek képviselőit az eszmének megnyerni és ezek — a mozgalom élére állván — ajánlaniak az államnal és a fővárosnal egyaránt. Indítványozza, hogy alakítsák meg mindenesetre a végrehajtó-bizottságot, amelynek feladata lesz magát a társadalom és hivatalos világ mindama tényezőjét meggyőztetni, melyektől valamit remélhet. E bizottság tagjait ajánlja a következőket:

Baranyai Sándor, *Bródy* István, dr. *Brózik* Károly, id. *Fetter* János, *Gamauf* Géza, *Havas* József, dr. *Hegedűs* János, *Kasics* Péter, dr. *Klász* Pál, dr. *Kovács* Pál, *Mayer* Gyula, *Perczel* Béla, dr. *Platthy* György, *Kéthely* Ferenc, dr. *Stipánics* Elek, *Szabó* Árpád, dr. *Szébeny* Antal, *Taksonyi* József, *Telkes* Aladár, *Tóth* Márton és *Willinger* Ferenc.

Dr. *Platthy* György az állandó színház helyéül a Horváth-kerület tartja legalkalmasabbnak, ahol jelenleg a nyári színház van. *Bródy* István szerint a budai kerületek csakis karöltve képesek egy színházat fenntartani s ezért oly helyet kellene keresni, mely hozzáférhető valamennyi budai kerületnek. *Kasics* Péter is a Horváth-kerület tartja legalkalmasabbnak a színháznak helyéül. Még *Szébeny* Antal, *Telkes* Aladár és *Baranyai* Sándor szólaltak fel, mire az értekezlet a végrehajtóbizottságot megalakította, és elhatározta, hogy az állandó budai színház érdekében a legmesszebbmenő agitációit fejti ki.

** *Loute*. A Vígyszínház legújabb darabja ma esett túl az üdonságok legválságosabb napján, a harmadik előadásán és az első hétón. A zsufolt nézőtér és a közönség állandóan derült, kitérő hangulata mutatta, hogy a darab pompásan állta a próbát. A darabot pompásan játszzák.

** *Gécy* István új népszínműve. A Népszínház igazgatósága *Gécy* Istvántól a mai napon új népszínművet fogadott el előadásra, melynek címe: *A nővérlet*.

** *Opera-előadás Pozsonyban*. A *pozsonyi* színházban tegnapelőtt *A sevillai borbély* került előadásra és pedig fővárosi vendégekké. Amint *Pozsonyból* jelentik, az előadás minden tekintetben fényesen sikerült. *Fayer* Margit pompás *Rozina* volt, a gróft *Déry* énekelte szép orgánummal. *Hegedűs* pompás *Bartolóját* és *Mihály* minden tekintetben jeles *Figaróját* a fővárosi közönség is ismeri. *Szendrey* igazgató ezzel a nagy anyagi áldozattal kerüli előadással ismét bebizonyította, hogy mindenképpen népszerűsíteni akarja a magyar színművészetet ezen az exponált nemzeti helyen. Jellemző különben, hogy egy német újság a következőleg vezeti be *A sevillai borbély* előadásáról szóló referatáját: „Csupán ilyen módon lehet a vidék zeneletét emelni. Csupán ilyen módon lehet színházunk végleges megmagyarosítását elérni.”

** *Pán halála Berlinben*. A berlini filharmonikusok e hónap 15-én, a Beethoven-teremben *Busoni* Ferruccio vezénylete alatt hangversenyt rendeznek, amelyen előadják *Mihalovich* Odönnek, az orosz, magy. kir. zeneakadémia igazgatójának *Pán halála* című, *Reviczky* Gyula ismert költeményére írt zenekari művét. *Mihalovich* a hangversenyre Berlinbe utazott.

** *Vidéki színházak*. *Székesfehérvárról* írják nekünk: *Kunhegyi* Miklós színházgatórsulatával november 19-én kezdi meg virágvasárnapig terjedő színi évadját. A társulat a vidék legjobb erőiből van szervezve. *Margó* Zelma, a Magyar Színház kitérő primadonnája szintén a társulathoz szerződött. *Porzsoltné-Lukács* Juliska és *Kenedich* Kálmán, a Népszínház művészei pedig állandó vendégül szerződtek a társulathoz. *Kunhegyi* igazgató a fővárosi színházak legelső üdonságait vette fel műsorába s így méltán számíthat a közönség pártolására.

** *Kubelk* *Sandrinhamben*. *Londoni* távirat jelenti, hogy *Edvár* király születésnapja alkalmából ma meghívták *Jan Kubelket* a sandringhami kastélyba hangversenyezni. A koncerten a német császár is jelen volt s élénken érdeklődött a művész tournéeja iránt.

Blaha Lujza a Nemzeti Színházban.

— Első föllépése. —

Budapest, november 10.

Meleg, lelkes, szép este volt a mai. *Blaha* Lujza tört vissza régi létszékbe csattogó dallal, tüzzel pattant jökeddvel; egy olyan boldog pacsirtának a vidámságával, aki telet nem ismer és egyik tavaszról a másikba röpül.

Sorsa verőfényes tavasz volt a Népszínházban is, ahol érdeme szerint megbecsülték, nagyra tartották és ahonnan méltán buuszott kőnyes szemekkel. Sorsa tavasz lesz a Nemzeti Színházban, ahová most napsugaras, madárdalos egyéniségének összes bájával visszatér. A nemzet szeretele, a magyar közönség halála örök tavasszal veszi körül a mi pasztorkat, akikben a nemzeti géniusz gyönyörködve szemléli a maga hódító erejét és akit szeretne megtartani szőpen, fiatalon, változatlan frissességben a következő generációk számára.

Álomszerű érzés vett erőt az emberen, a mikor ma este *Blaha* Lujza megjelent a nemzeti színpadon, ahol a magyar népszínművet lélek és tapogatózó kísérletekből *Tamássy*val, *Eőry*vel, *Feleki*vel, *Réthy* Mihályval, *Szigeti* Józseffel, *Vizváry*val, *Ujházy*val, *Molnár*éval és az első *Paulayné*val együtt a diadalmas virágzás tókára emelte. Ugy rémlett, hogy harmincegy esztendő csak egy keresztül álmotunk és megingott vagyunk 1871-ben, azon az októberfégyi estén, a mikor *Baldas* Sándor és *Szigeti* *Strike*-ja először került színpadra Budapest egyetlen magyar színházában, ahol egy kalap alatt szorongott a magasabb rendű dráma, az opera és a népszínmű.

Az üdvözölő tapsok éppen úgy dörögtek, mint a première estjén. *Blaha* Lujza piros ajkairól éppen úgy ömöltek a szebbnél-szebb magyar nóták, mint a bemutatáskor.

Csak akkor ébredtünk föl, amikor *Blaha* Lujza kiment a színpad közre. Csak akkor láttuk tisztán, amikor megszűnt a *Blaha* Lujza egyéniségéből kisu-gázó varázs. Akkor azután világosan láttuk mindazt, amit harmincegy esztendő romokba döntött. És akkor a szép, ünneplés est hangulatába mely szomorúság vegyült; esőndes kísérteket sultantak végig a zajos színpadon; és a *Blaha* Lujza visszatérésében rejlt nyereséget látóval, pótolhatatlan veszteségeket sirtatunk azokban, akik nem térnek vissza soha többé.

Hol vannak a szerzők? A mi kedves, nagy bohémünk, akinek a humorában *Dickens* lelkének egy sugara csillogott és melegített: *Baldas* Sándor a föld alatt. És milyen tragikus halállal költözött ki a világból! Megmérgezte magát egyetlen leányának a sirtján. Hol van *Szigeti* Ede, a Nemzeti Színház akkori direktora, a legproduktívabb magyar drámaíró, akinek a termékenysége vetekedett a *Lope* de *Vegéval*? Lenn a föld alatt. Hol van *Lajos*, az istentől takács klasszikus alakítója, *Feleki* Miklós? A föld alatt. Hol van *Tamássy*, magyarságban, genialisásban, vonzóerőben *Blaha* Lujzának ragyogó partnere? A föld alatt. Hol van a gyáros felesége, *Seathmáryné* és *István* bácsi felesége, *Paulayné*? Mindakettő a temetőben. Hol van a daltás, nemeslelkű magyar munkás első ábrázolója, *Nagy* Imre? Főbe lötte magát. Hol van a másik Imre, *Szigeti* Imre, aki a jószívű gyárost játszotta? Kihült és megtört őj szívével a temetőben. Hol van *Komáromi* Alajos, aki *István* bácsit játszotta? Falusi magányban, sovány pénzön. Mind, mind, akik akkor a színház élő diszei, büszkeségei voltak, *Szigeti* József, *Réthy*, *Szerdahelyi*, *Lendvay* Márton, *Paulay* Ede, *Eőry*; egymás mellett a temetőben. Még azok sineseinek többé, akik akkor gyerekmemberek voltak: *Enekedé* *Lajos*, *Földényi*, *Pintér*. Sőt a sugó sem él már, aki a *Strike* premierjén funkcionált: a nyájás *Palotay*. Donboru üregéből egy még mélyebb sugólyukba szállott alá, ahol a szüfior szüfijája végképp elakadt. *Molnár* né él, de régen eltűnt édes, csicsérgő hangjával együtt a festett világból, ahol maga volt a természetesség.

A *Strike* egész nagy kompániájából csak *Ujházy* maradt meg, a mi pompás Anzelimünk, aki hatalmas sikerrel sztrájkolt az idő ellen. A munkaidőt ugyan nem szállította le, mert most többet dolgozik, mint valaha; de urrá vált a színpad nábobjai közt és a nagy erővel forgatja a művészet arany-kalapját. A szüfior nézőtér *Blaha* Lujza mellett *Ujházy* az dörögő tappsal üdvözölte, az egyetlent, aki az eltűnt, romba hullott ensemble-ből ma este a visszatért *Blaha* Lujzának asszisztált.

A meghalt és visszavonult régi jelesek helyén új jelesek vették körül ma este *Blaha* Lujzát: *Ta-*

más helyén *Bőzsahegyi Kálmán*, aki versenyt énekelt a nemzet paszirtájával, szimpatikus, szép hangon, magyar érzéssel. Csak a Tamásy bariton hangjára írt nóták egyémelyike volt mély a Rőzsahegyi tenor hangjának. (Igaz! A nóták összeállítója, *Nikolits Sándor* is együtt parlad a *Strike* szerzőivel. És *Erkel Gyula* sem ül a karnagy székén, a magyar dalok nagyszerű hangszerelője.) Méltóságos, erős magyar parasztvolt *Szacsay István*-bácsi szerepében. *Török Irma* kedves, szomorú *Agnes Gabányi* kitűnő Lajos. A többi szerepben *Mihályfi, Molnár, Rákosi Sziidi, Ligeti Juliska* és *Desző egytől-egyig* buzgó, érdekesek. Valóságos ünnepi díszet adott az előadásnak *Jászai Mari* közreműködése. A nagy művésznél *István-bácsi* feleségét adta csodálatos egyszerűséggel, a parasztasszony tőkéletes hanghordozásával. *Jászai Mari* skálája bámulatosan gazdag. Egyik vége a legmagasabb, legtenségesebb pátosz, a másik vége a legmélyebb egyszerűség. S a hogy ott minden csupa nagy stíl, minden csupa pasztikus vonal: itt minden mozdulat naiv jósággal, szerény igénytelenséggel simul bozza az alak jelleméhez.

Blaha Lujzát a Nemzeti Színház közönsége örömmel, lelkesedéssel fogadta. Az igazgatóság dolga lesz, hogy azt a rendkívül tehetséget, azt az egyéni báját, azt a kiöngyhatatlan vonzóerőt, amit *Blaha Lujza* magyál visszahozott, a Nemzeti Színház keretében tapintattal és szeretettel értékesítse.

Ábrányi Emil.

MŰVÉSZET

□ **A Paál László-kiállítás.** A Nemzeti Szalon választmánya ma délután öt órakor gróf *Andrássy Gyula* elnökele alatt tartott, amelyen foglalkozott a tűzvéz következtében szükségessé vált tennivaló megállapításáról. A választmány mindenekelőtt meghallgatta *Ernst Lajos* ügyvezető igazgató jelentését, amely szerint az *Adria Biztosító Társaság* a legnagyobb előzetkénységgel jár el a tűzvéz okozta károk megtérítésében, amennyiben a berendezési költségeket máris nemcsak felbecsülte, de az utolsó krajcárjg likvidálta is. Hasonló előzetkénységet ígér a társulat az elégett *Paál*-féle képek biztosítási értékének kifizetésében is, úgy, hogy remélhető, hogy a külföldi ügyfelekkel is már a legrövidebb idő alatt lebonyolítható lesz a kártérítés. Nagy örömmel vette tudomásul a választmány azt is, hogy a tüzészet következtében a külföld bizalma nemcsak, hogy nem rendült meg a magyar kiállítások iránt, de sőt éppen a tüzvézre való hivatkozással még ma is folyton érkeznek külföldi ajánlatok, melyek az égés folytán a kiállítás anyagában beállott hézagot újabb *Paál*-féle képekkel pótolni igérik. Így legújában *Drezdából* jelentettek be újabb szállítmányt a *Paál*-kiállítás részére. A választmány elhatározta, hogy a *Paál*-kiállítást 23-án nyitja meg. A kiállítás — tekintettel a téli társulat közeli határidejére — csak három hétig marad nyitva, mert december 21-én már megnyílik a magyar művészek műveiből rendezendő téli kiállítás és ennek keretében a *karácsonyi vásár*. Végül örömmel vette tudomásul a választmány, hogy a kassai kiállítás úgy anyagi, mint erkölcsi tekintetben a legényesebb sikerrel járt az ősszel eddigi vidéki kiállítások között, úgy, hogy a társulat beérésát még egy héttel elhalasztotta az igazgatóság.

□ **Valentinyi-kiállítás.** Valentinyi Jánosnak, az elhunyt jeles festőművészek hagyatékában talált képeiből, vázlataiból és rajzaiból kiállítást rendeznek a művés barátai. A kiállítás szerdán, november 12-én nyílik meg a IV., Váci-utca 25. szám alatt a *Szapáry*-féle házban. Az érdekes társulat tíz napig marad nyitva, naponként 10 órától 7-ig, a belépődíj ára 40 fillér lesz. A képek eladásából belolyó pénzt jótékony célokra fordítják.

Gróf *Nádasdy Tamás*, *Valentinyi János* végrendeletének végrehajtója, aki nemcsak előzőldozatkészséggel támogatta a festőművészet pályáján, a következő levelet intézte *Falk Miksához*, mint a Magyarországi Hírlapírók Nyugdíjintézet elnökéhez:

Valentinyi János elhunyt festőművész hazánkának hátramaradt képeit, karcolatait, tanulmányait, mint az elhunyt végrendeletének végrehajtója, a IV. ker. Váci-utca 25. számú ház I. emeletén kiállítom. A kiállítás november 10-én délelőtt 10 órakor nyílik meg.

A kiállított képek olcsó áron a közönség által a kiállítás helyiségében megvehetők. Az elhunyt festő a képek árából beoyandó összeg kamatait jótékony célra, nevezetesen *szegényorszu földművelés fejlesztésére* rendezte fordítani, mégis az elhunyt intencióinak vélek eleget tenni, tekintettel azon szorosabb viszonyra, melyben *Valentinyi János* életében a hírlapírókkal állott, midőn a kiállított képek árából, a költségek levonása után jennmaradó összegből a hírlapírók nyugdíjintézetének 5%-ot fejtánlok, csupán arra kérvő,

hogy a kiállítás megnyitását a nagyközönség tudomására hozni a hírlapíródalom részéről jóindulatukban részesíteni méltóztatassanak.

Buda pesten, 1902. november 10-én.

Haza fiai üdvözlettel

Gróf *Nádasdy Tamás*.

□ **Művészi kiküldetés.** A közoktatásügyi miniszter *Boruth* Andor fiatal festőművészt, a Benozur-féle festő-mesteriskola tagját Spanyolországba küldte, hogy ott tanulmányokat tegyen s egy-két Velasquez-képet lemásoljon. *Boruth* már festett egy pár képet Velasquez-módonban, melyekkel tárlatainkon nagy elismerést aratott, s így a spanyolországi másolásokat alig lehetett volna rátermettebb művészt megbízni.

TUDOMÁNY, IRODALOM

□ **A Kölcsey-kör Nagybanján.** A szatmári Kölcsey-kör, mint Szatmárról távirotozzák, ma testületileg átrándult Nagybanjára s ott a szatmári dalgyűléssel együttesen matinéit és nagyszabású hangversenyt rendezett. A Kölcsey-kör részéről szerepeltek dr. *Fechtel János* felolvasással, *Mátyás Lajos* költőmennyel, *Markó Tivadarné* énekeszammal, *Magyar Bella* szavalattal és *Médei Alajos* zongorajátékkal.

Beüthy Ákos székfoglalója.

— A Budapesti Napló tudósítójától. —

Buda pest, november 10.

Nagy tudásának, európai látókörének erős egyveretében mutatkozott be ma *Beüthy Ákos* országgyűlési képviselő a Magyar Tudományos Akadémiának, amely őt a tavasszal tagjai sorába iktatta. Székfoglalójául, Az 1848-iki törvényhozási mű jellemzése című nagyszabású tanulmányát választotta, amelynek meghallgatására természetesen a politikai élet sok kitűnője is eljött. Ott voltak: báró *Eötvös Loránd*, az Akadémia elnöke, *Beniczky Ferenc* főispán, gróf *Szapáry László* fiúmei kormányzó, *Kautz Gyula*, *Fraknói Vilmos*, *Gyulai Pál*, *Vessey Tamás*, *Földes Béla*, *Concha Győző*, *Acsády Ignác*, *Békffy Remig*, *Ugron Gábor*, *Bartha Miklós*, *Okolicsányi László*, *Szentiványi Gyula*, *Kovács Pál*, *Szűllő Géza* képviselők.

Beüthy Ákos előglaván az előadói székét, mindenekelőtt köszönetet mond az Akadémiának, hogy munkája jutalmául megválasztották tagnak. Majd ártérve értekezésének tárgyára, mindenekelőtt azt lejtette, hogy mik voltak csirai a 48-as törvények megalkotásának. Rövid visszapiantást vet a 48-as előtti időkre, a magyar nemzetnek akkori törekvéseire és kimutatja, hogy a 48-as törvényekben lefektetett eszmék nem egy kornak születtek, megtalálhatók azok a vérszerződésben, itt leli már a mai országgyűlés is alapját, megtalálhatók az aranybullában, amelynek 31. §-a nem egyéb, mint a vérszerződés gondolatának bővebb kifejtése. Hiszen az aranybulla nem más, mint a demokrácia aranybullája. Azután jött az a korszak, amelyet felolvasó eszményi irányzatnak nevezett el. Ez irányzatnak is az volt a gondolata: a jogok kiterjesztése minden téren a nemzetiségekkel szemben is, továbbá a fejedelm sentségének és sérthetlenségének kimondása is, akkor, midőn, mint tudjuk, az európai trónok reszegtek, ropogtak. A magyar nemzet mindig a méltányosság politikáját követte el.

Erős a bite és meggyőződése felolvasónak, hogy a magyar nemzet az isaszegi és nagy-sarói győzelmek után is elogadta volna a 67-iki kiegyezést. Az a felolvasó tehát, hogy a nemzetiségek 48-ban azért fogtak egyvert, mert a 48-iki törvényhozás nem intézkedett a közösügyekről, merőben téves, mert a magyar törvényhozás mindig elismerte s törvényekben szankcionálta, hogy igenis közös ügyek léteznek. Miért kellett tehát nekünk egyvert fogni? Azért, mert a nemzetet meg akarták fosztani önállóságától és be akarták kebelni Ausztriába. Ha az akkori törvényhozás éstermészetű intézményekhez nem ragaszkodik s szabaddá nem teszi a népet és földet nem osztzik a néppel jogokban és terhekben, ha széles alpra nem lekteti az alkotmányt, a ránk következt évek sulyát el nem bírjuk, úszeroskadunk volna a szenvedések alatt a nélkül, hogy a mívelt világ szánalma és részvéte kísérté volna silyedésünket.

Ez átalakulás egy történelmi névvel függ össze, aki a mozgalmat 48-ban megindította és egyedüli erővel keresztül is vitte. Művének ez a része fenn fog maradni, míg nemzetünk él és nemzetünk halála örök lesz. Meg kell azonban vizsgálnunk Magyarországnak és Ausztriának egymás közötti viszonyát. E részről érték *Kossuthot* a legerősebb támadások, mert viselkedése feltétlenül a két állam közti kapcsolatot szétszakadásra kellett, hogy vezessen. Ha azonban *Kossuth* működését a maga egészében tisztán és egyedül a 67-es kiegyezés politikájának szempontjából tekintjük, akkor e vádakat vissza kell utasítanunk. A tény az, hogy úgy *Kossuth*, mint a 48-as kormány és törvényhozás hazánkának viszonyát az uralkodóházhoz és az örökös tartományokhoz egészesebb alpra akarta lektetni.

Beüthy ezután érdekesen változta, mi történik akkor, hogyha a magyar nemzet békejobbra vissza nem utasítja és már akkor a 67-es kiegyezés egy analogonja jön létre. Talán nem tévedek, ha azt mondom, hogy hazánk a 48-iki minisztérium, egy

Deák, Széchenyi és *Kossuth* vezérlete alatt, egy boldog országgá válandott volna. De úgy véletem, érdemes ezen konsziderációit Ausztria és a monarchia nemzetközi helyzetére is kiterjeszteni. Nem igen lehet kétség az iránt, miszerint Ausztriának még 48-ban keresztültívt alkotmányos berendezése és annak megszentelése nélküli fenntartása kiegyenlített volna az ellentéteket, melyek németek és szlávok, főderáki és centrális irányzatok között támadtak. Nem kell ugyanis eltelejteni, hogy az ellentéteket nagyon is kielesítette a dívide és impera élve, meg az, hogy a reakció főleg a szláv elemre támaszkodott. Ami azonban kétségtelen, az ama kedvező fordulat, hogy a monarchiának békés alakulata lényegesen megváltoztathatta volna annak nemzetközi helyzetét.

Bekövetkezett volna-e akkor az olasz és német egységnek azon keresztültítele, mely *Cavour* és *Bismarck* nevéhez fűződik, meddő kérdés, melynek eldöntése gyakorlati értéket azért nem bír, mert ama történelmi erők, melyek e művet alkották, előbb-utóbb utat törtek volna maguknak. De ha ezt be is ismerem, viszont azt sem lehet tagadással venni, hogy a monarchiának ugy a nemzetközi, mint belpolitikai helyzete más irányokat vesz, mint annak a katasztrófiának bekövetkeztében, melyet az önkényuralom létrehozott.

Mindennek következtében meg kell a történelmi kontemplációk állapotán, miszerint a monarchia egyik legválaságosabb pillanatában a magyar nemzet és választottai a feladat magaslattal állottak, képesek voltak nemcsak hazánk, de Ausztria alakulására és sorsára nézve a legűdösebb befolyást gyakorolni. A gondviselés, a monarchiának hagyományos szerencséje megdakt a kedvező alkalmat és embereket, hogy a boldogság utjai előtte megnyiljanak. Azonban másképpen történt. Az uralkodóház nem *Kossuth* és *Deák*, hanem egy lelkiismeretlen, erőszakos kéjenc, a Széchenyi István által vampirnak nevezett herceg *Schwarzenberg*, egy agyvelőlagályásban sinydőlő bürokrata *Stadion*, valamint egy mindenre kész stréber, *Bachnak* tanácsára hallgatott. A balsors, a végzetnek sötét hatalmai betörték a határon s a monarchia utját ők lejték el. Fata viam invenitum.

Itt végződik *Beüthy* munkájának az a része, melyvel elkészült. *Beüthy* végül jelzi, hogy mi lesz tanulmányozásának és további munkálkodásának tárgya. Szólni fog arról a dicső harorról, amelyet *Czuczor* „Riadj magyar...” címmel írt meg, szólni fog annak a dicső és körtelkezvényben áldos bukásnak okairól és tanúságairól, amelyről olyan jól mondta *Vörösmarty*, hogy az nem a *Szabadság* megnekedt nagyszerű halál. Nem is volt halál, de feltámadás, bajnahasadás. Igaza volt *Eötvösnek*, hogy az urakodás végéjéja nem a hatalom nagysága, mert a hatalom csak eszköz a nemzetek boldogítására. De igaz az is, hogy az a nemzet, amely jogairól, hatalmáról önként lemond, az eltűnik menthetlenül. Ebben bízom.

A közönség, mely mindvégig a legnagyobb figyelemmel kísérte a felolvasó rendkívül érdekes és tanulságos tejtégoztait, *Beüthy* felolvasását lelkes éljenzéssel és tapssal fogadta.

Beüthy felolvasása volt egyetlen tárgya az akadémia történelmi szakosztályának, amelynek nevében *Pauler Gyula* szék szavakban mondott köszönetet az ilusztris felolvasónak.

VIDÉK

— (Szabadka város szennyese). Szabadka város

törvényhatósági bizottsága ma rendkívüli közgyűlést tartott. A városi adóhivatalra vonatkozó jégymli ügyeket és leltűggezteségeket és a tisztviselők fizetesemelését elrendelő miniszteri leiratokat tárgya ták.

A tanács a miniszteri leiratoknak tudomásulvételét javasolja. A tanács javaslatától eltérőleg *Ferták* Lihály helyettes polgármester azt javasolja, hogy küldöttség menjen a belügyminiszterhez az a megbízással, hogy a nehéz gazdasági viszonyokra való tekintettel kérje meg a minisztert, hogy a tisztviselők fizetésének telemeletét tekintsen el, amely rendelkezés különben is a város autómáiának hatáskörébe tartozik. *Mukics Simon* előgadja a tanács javaslatát, de a fizetesemelések ellen van, mely a város autonom joga. *Dr. Csillag Károly* bosszu beszédben támadja a miniszteri leiratokat és a pénzügyigazgatóságot hanyagságot vádolja. Erős kitéjezése miatt az elnök rendutasítja. *Dr. Pleszkovics Lúncás* szintén a miniszteri leiratokat támadja. *Vojnich H. József* a miniszteri leiratokra vonatkozó tanácsi javaslatot egyelőre előgadja; indványozza azonban, hogy egy negyventu bizottság különjen ki, hogy a miniszteri leiratok tartalmát és vádjait külön vizsga at tárgyavá tegyek. A közgyűlés *Vojnich* indványát előgadta.

EGYESÜLETEK

(A Magyar Gazdasszonyok Országos Egyesülete) novemberi választmányi ülését gróf *Bathányi Géza* pártfogón, *Damjanich János* elnök, gróf *Pálffy-Dann Lipót* alelnök s több választmányi tag részvételevel tartották meg. A főügyegek elintézése után *Mayer György* titkár bejelentette, hogy a székesszabados közgyűlés az a megválasztott elvi segély fejében 1200 korona, *Kunvalder Fülöp* hagyományosa fejében pedig 300 korona folyt az egyesület pénztárába. *Sullay Aurélné* az árvaházaknak 8000 koronát hagyott. *Kubesch János* pedig végrendeletében általános önkéntesül az árvaházat nevezte meg. Bejelentették azután, hogy a király legfelső elhatározásából az egyesület a

XXIII. magyar királyi jótékonyóú államsorsjáték remélhető tiszta jövedelmének egy háromnegyedrészes arányában fog részesedni.

TÖRVÉNYSZÉK

§§ Királysértés. *Bercsényi* Antal cipészsegédet nemrégiben feljelentették a büntetőtörvényszéken, hogy amikor a kabinetirodától visszakapta elintézetlenül segély iránti kérvényét, sértő szavakkal illette a királyi személyét. *Bercsényi* e feljelentés folytán a törvényszék vád alá is helyezte. A mai főtárgyaláson azonban kiderült, hogy a feljelentést *Bercsényi* ellen két társa tette, akik vele pörös viszonyban állanak. A törvényszék dr. *Baldás* Elemér vád- és dr. *Pichler* Győző védőbeszéde után *Bercsényi* felmentette a királysértés vétségének vádjá alól.

A reakció rablócsapata.

— Esküdtészeki sajtótárgyalás. —

Budapest, november 10.

Karácsony előtt néhány nappal történt a mult esztendőben, hogy a budapesti nemzetközi szociáldemokraták nagy munkástüntetést rendeztek a főváros utcáin. A tüntetés azzal végződött, hogy a körmenet-höz csatlakozott gyanus elemek zavargásokat idéztek elő s ennek leple alatt megkezdtek az üzletek fosztogatását. A rendet és nyugalmat csak később tudta a rendőrség helyreállítani. A *Népszava* című szocialista lap a reakció rablócsapata cím alatt számolt be egy vezércikk alakjában a tüntető körmenetről s az azt követő zavargásokról és fosztogatásokról s a történt eseményekért *Rudnay* Béla államrendőrségi főkapitányt tette felelőssé, még pedig erősen sértő, kimélelően szavakkal. *Rudnay* Béla főkapitány nevében a sértő tartalmú cikk miatt a budapesti királyi ügyészség nyomtatvány útján elkövetett nyilvános rágalmazás vétségéért sajtópört indított a *Népszava* ellen. A sajtóügyi vizsgálat során az inkriminált cikkről a felelősséget *Rozs* József 22 éves asztalossegéd vállalta el, akit a törvényszék vád alá is helyezett.

Ma volt ez ügyben az esküdtészeki tárgyalás a büntetőtörvényszéken *Zsitvay* Leó elnöke alatt. A tárgyalást azonban, amely reggeli 9 órára volt kitűzve, csakis 11 óra felé lehetett megkezdeni, mert a törvényben előírt számú esküdtírbírák nem jelentek meg teljes számban. Hosszas lótas-futás, telefonozás és flakkerezés után tudták a minimális számú esküdtírbírákat — akik közül csak 25 jelent meg — előteremteni. Végre megjött 11 órakor a 26-ik esküdt is és az elnök megnyitotta a tárgyalást. Első sorban azonban az esküdteknek tartott figyelmeztető beszédét, hogy jövőben pontosak legyenek. Végül pedig komoly példaadás okáért három esküdtbíró: *Sébő* Lajos, *Eppinger* Lajos és *Ungár* Lajos háztulajdonosokat, akik elmaradásukat nem mentették ki, 50—50 korona pénzbüntetéssel sújtotta meg nem jelenésükért.

Az esküdtészek tagjai lettek: Ijabb *Hinterschick* Lépó, *Szilka* Sándor, dr. *Adler* Adolf, *Kulcsár* Ferenc, *Harkay* Gyula, *Kotányi* Rezső, *Beck* Adolf, *Brunner* Imre, *Demjén* Ignác, *Cserna* Lajos, *Klusz* József, *Kemcsky* Mihály rendes, *Eltető* Sándor és *Arnold* Róbert póttagok. A tárgyaláson a vádat dr. *Daróczy* Elek királyi ügyész képviselte. A sértett főkapitány helyett *Fekery* József főkapitány-helyettes jelent meg. A vádlott védője dr. *Pollacsek* Sándor volt. A vádirat felolvasása után elnök a vádlottat hallgatta ki.

- Megértette a vádat, bűnösnek érzi magát?
- Nem.
- Ön írta a cikket?
- Igen.
- Ön is intézkedett, hogy az a lapban megjelenjen.
- Igen.
- Hol vette ön a cikkben foglalt állításainak valódiságára nézve értesüléseit?
- Személyes tapasztalatom alapján szereztem.
- Mi készítette a cikk megírására?
- Meggyőződésem és szociáldemokrata igazságérzetem sugallta, hogy megírjam és közzétegyem, mert magam is láttam, amikor egy csomó félbérlet ember megkezdte a rombolást a New-York kávéház előtt.
- Mit ért ön reakcionárius szó alatt?
- Mindazokat, akik az egyéni szabadságnak és felvilágosodottságnak ellenem.
- Mikor írta a cikket?
- A tüntetés szombatán volt, én hétfőn írtam meg vezércikk alakjában.

A vádlott kihallgatása után az inkriminált cikket olvasta fel a bíróság. Ezután pedig elrendelte a valódiság bizonyítását a cikkben foglalt tényállításokra. Következtek a tanukihallgatások. *Welter* Jakob, *Grossmann* Miksa, dr. *Goldner* Adolf, *Wallace* Jenő vallomásaikban elöadták, hogy szemtanúi voltak, hogy

a zavargást, kődobálást és fosztogatást a körmeneten kívül álló fiatal gyerkőcök kezdték 10—15 perccel a menet elvonulása után. A rendezvények között a szocialista nem volt. Megérősítették ezt a vallomást *Lantos* Adolf Teréz-körúti vendéglős és *Harsányi* Adolf, a Newyorki kávéház tulajdonosa. Ezek is azt mondták, hogy az ablakaikat a körmeneten kívül álló fiatal síhederek verték be kövekkel. *Lantos* rendőrt keresett, hogy elfogassa a menekülő zavargókat, de nem talált egyetlen őrszemet sem az utcán.

A kérdések szövegezése után dr. *Daróczy* kir. ügyész mondta el vádbeszédét, amelyben a bűnösség kimondását kérte. Ezzel szemben dr. *Pollacsek* Sándor védőnek teljes felmentését kérte. Az esküdtek közül egy órai tanácskozás után főnököjük dr. *Adler* Jakab által az a kérelmet torjesztették a törvényszék elé, válasza az a két főkérdést akként, hogy ebben az is benn foglaltassék, vajjon szerzője-e az inkriminált cikknek a vádlott? A törvényszék azonban esküdték ezen kérelmének nem adott helyt. Az esküdtek újból visszavonulván felmentő verdiktet hoztak s ez alapon a törvényszék is felmentette a vádlottat. Az ítélet jogerős.

Nyitlér.

A hírlaló kura legbiztosabb megdöszközö a Szent Anna malátacakes A legbiztosabb megdöszközö a Szent Anna malátacakes A legbiztosabb megdöszközö a Szent Anna malátacakes

Feszl Géza könyve. Bűn és Napsugár.

— Tollrajzok az ember világból. —

Előszóval ellátta: *Vészi* József.

Az első kötet megjelenik november havában.

Előfizetéseket elfogad a Budapesti Napló kiadóhivatala vagy a *Markovics* és *Garai* könyvnyomtató-cég (VI., *Lázár*-utca 13.)

Feszl Géza érdekes fejtegetéseit a mindennapi élet nagy szennációjáról mindenki szívesen olvassa, mert mindenki észreveszi, hogy ezekben a fejtegetésekben gyönyörű harmoniába olvad az érzés és az értelem. Ezeket a fejtegetéseket, tárca alakban megírt oknyomozó történetét mindennapi életünknek **Bűn és Napsugár** címen kötetbe foglalta a szerző.

Előfizetési ár: Első kötet 2 korona.

Külön értesítés helyett.

Csillag Béla mint testvér saját, valamint az alulírottak és az összes rokonság nevében fájdalomtelt szívvel jelenti, hogy a felejtéhetetlen testvér, sógor, nagybátya és rokon

Csillag Sándor

földbirtokos

hosszu szenvedés után, élete 78-ik évében folyó hó 9-én este 11 órakor elhunyt. A megfogdult hült tetemet a VI. ker., *Nagymező*-utca 18. számú gyászházából folyó hó 11-én délután 3 órakor fognak a kerepesi-úti izr. temetőben örök nyugalomra tétetni.

Öz. **Csillag Ignác** szül. **Hay Amália**, **Csillag Béláné** szül. **Krieshaber Paulin** mint sógornők.

Áldás emlékére!

Koszorúk mellözése kéretik.

(Az e rovat alatt közöltékeknek sem tartalmáért, sem alakjáért nem felelős a szerkesztőség.)

TÁVIRATOK

Páris, november 10. *Cransenay* község tanácsa egy utóat *Zola* nevről nevezett el. *Zola* övezgye a polgármesterhez levelet intézett, amelyben megköszönte, hogy férje érdemét elismerték.

Dr. Rajner főherceg.

Bécs, november 10. A bécsi egyetem tanácsának küldöttsége ma remek kiállítású díszdoktori oklevelet adott át *Rajner* főhercegnek.

Sagasta lemondása.

Madrid, november 10. *Sagasta* miniszterelnök felajánlotta a királynak az egész kabinet lemondását. A király kijelentette, hogy holnap fog dönteni a bizalom kérdésében. A kortezek ma délután felfüggesztik üléseiket a válság megoldásáig.

Madrid, november 10. A kamara mai ülésén *Sagasta* miniszterelnök közölte, hogy a minisztérium beadta lemondását. Ezután az ülést beakasztották.

Az olasz-török konfliktus.

Róma, november 10. A Reuter-ügynökség jelenti, hogy *Olaszország* és *Törökország* közt a vöröstengeti kalózkérdésben megegyezés jött létre a következő alapon:

A kalózközpont Midy közelében blokkolt zambukjait elpusztítják vagy kiszolgáltatják *Ardone* parancsnoknak. A török hatóságok példásan megbüntetik azokat a kalózközpontokat, akik török alttvalók. A porta az *Arhone* által megjelölt erythrai kalózközpont két hónap alatt visszaküldi *Nassau*-ba és kötelezi magát, hogy a kalózközpont a jövőben a legnagyobb erővel el fogja nyomni. A Midy mellett megült két matróz családjának 15.000 frank és az előbb megkötött erythraiaknak 19.600 tallér kárpótlást fizetnek. Az erythrai zambukok a jövőben ugyanazon elbánás alá esnek, mint a legtöbb kedvezményes idegen hajók. — A megegyezéshez képest az olasz kormány utasította *Arhone* parancsnokot, hogy az illetékes helyi hatóságokkal ez intézkedések sürgős végrehajtása céljából lépjen érintkezésbe. *Arhone* ezután a parkanosksga alatt álló hajókat és a kalózközpont elvett zambukokat visszaküldi *Massana*-ba.

Vád alá helyezett miniszterek.

Szofia, november 10. *Radosszlavov*, *Ivancsov*, *Toncssev* és *Tenev* volt miniszterek ellen elkészült a vádirat. A vádirat fenntartja az állam érdekeinek károsításáról szóló vádat, ellenben elejti a hazaárulás vádját.

Tüntetés Szófiában.

Szofia, november 10. *Concssev* tábornoknak, a megsebesült macedon vezérnek háza előtt mintegy 3000 főnyi néptömeg tüntetést rendezett. Együttal elhatározták, hogy *Concssev*nek feliratot nyújtanak át és ha felgyógyul, lakomát rendeznek tiszteletére. Hír szerint három miniszter lemondása biztosra vehető, de a lemondó miniszterek között nem lesz *Ludszkanov* belügyminiszter, aki ellen a hírlapi hársza tolyik.

Közgazdasági táviratok.

Bécs, november 10. A bécsi tőzsdekamara ma tartott teljes ülésén egyhangulag elfogadta a tőzsde alapszabályainak az elnökség által javasolt módosítását, amelyet a tőzsdei látogatógéjek díjainak terbe veti leszállítása és a nagy tőzsdeteremnek az áruüzlet számára való megnyitása szükségessé tett.

Bécs, november 10. A magánkamatnál 3%-ra hanyatlott s első váltó három havi lejáratra 3—3½% mellett számoltattott le. Berlinben a magánkamatnál emelkedő irányzatot mutat.

New-York, november 10. (*Törvénykönyv.*) *Zárlat.* *Gyapot:* New-Yorkban helyben 8.40 (8.45), *Novemberre* 7.97 (8.10), *Februárra* 7.95 (8.07). *New-Orleansban* helyben 7.1/16 (7.1/16). — *Petroleum:* *Stand white* New-Yorkban 7.80 (7.55), *Stand white* *Philadelphian* 7.75 (7.50), *Rafined in Cases* 8.90 (8.85), *Credit Balances at Oil City* 160.— (160.—). — *Zsír:* *Western steam* 11.25 (11.55), *Rhône* és *Brothers* 11.55 (11.75). — *Tengeri irányzata* állandó. *Decemberre* 54.— (55.1/4), *Januárra* 50.1/4 (—), — *Májusra* 47.— (47.1/4), *Busa* irányzata állandó. — *Piros* ószi helyben 76.1/2 (77.1/2), *Decemberre* 78.1/2 (78.1/2), *Márciusra* — (—), — *Májusra* 78.— (78.1/2), *Jul-ra* — (—), — *Gabona* szállítási díja *Liverpoolba* 1.1/2 (1.1/2), — *Kávé:* *Jair Rio* 7. sz. 5.1/16 (5.1/16), — *Nov-re* 4.75 (4.75), *Februárra* 4.95 (4.95). — *Liszt:* *Spring Wheat* *clears* 3—3.10 (3.—3.10), *Cukor:* 3.1/2 (3.1/2), — *On:* 26.20—26.40 (26.—26.25), — *Bécs:* 11.55—11.70 (11.60—11.80). (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelölik.)

Chicago, november 10. (*Törvénykönyv.*) *Zárlat.* *Busa* irányzata állandó. — *Dec-re* 71.1/2 (71.1/2), — *Jan-ra* — (—), — *Tengeri irányzata* állandó. — *Dec-re* 50.1/2 (50.1/2), — *Zsír:* *Jan-ra* 8.75 (8.90).

Máj-ra 8.25 (8.80). — Szalonna short clear 10. — 10.25 (9.87 — —). — Sertésbú: Jan-ra 16.20 (15.82). — (A szárhojban lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

Szerkesztői üzenetek.

— Kéziratokat nem adnak vissza. —

7477. Azt kérde tőlünk, hogy mit értünk pikáns olvasmány alatt? A pikantéria megítélésénél két szempontból indulunk ki. Az egyik az íróművészszerzőpontja, a másik az olvasóé. Hogy ez teljesen heterogén két felfogás, arra bizonyíték éppen az ön által felhozott „Pascal orvos”. Az író, ki a tendencia kedvéért oly helyzeteket fest, mely az olvasó előtt pikánsnak tűnik fel, egész határozottan nem akarta úgy kifejezni a dolgot, hogy tisztán csakiklandó érzelmi és kedélyi hatásokat érjen el vele. Az olvasó, különösen olyan, kinek kedélye még kiskorú, nem látja az egészséges, erős vonalat a pikánsnak látszó jelenetben és azt káros örömmel, tisztára a helyzet izgalmait látva, fogja elolvasni. Ott, ahol az író maga oly célból írta meg munkáját, hogy számítsa az olvasók nagy részének lelki támogatására vásári szempontból ígató és pikáns részletekkel töltse meg; az erkölcsi tendencia vagy nincsen meg, vagy teljesen elvész a jószándék hiányában. H. urnak nincs tehát igaza, amikor a „Pascal orvos” pikáns olvasmányának mondja. Zola egyetlen egy művét, még a „Nana”-t sem lehet annak tartani, mert a legsikamlósbab helyzeteket sem élezi ki oly hatás kedvéért, mely teljesen elüt könyveinek nagy, komoly céljától.

Boldogtalan leány. Nem áll egyedül sorsüldözött embertársai között. Nem is kell nagyon éliesen körültekintenie, hogy meglássa a mellette élő boldogtalanabb nők és férfiak egész halmozatát. Ez kis vizsgáltság ugyan, de némiképpen töltpítja azt a rettenetes érzést, melyet a folyton önmagába mélyedő és az önmagából kiinduló lelki szervezet magában hord. A nagyobb szerencsétlenség látása elfojtja bennünk, ha egy időre is, a saját bajainkat. Ön úgy panaszkodik levelében, mintha már nem volna semmi vizsgáltság az ön számára. Pedig elsősorban a nagy életbűböség, melyet mindnyájan igyekszünk magunknak megszerezni és amely minden világfájdalmat csillapít bennünk, igazi kísérőnk és védelmezőnk a kétségbeesésben. Ez az életbűböség abban áll, hogy a nagy mindenségben, az elképzelhetetlen végtelenségben a mi életünk oly véges, oly kisény, hogy sem a fájdalom, sem az öröme nem lehetnek oly intenzívek, mint amennyire mi becsüljük őket. Nem nagy megnyugvás-e a legszegényebbeknek, a legnyomorultabbaknak is, hogy az ő kétségbeesése épp oly rövid életű, mint a leggazdagabb, legszerencsésebb emberek gyönyöre. Ez a jótékony ütés sok életet megmentett a természetes halálig tartó véges időnek. Ha megérti az életfolyozót, már nincsen szűkebb a vizsgáltságra és ezzel megszabadul a legrettenetesebb gondolatoktól. Ami pedig a konkrét részét illeti a dolgoknak, arra nézve fogadjja el azoknak a tanácsait, kik önt szeretik és akiknek szeretetében megnyugodhatik még a legszigorúbb csapások alkalmával is. Eljön a szüleiért, testvéreiért vagy egy barátjáért s már egy nagy kötelesség teljesítésében okoz magának gyönyörűséget. Végül vizsgáljuk önt aznál, hogy bizonyára eljön az ön ideje is, amikor úgy fogja valaki szeretni, ahogy ön azt kívánja. Csak várni kell és akkor fogja önt boldogság érni, amikor nem is várja.

KÜLÖNFÉLÉK

A tanu.

Ültél elmerülve gondolataidban,
S fiad — mi kettőn — nézünk csendesen.
Napsugár lopózott negyediknek mellénk...
Nem ragyoghat így a király feje sem,
Ahogy szöke fejed fúrdóit sugarában,
Ahogy körülcsókol mosolygva, lágyan,
Ahogy átfeltele három alakunk...
Édes istenem, de boldogok vagyunk,
Ahogy tündögélünk így hárman együtt...

Aztán csendes éj lett s ültünk a homályban.
Oh, a nap sugára hova lett, hova?!...
Apró árnyak jöttek, telepedtek mellénk,
Jöttek, telepedtek s megtelt a szoba.
Apró árnyai a fekete jövőknek,
Most összetapadnak, óriásra nőnek...
... Mondd anyám: akit a szívünk úgy szeret,
Mint ahogyan téged — úgy-e nem lehet,
Hogy elhagyjuk hűtlen, hogy elfeledjük?!...

Mondd anyám... de mégsem. Jön a tanu úgys.
Forr csókjaiddal zárd le ajkamat.
Fénylik már, ragyog már, jön a csillagunk már,
S beragyogja hármunk lelkét, mint a nap.

Fénylik már, ragyog már, s csoda-e, igazat?
A te kis lányod az, nézted anyam, nézted!
... Mi halott hűgoscánk jöjj, te adj vigaszt!
Sötét rémünket riaszd el, riaszd,
Fehér szárnyaidon szállj el felettünk...

Gellért Oszkár.

— **A király a francia színházról.** A Temps tegnapi számában Adrien Bernheim beszámol a bécsi színházak körül szerzett tapasztalatairól. Legutóbbi cikkében leközli Frédéric Feborenak, a Comédie tagjának egy levelét, amelyben ez a Comédie 1892-iki bécsi kirándulásának egy epizódját beszéli el. A király a Denise bemutatására ígerte megjelenését. Tíz perccel nyolc óra előtt a színház elé is robotgott az udvari fogat, mire gróf Boos-Waldeck bemutatta Febort a királynak. A király a legtisztább franciaosággal felelt:

— Ha nem csalódom, III. Napoleon bemutatta már önt nekem a Tuillériákban. Legouvé egy kis vigjátékában játszott ön akkor.
Febore meghajolt és csodálkozását fejezte ki az uralkodó bámulatos emlékezőtehetségén.

— Nagyon kellemes estét remélek, — jegyezte meg a király. — Megkezdtek már az előadást?

— Nem, — felelte a francia — felségedre vártunk.

— Akkor, kérem, csak szíveskedjék rögtönösen megtenni az előkészületeket. Sohasem szoktam magamra vártni.

Mindent az igazi grandseigneur egyszerű hangján és magatartásával mondta a király, aki aztán a harmadik felvonás végeig maradt pályahelyén. Mikor távozásakor kocsiját kísértém, így szólt:

— Mennyi zene van ebben a gyönyörű francia nyelvben és micsoda nagyszerű az összjátékuk. Kollégáinak tehetsége azok után is meglepett, amiket előzőleg hallottam már róla... Igazán nagy gyönyörűséggel szolgált az este.

— Megengedi, felséges uram, hogy hízolgoz szavait társaimnak is tolmácsoljam?

— Nemcsak hogy megengedem, de sőt kérem, hogy tegye meg... No, de már késő van és sietek vissza Schönbrunnba.

Az uralkodók legudvariasabbja ezzel hintójába ugrott és barátságos fejbólintás után elrobogott.

— **Attila kincse.** A Quarnero vidéke nagyon gazdag mondákban, amelyek közt sok olyan van, amely a hunokról szól, úgy, hogy Attila neve meg maig is a nép ajkán él. Legtöbbit Attila kincseről regélnék és ennek is, mint minden quarnerei mondatnak, van némi történelmi alapja. De ezek a hagyományok évszázadokon át nagyon kibővültek. Leginkább a következők monda él a nép ajkán:

Attila hun hadai, mikor már országokat hódítottak, Isztrián keresztül igyekeztek Itália felé. De már Aquilejában várták az itáliai hadak a hős hun királyt. Attila a hatalmas sereg láttára maga is megdöbbent, de azért elszántan a halálra, szembeállt a túnyomó ellenséggel.

Kincseit azonban jobban féltette, mint az életét, mert hatalmas, gazdag és vitéz Attila csak egy volt, kincsei nem eshettek valamely elpuhult, kapzsi vitéz kezébe. Katonáival halomra hordatta a tmérdek sok aranyat, ezüstöt és drágaköveket és mikor beállt a sötét éjszaka, a tmérdek kincset egy kutba, illetve ciszternába hányta. Mikor a szolgák Attila táborába visszatértek és jelentették, hogy a kincseket elásták, a hun király jelt adott, mire a szolgákat megölték, nehogy valamelyikük kifecseghesse a titkot.

Attila másnap Aquileja felé vonult és Isztriában nem is látták többé. A hős hun király milliárdokat érő kincsei a Karsztot valamelyik ciszternájában vannak eltemetve.

Ebben a mondában a quarnerei nép még mai napig is hisz. Mikor házat vagy földjét eladja, így szövegezteti a jegyzővel vagy ügyvéddel a szerződést: — Házamat, szőlőmet eladom mindenestől, — kivéve Attila kútját.

A népet e hitében megingatni nem lehet, Attila kincseiben évszázadok óta hisznek és talán hinni fognak benne örökké.

— **A zene gyógyító hatása.** Néhány excentrikus new-yorki zenész és énekes új egyesületet alapított, melynek célja a zene gyógyító hatásának megfigyelése. Az egyesület tagjai az orvosok beleegyezésével nyilvános kórházakban kísérleteztek s állítólag meglepő tapasztalatokat szereztek. Miss Eva Besoulius, a jeles new-yorki énekesnő például azt tapasztalta, hogy néhány bubánatos dalium csillapító hatást gyakorol a lábtepedekre s Tannhäuser zarándokkora álmatlanság esetében csodásan jól győztesz. A zene gyógyító hatásáról mostanában sok vita folyik new-yorki orvosi körökben általában, azonban ki-

nevetik az új egyesület buzgó tagjait. Ezzel szemben kétséglen tartják, hogy a zene bizonyos esetekben csillapítja az izgatott lelki állapotú betegeket s ebben az értelemben szólhattak a zene gyógyító hatásáról az ó-kor híres írói, továbbá Shakespeare és legutóbb Björnson is.

— **Az acélkirály tévedése.** Schwabnak, az amerikai acélkirálynak érdekes kalandja volt a minap Olaszországban. Velencéből Milanóba akart utazni és különvonalat rendelt erre a célra. Az olasz vasuti igazgatóság kétezer lirát számított fel neki. Schwab a líra helyett livreit értett, mert megszokta, hogy livre (font) sterlingekben számoljon, de azért szó nélkül kifizetett negyvenezer lirát és nagyon meg volt lepelve, amikor a vasuti igazgató így szólt hozzá: — Ön még visszakap harminnyolcezer lirát. Schwab természetesen nagyon csodálkozott a vasutizgatóság becstelenségén.

— **A grófnő hajója.** New-Yorkban a minap adták el Schimmelmann Adelin dán grófnőnek, az ismeret jöltető és misszionáriusnok The Dove nevű gőzhajóját, amelyet egy fladelfiai kereskedő vett meg 600 dollárért. A grófnő mostani tartózkodási helye ismeretlen. Annak idején sokat beszéltek a grófnő utazásairól az amerikai nagy tavakon. Minden kikötőben horgonyt vetett és a szegényeket megvendégelte hajóján. Chicagóban egyszerű nyolcvanötezer szegényt vendéglát meg. Tizennyolceves korában a grófnő már udvarhölgye volt Augustza császárnénak, I. Vilmos német császár feleségének. Hírelen ott hagyta a német udvart, misszionáriusnő lett és nagy vagyonát, rokoni ellenzésére ügyet sem vetve, a szegényekkel és nyomorultakkal osztotta meg. Dániába ment és hét nyáron át halászok között élt. Házakat, olvasótermeket, játékosarnokokat rendezett be nekik és sok jót tett velük. Később svédországi, norvégiai és angliai utazások után hajóján, amelyet Waldemar dán hercegtől vásárolt, az Unioha ment.

— **A megfoltozott szív.** Nagyon érdekes orvosi kísérlet történt Newyorkban, amelyet a Bellevue kórház Stewart György nevű fiatal orvosa végzett. Egy mérsárosmester féltékenységből szíven szurta hosszu, hegyes késével harminceves feleségét. Az asszonyt rögtön a Bellevue-kórházba vitték, ahol az orvosok a vizsgálat után azt mondták, hogy csak pár óráig élhet még. Dr. Stewart György kijelentette, hogy kísérletet akar tenni a megsebesült szívizom szíveinek összevarrásával. A vakmerő műtétet megosinálta és úgy látszott, hogy sikerült is. A megfoltozott szívű nő még három napig élt és akkor hirtelen meghalt. Nagyszámu orvos előtt kiváló orvosi tehényéket felboncolták a halottat. A boncolásnak meglepő eredménye volt. Az orvosok megállapították, hogy az asszony halálát nem a sebesülés okozta, hanem az a körülmény, hogy a férj kése meg volt fertőzve és az ettől beállott vérmérgezés következtében halt meg. Az operációnak már mutatkozott is az eredménye, mert a balszívkamrán történt sérülés gyógyulni kezdett. A boncolást végző orvos egész határozottan kijelentette, hogy nem halt volna meg az asszony, ha a vérmérgezés be nem következik.

Budapesti Napló

részére

Apró hirdetéseket

és Előfizetéseket

elfogadnak a következő lapelárusító helyeken:

Breuer Nővérek, Teréz-kört és Podmaniczky-utca sark.
Adler Leona, Lipót-kört.
Posch József, Váci-kört 80.
Öz. Véber Vimosné, Váci-kört 15.
Feldmann Morné, Marokkói-utca 1.
Mosch utóda, Dorottya-u. 2. Magy. király-szálló.
Kürthy Kálmáné, Harminec-utca 1.
Weitzenfeld Jakob, Király-utca 1.
Redlich Szidonia, Király-utca 59.
Benda Józsefné, Andrassy-ut 50. Oktogon.
Deutsch Mikszáné, Andrassy-u. 38.
Schneller Morné, Dob-utca és Károlyi-kört sarkok.
Sopronyi V., dohány-nagyföldede, Kerepesi-ut 1.
Öz. Hallada Anna, Múzeum-kört 10.
Szántó Mór, Kezskeméti-utca és Kálmán-tér sarkok.
Deutsch Julia, József-kört 50. Baross-utca sarkok.

KÖZGAZDASÁG

Ipar és kereskedelem.

Oszták-Magyar Bank. A jegybank állása november 31-én a következő volt: Bankjegyjárgalom 1.604.411.000 korona (— 37.629.000 korona). Értékészlet 1.460.250.000 korona (+ 7.091.000 korona.) Váltótárca 327.024.000 korona (— 14.510.000 korona). Lombard-üzlet 45.792.000 korona (+ 337.000 korona). Adómentes bankjegytartalék 250.457.000 korona. (+ 44.819.000) korona.

Az Országos Iparügyiület bőripari szakosztálya tegnapelőtt **Surányi Béla** elnöke alatt ülést tartott. A szakosztály, háromévi megbízatása lejárván, újjáalakult és az eddigi elnökséget és választmányt újból egyhangulag megválasztotta. Tártyalta ezután a szakosztály a kereskedelmiügyi miniszter leiratát egy bőrgyáros cég állami támogatása ügyében, amely cég a barna borjubőröknek kiterjedtebb mértékben való előállítását mellett a chromcesztert óhajtja bevezetni. Többek felszólalása után a szakosztály **Gelléri Mór** igazgató indítványára kimondotta, hogy híven az Iparügyiület elvi álláspontjához, amely szerint csupán olyan iparágak támogathatók anyagilag, amelyek új, nálunk még elő nem állított cikkeket hozhatnak meg, a jelen esetben javasolta az államsegély megadását oly cikkekre nézve, melyeket a hazai bőripar eddig még nem karolt fel. A szakosztály által az egyesület érmeire való ajánlás tekintetében a jövő ülésen fognak proposíciókat tenni.

Országos molnárügyesület. A szeptember hónapban megalakult **Országos Molnárügyesület** tegnap tartotta meg első igazgatósági ülését **Vörös László** nyug. államtitkár elnöklésével.

Az elnök mindenekelőtt jelentést tett a jóváhagyott alapszabályokról s nagy tetszéssel fogadott beszédében szólt az egyesület munkaprogramjáról és jövőjét. **Julassy Ödön** titkár bemutatta a tagok számát és a jelentkezéseket, melyek napról-napra érkeznek, továbbá az eddig elért eredményeket, melyek a molnárság anyagi előnyeit biztosítják. **Dr. Bender Béla** jogtanácsos felolvasta ezután a földművelési miniszterhez intézendő beadvány szövegét a vízművekre kirótt terhekről. Orvendetes tudomásul vette az igazgatóság a pestmegyei malmok kartelljéről szóló bezzámolást, a Temesvároitt megartott malomtulajdonosok gyűléséről szóló jelentést, a zalamegyei malmok csatlakozását s. b. Utolsó pont a **titkár** lemondása lett volna. de az igazgatóság elmondást nem fogadta el, sőt neki buzgó tevékenységéért köszönetet szavazott.

Hustrósz. **Chicago**ból jelentik, hogy egy előkelő texasi bankár és a legnagyobb marhakereskedők egyike közli, hogy a texasi husáros-ögek tulajdonosai akik a nagy marhahus-trószót alakították, a Mexikói-öböl és Európa közötti gőzhajózáratot szándékoznak létesíteni a délnyugati államok konzervhushorgalmának lebonyolítására.

A Kőbányai Polgari Serfűső-Részvénytársaság igazgatósága legutóbb tartott ülésén elhatározta, hogy a legközelebb egybehívandó közgyűlésnek az 1901—2.

üzletére részvényenkint kileno korona osztalék kifizetését fogja javaslatba hozni.

Az Országos Iparügyiület összes szakosztályainak osztorfőköny, november 10-án délután 5 órakor az egyesület helyiségében (VI. kerület, Uj-utca 4. sz. I. emelet) bemutató-ülése lesz.

Fizetőképtelenségek. A bécsi **Creditoren-Verein** a következő fizetőképtelenségeket jelenti: **Alchinger** kereskedő **Bécs**, **Sekel Iszák** kereskedő **Borslaw**, **Klein Mór** kereskedő **Eperjes**, **Altmann Bernát** kereskedő **Siklós**, **Blum Leiser** kereskedő **Jasió**, **Steiner Bernát** kereskedő **Párhány**.

Szesszárak. A kontingens nyersszesz ára **Buda-pesten** 36,50 korona pénzben, 37,— korona áruban. **Bécsben** a kontingentált készárú 33,— korona pénzben, 33,40 korona áruban.

Juhvásár. (A budapesti marhavásártéri vásár-pénztár részvénytársaság tudósítása.) Felhajtás 3060 darab juh, — kecske. Jegyzett árak: **Előrendű** ürü 46 f.-től 47,— f.-ig, kivételesen — 1,— kg.-ként, (vagy — k.-től — k.-ig páronként), középminőségű ürü 40,— f.-től 45 f.-ig, kivételesen — 1,— kg.-ként, vagy 34,— k.-től 38,— k.-ig páronként, kosokért — 1-től — 1-i-g, kivételesen — 1-től — 1-i-g, vagy — k.-től — k.-ig, középminőségű gyapjas — 1-től — 1-i-g, kivételesen — 1 kg.-ként, vagy — k.-től — k.-ig páronként, kosok legjobb minőségű — fillérg, páronként — korona, kivételesen — korona, rackajuhok — fillér, páronként — —, —20— korona, szerbiai juhok páronként — korona, romániai juhok páronként — korona, anyajuhokért 36—40 fl. kgkint (22—33 k.-ig páronként), kislejtezett juhokért — fillér kgkint (17,——22,— korona páronként) kecskék — korona páronként. Az iránzat változatlan, hogy alacsonyabb árak jegyzettek, az a főhajtott gyöngyösb minőségnek tudható be.

Sertéskonsumvásár. (A székesfehérvári sertés-vásár és közvágóhid intézősége.) November 10-én. Főhajtás: **Zsirsértés**, ugymint **Öreg I. rendű** 850 kilogramm felül — darab, **II. rendű** 280—350 kilogramm — darab, **kanló** — darab, **silány** — darab, **fiatal nehéz** 300 kilogramm felül — darab, **közép** 220—300 kilogramm — darab, **könnyű** 220 kilogramm — darab, **süldő** — darab, **malac** — kilogramm — darab. **Összesen** — darab, **Husseretes** ugymint: **nehéz** 800 kilogramm felül — darab, **könnyű** 240—300 kilogramm — darab, **süldő** — darab, **malac** 40 kilogramm — darab. **Összesen** — darab. Főhajtás **Összege** 1091 darab. **Előző napi** maradvány 141 darab, **összesen** 1282 darab. **Eladott** 963 drb. **Maradvány** 329 darab. A vásár iránzata élenk volt — **Következő árak jegyzettek:** **Zsirsértés Öreg I. r.** 350 kg.-on felül 89,— fillérg, **II. rendű** 280—350 kilogramm 82—86 fillérg, **kanló** — fillérg, **silány** — fillérg, **fiatal nehéz** 300 kilogramm felül 92—98 fillérg, **fiatal közép** 220—300 kilogramm 84—92 fillérg, **fiatal könnyű** 220 kilogramm 74—84 fillérg, **süldő** — fillérg, **malac** — fillérg. **Husseretes:** **Nehéz** 800 kilogramm felül — fillérg, **könnyű** 140—300 kilogramm — fillérg, **süldő** — fillérg, **malac** 40 kilogramm — fillérg. **Árak minden levonás nélkül kilogrammonként elősúlyban.**

Bécsi vágómarhavásár. November 10. (Saját tudósítónk telefonjelentése.) A st.-marci központi vásáronokban ma megtartott marhavásárra felhajtá-

tott: 2578 darab magyar fajtájú, 380 darab galiciái fajtájú, 24 darab; bukovinai fajtájú, 821 darab német fajtájú, összesen tehát 4762 darab szarvasmarha.

Közöttük 680 bika, 626 tehén, 141 bivaly. **Jegyzések:** 100 kilogrammonként elősúlyban, magyar hizódkör I. minőségű 74—74 fillér, kivételesen —83 fillér, II. minőségű 66—73 fillér, III. minőségű 54—66 fillér, galiciái hizódkör I. minőségű 77—83 fillér, kivételesen — fillér, II. minőségű 70—77 fillér, III. minőségű 62—69 fillér; német hizódkör I. minőségű 82—90 fillér, kivételesen — fillér, II. minőségű 74—100 fillér, III. minőségű 64—78 fillér. **Legelő ökrök** 48—58 fillér, **levágott ökrök** — fillér. **Bika** és **tehén** 100 kilogrammonként 48—70 korona. Kivételesen — korona, 100 kilónként, bivaly 34—48 korona, a fogyasztási adóval együtt.

A budapesti gabonatózde.

Budapest, november 10.

Jó kínálat és nyugodt iránzat mellett 36.000 métermáza buza került a forgalomba változatlan árrakkal.

Rozsban csekély volt a forgalom és az árak változatlan maradtak.

Más gabonafélékben nem változtak az árak. **Eladott:**

Buza. Tiszavideki: 100 mm. 81 k. 8 K. 15 f.; 500 mm. 82 k. 100 mm. 82 k. mind 8 K. 07 f.; 100 mm. 82 1/2 k. 8 K. 12 1/2 f.; 100 mm. 82 1/2 k. 8 K. — f., 100 mm. 80 1/2 k. 8 K. 07 1/2 f.; 500 mm. 80 1/2 k. 8 K. 07 1/2 f.; 100 mm. 81 1/2 k.; 800 mm. 81 k.; 350 mm. 80 k.; 100 mm. 79 1/2 k.; 100 mm. 78 1/2 k. mind 7 K. 92 1/2 f.; 200 mm. 81 k. 8 K. 10 f.; 200 mm. 81 k. 8 K. 10 f.; 200 mm. 81 k. 8 K. 05 f.; 1400 mm. 81 k. 8 K. 07 1/2 f.; 100 mm. 81 k.; 100 mm. 81 1/2 k.; 100 mm. 81 1/2 k.; 100 mm. 81 1/2 k.; 100 mm. 81 k.; 100 mm. 81 k.; 100 mm. 81 k. mind 8 K. 07 1/2 f.; 800 mm. 81 k. 7 K. 95 f.; sárga, 200 mm. 80 1/2 k. 8 K. 05 f.; felső, 100 mm. 80 1/2 k.; 100 mm. 79 1/2 k. mind 7 K. 80 f.; 100 mm. 80 k. 8 K. — f.; 250 mm. 80 k. 8 K. 06 f.; 100 mm. 80 k. 7 K. 92 1/2 f.; 200 mm. 79 k. sárga, 100 mm. 79 k. 7 K. 80 f. felső sárga, 100 mm. 79 1/2 k. 7 K. 95 f.; 440 mm. 78 1/2 k. 4155 mm. 80 1/2 k. mind 8 K. 92 1/2 f.; 100 mm. 78 1/2 k. 7 K. 85 f.; 200 mm. 78 1/2 k. 7 K. 70 f.

Féjermegyei: 3000 mm. 78 k. 7 K. 65 f.; 1900 mm. 78 k. 7 K. 85 f.; 1700 mm. 78 k. 7 K. 70 f.; 600 mm. 77 k. 7 K. 75 f.; 500 mm. 76 1/2 k. 7 K. 75 f.

Bihari: 100 mm. 79 k.; 100 mm. 78 k. mind 7 K. 70 f.

Pestmegyei: 500 mm. 80 k. 8 K. — f.; 100 mm. 80 1/2 k. 7 K. 85 f.; búkk, 300 mm. 80 k. 7 K. 92 1/2 f.; 100 mm. 80 k. 7 K. 90 f.; 100 mm. 80 k. 7 K. 75 f. sárga, 100 mm. 79 1/2 k. 7 K. 72 1/2 f.; úszkós, 700 mm. 70 k.; 300 mm. 80 1/2 k. mind 7 K. 90 f.; 800 mm. 79 k. 7 K. 90 f.; 520 mm. 78 1/2 k.; 580 mm. 77 k. mind 7 K. 80 f.; 100 mm. 75 1/2 k. 7 K. 85 f. úszkós.

Bácska: 600 mm. 79 1/2 k. 8 K. 05 f.; 1570 mm. 76 k. 7 K. 57 1/2 f.; 630 mm. 75 1/2 k. 7 K. 53 1/2 f.

Hátsági: 3800 mm. 77 1/2 k. 7 K. 65 f.

O-Kantasi: 3000 mm. 78 k. 7 K. 87 1/2 f.

Raktári: 1180 mm. 76 1/2 k. 7 K. 82 1/2 f.

Mind három hónapra.

Ros: 150 mm. 6 K. 50 f.; 100 mm. 6 K. 40 1/2 f. paritásra.

REGÉNY

ILICS IVÁN HALÁLA.

Írta: **Tolsztoj Leo.**

(11)

A vendégszoba ajtaja be volt téve. **Lábujhegyen** odáig lopózott s hallgatózni kezdett.

— Nem! Te tulzasz, — mondta **Praskovja Fedorovna**.

— Hogyan? ... Mért? ... Hát nem látod ...

— De az lehetetlen ...

— Halott ember, ha mondom! ... Nézz csak a szemébe.

— Miért? ... Mit látok ott ...

— Egészen fénytelenek ... De mi hát a baja?

— Senki sem tudja ... **Nikolajev** (ez a második orvos) mondott valamit, de abból nem okosodom ki. **Leasztetik** (ez volt a híres orvos) éppen az ellenkezőjét állította ...

Ilics Iván visszahúzódott, szobájába ment, arora borult és gondolkozni kezdett.

— Igen, a vese ... A vándorvese.

Mindenre visszaemlékezett, amit az orvosok neki mondtak, a vese hogyan szakadt el és most vándorol. S megerősítette fantáziáját, hogy kövesse a vese vándorlását, hogy megfővesse s megerősítse.

— Nem! ... **Még Ivanovics Péter** kelt felkeresnem.

Az a barátja volt, kinek orvos ösmeretése volt.

Csengetett, befogatott s kimenni készülődött.

— Jean, hova mégy? — kérdezte felesége, különösen gyászos arccal és jószágos hangon.

Ez a különös jószág felizgatta.

Haragosan nézett rá.

— **Ivanovics Péter**hez kell mennem.

Felkereste s vele együtt az orvos ösmeret-höz mentek.

Odahaza találták és hosszasan tárgyaltak vele.

Miután anatómiailag és pszichologiailag minden apróságot megfigyelt, ami az orvos véleménye szerint bajt jellemz, mindennel tisztában volt.

A betegség székeiye a vakkél. S ekkor nem lehet gyógyuláslról beszélni. Csak az egyik tag erejét meg kell erősíteni, a másikat gyengíteni, akkor egy összeházasodás áll be s minden jóvá fordul.

Kisső későn ért ebédhez. Éhes volt, jókedvű, de sokáig nem térhetett dolgozószobájába.

Végül munkához ült.

Törvényszéki iratokat olvasott, dolgozott, de az a tudat, hogy egy fontos, szívén fekvő ügyet, melylyel munkája végeztével akart foglalkozni, elhalasztott, ez a tudat nem hagyta el.

Mikor munkáját befejezte, egy pillanatra a vakkél jutott eszébe, de aztán összeszedte magát s a vendégszobába ment.

Eppen teánál ültek.

Vendégek jöttek, fecsegték, zongoráztak, hegedültek s ott volt a vizsgálóbíró ur is, akinek titkon lányukat szánták.

Ilics Iván, mint felesége megjegyezte, vigabban állította el az estét, mint a többiek, de azért egy pillanatra sem feledkezett meg arról, hogy a vakkél fontos dolgot későbbre halasztotta.

Tizenegy órakor elbucszott s szobájába ment.

Betegsége felfedezése óta külön aludt a dolgozószobájában mellett levő kis szobában.

Bement, levetkőzött, **Zola** egyik regényét vette elő, de nem olvasott, csak úgy lapozgatott.

S képzelmében szinte érezte a vakkél kívánt összeházasodását. Megtörtént az összeházasodás, a test szabályszerűen kezdett működni.

— Igen, minden így fog történni ... Csak éppen segíteni kell egy kisit a természetnek.

Eszébe jutott az orvosság, bevette, hanyat

feküdt s kezdte megfigyelni, milyen jótékonyan hat az orvosság s hogy enyhül fájdalma.

— Csak szabályszerűen bevenni, a kártékony befolyásokat elhárítani! ... mondta az orvos. S **Ilics Iván** elégtlenül tette hozzá:

— Már is jobban érzem magam! ... Sokkal jobban.

Oldalát kezdte tapintgatni s a nyomás nem okozott fájdalmat.

— Nem érzem ... Már sokkal jobban vagyok ...

Költötte a gyertyát s oldalára fordult.

A vakkél gyógyul, összehúzódik.

De egyszerre újra érezte az ösmerős, régi, tompa fájdalmat, csökkenősen, némán, a maga szomorú komolyságában.

Szójában újra érezte a kellemetlen, undorító ízt.

A szive dobogása csaknem megszűnt s zavaros lett a gondolkozása.

— Istenem! Istenem! — mondta ... Ujra érzem, nem akar, nem fog alábbszállni.

S rögtön egész más oldalról kezdte tárgyálni az esetet.

— Vakkél... a vese... — mondotta önmagában... — Hiszen nem a vakkél, nem a vese körül forog ez az ügy, hanem az élet és ... halál körül. Igen, az élet volt s most elröplő, elröplő és én nem tudom visszatartani. Igen ... Mért csalogassam önmagamat! Nem világos-e rajtam kívül mindenkinek, hogy meghalok s talán csak napok, hetek kérdése ... Talán máról holnapra ... Eddig világos volt, most sötétés van. Eddig itt voltam, de ezután oda kerülök ... Hova?

— Hova? Hova? Hova? — lélekzete elakadt.

Csak szive dobogását hallotta.

— Többé nem leszek, de mi lesz hát? ... Semmi se lesz ... De hol leszek, hova jutok, ha már nem élek? ... Ez talán a halál? ... Nem nem akarok ...

(Folytatás következik.)

29.) Anasztázia. — Zsidó: Marcheschvan 11. — Nap két: 6 óra 44 percek. — Nyugszik: 4 óra 12 percek. — Hold két: 1 óra 50 percek délután. — Nyugszik: 1 óra 21 percek éjjel.

A földművelésügyi miniszter fogad délután 5 órakor. A képviselőház háznyitása fogad délelőtt 11 órától 12-ig. Nemzeti Múzeum. Ásványtár. Nyitva van délelőtt 9 óráig délután 1 óráig.

Mesézők Múzeuma (Kerepesi-ut 72. sz.) délelőtt 9-10 óráig. Földtani intézet múzeuma nyitva délelőtt 9—1 óráig. Belépődíj 1 korona.

Sebadaimi levéltár (Erzsébet-kört 19.) nyitva délelőtt 9—1 óráig. Múzeumi könyvtár d. e. 9—1 óráig. Akadémiai könyvtár nyitva délután 3—7-ig.

Egyetemi könyvtár nyitva délelőtt 9 órától 12-ig. Délután 3 órától 8-ig.

Állatkerti a Városligetben nyitva egész nap. Belépődíj 60 fillér.

Magyar Kereskedelmi Múzeum. Igazgatóság, kereskedelmi szakkönyvtára, tudakozó osztálya és keleti mintatár: V. kerület Váci-kört 32. szám alatt. Hivatásos órák: délelőtt 9-10 óráig 12-ig és délután 3 óráig 6 óráig. Haza-termekek állandó kiállítása és kereskedelem-történet-gyűjtemény, továbbá a házi-ipari kiállítás (melyben az üzletvezetés áramtatásokat is eszközöl) a városi ipari üzlet-csarnokban nyitva délelőtt 9 óráig 12 óráig és délután 3 óráig 6 óráig. A külföldi kirendeltségek központi üzlet-vezetése (Magyar kereskedelmi részvénytársaság) V., Váci-kört 32. szám alatt.

Időjelzés.

— Az Országos Meteorologiai Intézet hivatalos jelentése. —

Budapest, november 10.

Az északnyugati depresszió és a keleti magas levegőnyomás kevéssel északra felnyomult.

Nagyobb esők voltak Felső-Olaszországban és Dalmáciában, kisebbek pedig az Alpeseken és Közép-Európában. A hőmérséklet változatlan maradt.

Nátunk Nyugaton enyhe, Keleten hűvös az idő. Esők Délnyugaton fordulnak elő.

Küldés: Enyhe idő várható, Délnyugaton esővel.

Vásároljon osztálysorsjegyet

Budapest, Ferenciek-tere 6. Erzsébet-kört 32.
Huzás november 20. és 21-én.

Sorsjegy árak: Egész Fél Negyed Nyolead
korona 12.— 6.— 3.— 1.50

Segítsetek!!

Ki rajtam segít, magán segít!

Hogy munkásaimnak, a kik gyáramban alkalmazva vannak, állandó munkát biztosíthassak, kénytelen vagyok sok ezer pár sajtákesztményű csizmamat és cipőmet saját előállítású árban eladni, hogy bevőkörömet minél jobban kiterjeszhessem.

Hallina-csizma, tördig érs, körökörül bagariabórel 5.—
Bagaria-csizma egy dróbol, vizálatlan, 3-soros talppal 7.—
Vix borjúor, fényos tisztítani való, kemény v. puha szárral 9.—
Oroszlak csizma kemény vagy puha szárral 9.—
Füzesizma 10—20 évesnek 4.50, 10—15 évesnek 2.50, 9—10 évesnek 1.50

Női hallina-csizma, körökörül bórrel és fennelbéléssel 4.50
Az összes csizmak báránybőr-béléssel 1.50 fillér, cipő 60 kralai több.

Uraknak posztó, körökörül bagariabórel, igen vastag vizálatlan talppal 3.20
Uraknak posztó, körökörül oroszalak, igen vastag vizálatlan talppal kemény v. füzes 3.50
Bagariabőr botkók cipő, vizálatlan, dupla talppal 2.—
Vix borjú, fényos, tisztítani való boritva vagy anélkül 3.50
Szalonlak cugos v. füzes elegáns 3.50
Chevreauz cugos, vagy füzeslával gavalérolaknak 3.50
Fagyott lábakkal szarvabőr 4.—
Alacsony posztó csizma, füz- és bórítalppal pincérolaknak is igen ajánlatos 2.50
Valódi pótervárt gummi galonai uraknak 1.50 nőeknek 1.50
kemény talppal 20 krajcárral drágább.

Nőknek: Posztó, zergo-borítással v. füzeslával 3.—, orosz lakk-borítás 3.50
Box cugos vagy füzes 3.50
Chevreauz cugos, füzeslával vagy gombos 3.50
Posztó zergébőr orítással, báránybéléssel 4.—
Posztó (schlinges) 2.20

Arjegyzekek több 100 db ábrával ingyen.

Agulár David Erzsébet-kört 6. sz.
Videki megrendelések leküldetésre lesznek teljesítve. Nem tetszőt visszavesszek, kicserélek vagy visszadom a pénzt!

A KI Kossuth korát

alaposan ismeri a korát, a mely a szabadságharc lángszellemé a haza sorát irányította, rendezte meg

1. **Gracza György**
Az 1848-49-iki magyar szabadságharc története című nagy munkáját, a mely a szabadságharc legkíméletesebb forrásmunkája. — Ára 85 díszkötésben, csurolt több illusztrációval 70 korona

2. **Varga Ottó**
Az Aradi Vértanúk albuma című művét. három martir megható emlékműve, számos illusztrációval, quart alkú díszkötésben. Ára 15 korona. Mind a két munka külön-külön vagy együtt is megrendelhető csurolt illusztrációval a kiadónál: **Lampel R. (Wodianer F. és Fial)** és es kir. udv. könyvkereskedésben, Budapest, VI., Andrássy-ut 21. szám.

JO SZIV SORSJEGY

Huzás november 15.

Főnyeremény 30000 korona. Játékterület 1948-ig. Kapható 24 havi részletfizetéssel.

Havi betétes 5 drba 2 kor. 98 fillér. Már az első részlet 60 fillér ajánlati díj eladható megkötés a sorsjegyek sorozat és számai tartalmazó részlettel azonnali játékkal.

Fleissig Sándor bankház, Budapest Erzsébet-kört 2.

Ezen specialista legmelegebben ajánlható szerfelett gazdag tapasztalatai alapján, melyeket rendelő intézetében és a kórház ügy-szervi és bujakkoros osztályán való működése alatt felszámolva éven át szerzett.

Dr. FABINYI specialista, emertált kórházi orvos

a rendes foglalkozás megzavarása nélkül leg-rövidebb idő alatt gyökeresen gyógyít bármily régi és makacs

titkos betegséget

(hugycsőfolyást, sebeket, syphilist, bőrbeteg-ségeket és önfertőzésből származó idegbajokat).
Meglepetés az eredmény **FÉRFIUI GYEN-GESÉGNEL (IMPOTENCIA)** még öregebb egyénekknél is.

Levelekre díjtalanul válasz; kívánatra gyógyszer-ek

Rendelés 9—3-ig és este 6—8-ig
Budapest, Erzsébet-kört 12. sz.
(a New-York palotával szemben), főemelet.
Bejárat a léposónál. Külön váróterem

CSABAN RÉTHY GÉNYE

DEMETEFCUKORKORKA

125 SZÁZALÉKOS
KÖHÖGÉS ÉS REKEDTSÉG ELLEN NINCS JOBB A RÉTHY-FÉLE

Köhögés és rekedtség ellen nincs jobb a RÉTHY-féle pemetefü cukorkánál

de vásárlásánál vigyázzunk és határozottan RÉTHY-félet kérjünk, mivel sok haszontalan utanzata van.

1 doboz ára 60 fillér — Csak RÉTHY-félet fogadjunk el!

Legszebb Legjobb Legelőszobb

PAP, PAP, PAP

GICNER JANOS

papák, mairde és kárpitokozó gyáros, szőnyeg, függöny, vas-butor stb. nagy raktár.

Budapest, VII., Erzsébet-kört 20.

Arjegyzekek kívánatra ingyen és bérmentve küldök. Videki meg-rendelések pontosan eszközöltnék, nem tetsző árak kicseréle-tök, vagy a pénz visszautalok.

Nincs többé **székrekedés**, megszűntél az ön Rektár: BEGS, L. Habsburg-egressé la. Prospektus ingyen. Próbaküldemény 12 drb bérmentve 3 K., utánvételis. **Huss-kalácsom.**

Titkos betegségek

gyógyítására legjobban ajánlható 26 éven át szerzett kórházi és magánorvosi tapasztalatai alapján

Dr. Kajdacsy v. es. és k. ezredorvos és kórházi főorvos.

Biztos sikerrel rövid idő alatt gyógyít: hugycsőfolyást, hólyagbajt, sebeket, syphilist, bőrbajokat, olgyengült férfierőt, idősöbnekéni is electro Massage vagy Paytronpor által. Onfer-tózt és annak utóbajait: ideg- és háteringer-csbajt és minden női bajokat.

— Rendel: 9 órától 4-ig és este 7—8-ig. —

Budapest, Kigyó-utca 5. Clotild-palota (I. emelet).

Atjárdó ház. — Lift használát.

Levelekre válaszol, gyógyszerokről gondoskodik. Levél utján is biztos gyogsiker.

GAMMI

és halbhólyag-különlegességek, Armatlan. Roule 1, 2, 3, 4, 5, 6 frt tucattal, halbhó-lyag 2, valódi francia és angol gyárúmány, teljesen bírók 2, 3, 4, 5 frt tucattal, Capottes americans 2, 3, 4, 5 frt tucattal, párisi szivacs 2, 3, 4, 5, 6 frt tucattal. Possarium oclmivam frt 1.50—2.50-ig orvosi rendelésre. Diáns-öv haviabj-köték 2 frt 50, 3 frt 50 krajcár darabj.

Magyar Orvosi Múszertárban

Budapest, Kerepesi-ut 50. sz. —
a Rókus-kórház templomával szemben. — Arjegy-zekek ingyen, sári borítékban.
10 forintnyi bevétel-lésél 20% eszedmáj.

ESKÜDTEK ÉS ESKÜDTBIRÁK

FIGYELMÉBE!

Most, hogy az évi esküdtzéki tárgyalások megkezdődtek, szinte nélkülözhetetlen tanács-adója minden polgárnak, akik esküdtnek belívnak.

K. NAGY SÁNDOR pestiudvári ügyvédi bíró kiutató

KÉZI KÖNYVE.

Ara 60 fillér

Az Esküdtök és Esküdtbírák Könyve, amely érhelyben, röviden és mégis kimerítően felvilágosítja az esküdti kötelességeiről és jogairól. A könyv, a mely a Magyar könyvtár 155—156. száma, megrendelhető bármely kőnyv-kereskedésben. — Kiadja:

Lam pal R. (Wodianer F. és Fial) cs. és kir. udv. könyvkereskedése

Budapest, VI., Andrássy-ut 21.

A m. kir. államvasutak. budapest-jobbparti üzlet 38163. szám. I.

Pályázati hirdetmény

A m. kir. államvasutak budapest-jobbparti üzlet-vezetősége, a vonatjai részére 1903. évben szük-séges pályafenntartási fák szállítására nyilvános pályázatot hirdet az 1903. évi megközelítő szük-séglet, mely a megrendelés alkalmával korlátlanul fel-emelhető, vagy leszállít-ható, alább van felsorolva, a végleges megrendelés, mely alkalommal az 1903. évben szállítandó fák pontos mennyisége és mé-retei szállítául közöltetni fognak, folyó évi decem-ber hó végéig fog meg-történni.

112 köbméter jegenye fenyődeszka, 45 km. luc fenyődeszka, 11 km. vá-gott lucfenyőfa, 88 km. jegenye fenyőpalló, 34 km. luc fenyőpalló, 42 km. togyta, 118 km. faragott puhafa, 164 km. faragott tölgyfa, 36 km. puhaszálla, 29.000 folyó-méter vágott puhafaléc, 153.000 drb. fedőszindely, 4.100 drb. kemény ker-tési eszlop.

A fák szállítása 1903. évi február hóban kez-dendő meg s 1903. évi áp-rilis hó végeig fojezendő be.

A fák 2 csoportra osz-tott részletes mérterjegy-zekeit, melyek egyszer-smind ajánlati úrlapokat képeznek, a pályázati fel-tételekkel együtt a buda-pest-jobbparti üzletveze-tőség (Budapest, Külső kerepesi-ut, nyugdji ház-csoport 2. szám) anyag-beszerezési-osztálya szög-gáltatja ki díjtalanul, eset-leg küldi meg posta utján.

A pályázati feltételek érteimében kiállítandó ajánlatok ivenként egy korona magyar bélyeggel ellátva 1902. évi november 27-én déli 12 óráig nyuj-tandók be, a bánatpénz 1902. évi november 26-án déli 12 óráig teendő le.

Budapest, 1902. októ-ber hóban. Elkészve be-adott vagy táviratilag tett ajánlatok, valamint pó-tajánlatok figyelembe nem vétetnek.

Az üzletvezetőség. (Utánnyomás nem díjazt.)

Színházak, szórakozó helyek.

M. KIR. OPERAHÁZ.

Kedd, 1902. november hó 11-én.

A lengyel zsidó.

Népies dalmű 2 felvonásban. Zenejét szerlette Wels Károly. Szövegét Erekmann Chaitrin után írták Leon Viktor és Batka Richard. Ford. Vidor Dező.

Személyek:

Matiz János	Takáts	Schmitt	Hegedűs
Katrina	Várent	Egy lengy. zsidó	Kornai
Annett	Kaczer	Miklós	Mihályi
Brahm	Kertész	Az őji őr	Szemere
Doktor Frank	Gábor		

Utána:

Csárdás.

Ballet harmadik felvonása.

Kézdetű 7 órakor.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Kedd, 1902. november hó 11-én.

Bánk bán.

Eredeti szomorujáték 5 felv. Irtá Katona J.

Személyek:

II. Endre	Gál	Zászlós ur	Faludi
Gertrud	Jászai	Petur bán	Szavasy
Otő	Beregi	Myska bán	Abonyi
Bánk bán	Pályi	Sóiom	Mészáros
Melinda	Hegyesi	Bendeleiben	Nagy Ib.
Mikhal	Egreesy	Biberach	Gyenes
Simon	Körösmeyei	Tiboro	Ujházi

Kézdetű 7 órakor.

VIGSZÍNHÁZ.

Kedd, 1902. november hó 11-én.

Loute.

Bohózát 4 felvonásban. Irtá: Pierre Veber. Fordította: Heltai Jenő.

Személyek:

Dupont	Góth	Echanguettoné	Hunyadi
Castillon	Hegedűs	René, leánya	Nógrádi
Francoin	Tanay	Bruné	Makrócyné
Baburon	Ezerény	Cherelné	R. Rostagni
Bru	Vendré	Peitiboisné	Erdői
Loute	Varsányi	Marchaisonné	Nikó

Kézdetű 7 1/2 órakor.

NÉPSZÍNHÁZ.

Kedd, 1902. november hó 11-én.

Casanova.

Regényes nagy operette 3 felvonásban, előjátékkal. Irtá Faragó Jenő. Zenejét szerző Barna Izsó.

Személyek:

Casanova	Nyárai	A sátn felesége	
A sátn	Marion		
Petruccio	Szirmai	Pompador	Küry
XIV. Lajos	Lia		
Mózes	Náthán		Delli
Marina	Holló	Barbarine	
Heloise	Dóry M.	Stella	Harmath I.
Joe	Pázmán	Bakter	
Pietro	Kápolnái	Pero	Nagy

Kézdetű 7 órakor.

MAGYAR SZÍNHÁZ.

Kedd, 1902. november hó 11-én.

A második házasság.

Bohóság 3 felvonásban. Irták Sylvano és Froyes. Fordította Fái J. Béla.

Személyek:

Bringuet	Faragó	Le Canut	Szomori
Adrienne	Horváth	Labigeois	Mátrai
Laverton	Boross	Florentine	Hajdu
Marchal	Ráthonyi	Françoise	Marossy

Kézdetű 7 1/2 órakor.

URANIA SZÍNHÁZ.

Kedd, 1902. november hó 11-én.

A háború.

Irtá Ráth István.

Kézdetű 7 1/2 órakor.

Király-utca 71. **REMI-MULATÓ.** Király-utca 71.

Régi Tivadar, igazgató. Halimovici M., művészet

Pénztárosa 7 órakor. Kézdetű 8 órakor.

A Mulató kitűnően látja és hoztatmentes.

Ma nagy előadás.

A kitűnő novemberi műsor utolsó hete!

Georg és Guszt Edler

a „Syril alpesek” című jelenetükben

The 4 Noiset

a világ legnagyobb mű- és versenyerőpáros

La belle Heloise Titcomb

a vilghírű délamerikai énekes- és táncosnő

Georg Bonhairs-csoport

a jelenkor legszenvedelmesebb műtársai

Charlotte Kara

(krool) Etoile Parisienne

Les Omankofszky

harcakrobáták, 3 gyermek fenomenális műtársai a léncztrépen

The 8 Champions

a bájos angol énekes- és táncosnők,

valamint 12 elsőrangú művész fellépésével.

Bélapályok elővetületben 70 kr. kaphatók; társas Andrássy-utca 12., társas Erzsébet-körút 61. (főrdőpályák) és társas Király u. 72.

As előadás után a telker-kávéházban Pesti Hegedűs Gyula előadások hangversenyei reggel 5 óráig.

E hó 10-án tökéletes új műsor.

FŐVÁROSI ORFEUM

Waldmann Imre igazgató
Nagymező-piac 17.

Látta már Paul Martinetti

legujabb némajátékát???

As előadás 8 órakor kezdődik.

A telkerben reggel 5 óráig Városi Elek előadások hangversenyei.

Vigyázz! Sarokzet!

Kiselejtezzük

teljes jó karban kis égetetlen libák miatt

Mesés olcsó

áron november 25-ig

Complet 6 személyes dusan aranyozott, díszes kivitelt és háromszor égetett

Étkező elegán frt 5.50 Roccoo, tea

Étkező, modern „ 6.50 csak frt 3.50

Roccoo, díszes „ 8.50 Roccoo, kávé „ 3.50

csak „ 8.50 Roccoo, Mocca „ 3.50

Díszes Roccoo, 12 személyes, étkező 20, 25, 35 frt

Függő-lámpák minden áron, miután rakárunkat teljes se

Poliszintjaink.

Ortner Rezső és Társa

Teréz-körút 32. sz., sarokzet.

Videki rendelésnél kérjük a vasutállomást.

A puska.

Veszedelem portéká, ám gondúsz szórakozás is. A célbalövés-szel sok ember foglal

kozik szórakozásaképp és a sok lövészetű egy

let egymásután tűzi ki a dijakat azok számára,

a kik, mint a legtalál

lábban anémét kifejezi, a legtöbb „treffert”

csinálják. A dijak rend

szertint a szobnól

sebb díszárnyak, a melyek igen értéke

sek. Ha a fényerém

nyeket — a melyek szintén „trefferek”,

ilyen kitüntetésben részesítének, akkor a

legjobb és legértékesebb dijakat egymásután a

Hecht Bankház nyerné el — mert ott történtek a

legtöbb „trefferek”. Vásároljon tehát osztálysor

ajegyét a Hecht Bankháznál, a hol a legtöbb fény

ereményt nyerték. Budapest, Ferenciek-tere 6. és

Erzsébet-körút 32. Huzás november 20. és 21.

Egész sorsjegy 12 kor., fél 6 kor., negyed 3 kor.,

nyolcad 1 kor. 50 fillér.

Használjon Kerpel-féle **Kézfinomító** folyadékot, mely a kezét 3 nap alatt bárszonnyimává és hófehérre teszi. 1 üveg 90 fillér. Kerpel győgyár, Budapest, V., Lipót-körút 28. 4 üveg rendelésnél franco.

Török szerencsenaptára

A hónap mely napján születtem?

Mindenki kiséréje meg szerencsésjét a hónap azon napján, melyen született.	1	107361	11	64211	22	107341
	2	34937	12	109371	23	24221
	3	83430	13	92167	24	83576
	4	109351	14	107320	25	109391
	5	86011	15	80907	26	59522
	6	107310	16	109851	27	107370
	7	73020	17	83135	28	70540
	8	109361	18	107311	29	107351
	9	26267	19	34950	30	42587
	10	107360	20	109381	31	109361
			21	92175		

A m. kir. szabadalm. osztálysorsjáték I. osztályának törzsérté böttjei.

1/5 eredeti sorsjegy 1.50 kor. 1/2 eredeti sorsjegy 6.— kor.

1/4 eredeti sorsjegy 3.— kor. 1/3 eredeti sorsjegy 12.— kor.

Fenti számok esetleges biztosítására megrendelést azonnal, legkésőbb azonban november hó 15-ig kérünk.

Török A. és Társa

bankháza, Budapest.

Legnagyobb osztálysorsjegy-iroda hazánkban.

Központ: Teréz-körút 46c. sz.

FIÓKOK:

Váci-körút 4. szám.

Muzeum-körút 11. sz. Erzsébet-körút 54. sz.

Fiú-Ulster K. 18, iskolaöltöny K. 10, fiú téli havelock K. 12 (mind tiszta gyaipju) Rothberger Jakab cs. és kir. udvari szállítónál Budapest, Váci-utca 6. szám.

VÖRÖS KERESZT MALÁTA KÁVÉ
A PÓTKÁVÉK KIRÁLYA
HONI-IPAR GYÁRTELEP: BUDAPEST
I. KRISZTINA KÖRÚT 107. sz.

Általános érdekű művek. Kéziratok könyv gyermekek részére. Irtá Bécsi József. Köve 1.00 kor. Budapesti terleke. A fővárosi köznevelési tanács. Ugyanaz nagyobb alakban a főváros nevelésügyi tanácsa képviseletével. Budapesti kirándulási térkép. A főváros környékének térképe. Budapest és környéke. Útmutató a fővárosban és környékén. Összeállította Palóczy L. Köve 1.00 korona Magyar és német beszélt nyelvek kézikönyve. Irtá Csanyuga József. 2.40 kor., köve 3.00 kor. Csizgyányjós. A kártyajátékos és kártya játékos kézikönyve 1 kor. A felülmúlhatatlan ezermester kézikönyve 90 fill. Házikézikönyv. Irtá Hankó Vilmos. Földrajz és háztartás, egészségtan, s a mindennapi élet dolgaiból. 2.40 kor., köve 4 korona. Képes budapesti szakácskönyv. Irtá Szil. III. Jairo Jozsef és mások. Köve 4 kor., díszkötésben 4.80 korona. Ugyanaz német nyelven. 1.80 kor., köve 2.60 kor. Kártyajátékok könyve. Irtá Parlaghy Kálmán. 2.50 kor., köve 3.50 kor. Képek a magyar történelemről és házi titkár. Irtá Kassay Adolf. 2 kor., köve 2.40 kor. Kérek a magyar történelemről. Irtá Korösmáros Kálmán. 30 fill. Német társalgási anyaggyűjtemény. Irtá Oldal J. 1.40 kor., köve 3 korona. Összeállítás köve 70 fill. Pesti művelési társaság. A társalgási önképző minden szabályait magában foglalja. Illeszabályok, társalgások, komoly és szórakoztató kötetek, felkészítő és előkészítő. Köve 2.50 kor. A baba-szakácsnő. Irtá Rantási Mariaka. Köve 40 fill. A némi viszonyokra gyakorolt befolyás. Irtá Schenk Lipót dr. A híres bécsi egyetem tanár a születendő gyermekek nemének önkényes meghatározásáról szóló előrelátó irta meg ebben a könyvben. As általános érdekű könyv ára 100 fill. Végül, minden ismeret virág jelenidege megvan irva ebben a könyvben, melyet szerkesztője a legjobb kéleti forrásból állított össze. Ara szine kötésben 80 fillér. **Ésküdtök és esküdtörök törvénykönyve** Irtá K. Nagy Sándor. 90 fillér. **Székjártók kézikönyve**. Maróczy Géza közreműködésével, Irtá Szemere Imre. 60 fill. A pénz előzetes beállításáról a megrendelői művek bérmentve szállítottak. Négy koronánál nagyobb összeg megrendelését utánvetélt is osztályunk. **Megrendelői Lampel Robert (Wedlner F. és fia) könyvtáros** Budapest, V., Andrássy-út 21. szám intőzendő.

Színházak heti műsora.

	M. kir. Operaház	Nemzeti színház	Vigszínház	Népszínház	Magyar színház
Szerda	Szentivánéji álom	Halálcsönd	A csókon szerzett vőlegény	Niobe	B. A. L. E. K.
Csütörtök	Tannhäuser	A föld	Loute	Niobe	A sötét kamra
Péntek	Nines előadás	A Strike	Loute	Casanova	Nőemancipáció
Szombat	Onegin	Halálcsönd	Loute	Niobe	Nőemancipáció
d. u. Vasárnap este		Coriolanus	A csókon szerzett vőlegény	Egy gorbe nap	A sötét kamra
	Ördög Robert	Halálcsönd	Loute	Niobe	Nőemancipáció

„LE DÉLICE“

A szivarka egyszer meggyújtva mindvégig ég.

Legjobb Vergé **szivarkapapir.**
Legkedveltebb Vergé **szivarkahüvely.**

Minden dohánytözsdében kapható.

KOCH-féle télikabátot kell viselni.

Télikabát kell mindenkinek. Ennek beszerzése gyakran nehéz. Kevés cikk van, melyet oly nehéz nem szakértőnek megítélni, mint a télikabát-szövet. A posztó nyírása és decaturája, Nappé, Jaguard és más szövetekétek elideik a szövet minőségét, pedig főleg a minőségől függ a tartósság.

A túlkövelés és az alkudozás nyílt teret enged a nem szolid kiszolgálásnak, ugyanarra, hogy csak véletlenül, ha a vevőkönység egyetérten jó vásárol.

Ezen agályok megszűntnek, ha Koch Testvéreknél eszközi bevásárlást és rendelést. A szabott árak kizárják a túlkövelést. A példánul 16 forintért megvevő télikabát okvetlen megéri az érte fizetett pénzt. Nincs túlkövelés, nincs árendudomány. Korozeri izlés. Kitűnő szabás, csakis gyapjuszövetek dolgoztatnak fel.

KOCH Testvérek férfi-, fiu- és gyermekruha-áruháza csakis Károly-körut 26. sz. a. van.

Napi cikkek:

Table with 2 columns: Item name and Price. Includes 'Egy városi bunda 35 forinttól feljebb', 'gyermek-télikabát 6', 'férfi-télikabát 15', 'Loden-kabát 6'.

Szenzációs ujdonság az általam föltalált

cipő öntisztító-gép

melyet mindenki anélkül, hogy hajolnia kellene, Gumi-kendővel bekenve, kitörli forrásig által cipőt fényre tisztíthatja. Világírású találmányom a térv. védett Gumi-kendő, melyet ha a cipő fölé békül beköni, ezonnal 1-2 órában tisztaság váltakozó és ideleltől elszakadva óvatosan ingyen megszűnik. FENYVÉNÁLIS TÁJALMÁNYOM A CIPŐ-SZÁRMA, mely hozzájárul, hogy a cipő az egyet kibírja, miután a cipőt, ha nedves állapotban levették, a bőr ászorán-écsodáit kiárja.

Minden nálaa vásárolt cipőháza találmányom külső letése szerinti kettős teljesen ingyen mellékelek. Mindenkinek, hogy meggyőződést szerzhessenek világ-írású Gumi-kendőm jóságáról, ki címét velem küldi, 1 létező Gumi-kendőm és több ábrával ellátott ár-jegyzékem küldöm ingyen és bérmentve. Méréseknek a legbiztosabb, ha harmincnyolc és egy papírtápra állva alátalpi körvonalát lerajzoljuk. Mog nem felelté alpiért csemmel kötelezem magam a pénzt minden levonás nélkül visszaadni. A teljes postaköltség csupán 30 krajczár.

Price list for various shoe types: Férfi vizibőri stíma erős cipő 3.-, Elegans gavalőr vix fűzős 3.50, Országos dugos v. fűzős cipő bőrbőrből 4.-, Elegans szalon-lakk, fűzős cipő 4.-, Bagaria-cizma egy daraból halállyalgal teljesen vízmen-tesítve, háromsoros talpjal, 3 évi jóállással 7.50, Ugrasz borjúbőrbe, nyakos 8.-, Hallina-cizma, térdig éré, egész magas bőrbőrrel, hal- bőséges vízmen-tesítés 6.-, Férfi divat, feltűnő elegans box v. sevrő fűzős gavalőrcipő 3.50, Elegans bors, bagaria cipő 3.50, Gyógyos ánkéntes cizma, alagás, fényere tisztítható 10.-, Női sevrőbőr, dugos v. fűzős cipő, erős 3.-, Elegans szalon-lakk, fűzős v. gombos 3.50, Férfi divat, feltűnő elegans box vagy sevrő, fűzős gombos 3.50, Országos fűzős v. dugos, bőrbőrből 3.50

Agulár Ignác Budapest, Kerepesi-ut 30.

Advertisement for BUTOR-ELADÁS. A jelenlegi üzleti pangás folytán a legjobb minőségű asztalos és kárpitozott butoraimat 20% árendoménnyel adom el. Nagy választék: hédli, háló, szalon, valamint egyes butorokban egyszerű és a legfinomabb kivitelben Dósa Kálmán - butor-telepe, BUDAPEST, V., ker. Erzsébet-tér 18. szám, I. emelet. Árjegyzék ingyen és bérmentve.

1902/3. idény.

KOHN HEILMANN és FIAI

legnagyobb férfi- és gyermekruha-áruháza az „Angol szabó“-hoz Budapest, IV. Károly körut 12.

Legjobb bevásárlási forrás, minden tisztáza gyapjuból a mi nem feslik és nem fakul. Minden darabon olcsó, szabott árak. Meg nem felelő árúért a pénzt visszaadjuk. Dus választók csakis valódi szőrmével bélelt városi bundákban 40 frt Utazó-bunda 35 frt Vadászskabát 15 frt Télikabát 18 frt Téli-Ulster v. Raglan 16 frt Téliöltöny 16 frt Gyermekruha 4 frt és feljebb

Fiók-üzlet (Központi városháza) Károly-körut 30.

(NEUSTEIN-féle ERZSEBET labdaccai). E pillüök hasonló készítményeknél minden tekintetben feljebb helyezkednek; mertek minden ártalmas anyagból, az altesti szervek bajánál legjobban eredményt hoznak ki, gyengédnek hashajtók, vértisztítók; egy gyógyszer sem jobb a mellette oly ártalmatlan, mint e pillüök

SZÉKSZORULÁS,

a legtöbb betegségek forrása ellon. Cukrozott kúlszejük miatt még gyermekek is szívesen veszik. Egy 15 pillüöt tartalmazó doboz 30 fill., egy 30-as, mely 3 dobozt, tehát 120 pillüöt tartalmaz, csak 2 korona.

Óvás! Utánzóoktól különösen óvakodjunk. Kérjük határozottan Neustein Fülöp hashajtó labdaccait. Valódi csak, ha minden doboz törvényileg bejegyzett védjegyünkkel piros-feketé nyomtatásban „Szent Lipót“ és „Neustein Fülöp gyógyszerész“ aláírásával van ellátva. A kereskedelmi törvényességgel védett csomagjaink aláírásunkkal vannak ellátva.

Neustein Fülöp gyógyszerára a „Szent-Lipót“-hoz Bécs, I. Plankengasse 6. Fővárt Magyarországr részére Török József gyógyszerár Budapest VI., Király-utca 12., és Andrássy-ut 26.

Evenként 12 húzása van alatt felsorolt 7 db sorsjegynek

Table with 2 columns: Sorsjegyet and Amount. Includes '2 db József sorsjegy 1', 'Osztrák vörös kereszt sorj. 1', 'Olasz 1', 'Magyar 1', 'Bécsi sorsjegy 1'

Kapható 24 havi részletfizetésre. Havifizetés mind a 7 darab sorsjegyre 3 korona 50 fill. Már az első részlet és az első húzások díj beküldése utánbén kiadom a sorsjegyek sorozat és számát tartalmazó részleteket szemlél játékgéggel.

Fleissig Sándor BANKHÁZ BUDAPEST, Erzsébet-körut 2

Vegyen osztálysorsjegyeket!

MERCURBANK BUDAPEST MERCURPALOTA (IV. VÁCZI-UTCZA 37.)

A bank által kifizett nyeresé-nyek összege eddig több mint 12 millió korona.

Főnyeremény: egymillió korona. Sorsjegy árak: egész 12 kor., fél 6 kor., negyed 3 kor., nyolcad 1.50 kor.

DÓCZI MÓR czipész Budapest, Kerepesi-ut 10.

Sohol jobb, olcsóbb, elegánsabb és tartósabb cipőt nem kaphat, mint fenti jóhírnevű cégnél.

Price list for shoes: Posztó, dugos, bőrből 3.-, Derby, borjúbőr angol bakancs 3.50, Borjúbőr v. vizos, fűzős 3.20, elegans 4.50, Elegans francia sevrő-cipők 4.50, Amerikai box-bőrcipők 3.50, Lakk vagy angol bakancs 4.50, Szalon vagy orosz-lakk-cipők 4.-

Csiznák, teljesen vízmentesek: Hálóból, kőről bőrből, dupla talppal 4.50, Vadász-cizma, hálóból, bőrből kőről 6.-, Hagyatiabórt, erős háromsoros talppal 7.-, Gyermek-ciznák bőr- v. lakkcsizmával 20-30: 2 frt. 31-36: 2 frt 40.

Képes nagy árjegyzék, csomagolás és szállítási ingyen. Vidéki rendelések pontosan és lak- jameretesen eszközöltenek. 10 frton felüli bérmentve. Nem megfelelő Árut kizáréggal kicserélek

As „Athenasum“ irodalmi és nyomdai r-társulat kiadásában Budapeston, VII., Kerepesi-ut 54., most jelent meg:

MÁTYÁS KIRÁLY EMLEKKÖNYV.

A nagy király kolozsvári emlékszóbránák leleplezése alkalmára szülővárosra, Kolozsvárr szabad kir. város megbízásából szerkesztette DR. MÁRKI SÁNDOR. 12 önálló képmelléklettel, 2 térképpel és 135 művészi kivitelű szöveggel. Ára pompás diszkötésben 24 korona. Kapható a kiadóirovatnál és minden könyvtáraknál is.

Pekarek China theája

Mindenkinek, ki egészését becsúl és barátja egy valóban jó, kitűnő csésze theának, fontos, hogy csak Pekarek valódi eredeti csomagolású china-theáját használja „Pekarek“ felirattal. Kapható minden jobb fűszer-, csemegé- és droguakereskedésekben.

